

VII
D.36955
g.

36955, VII, D. g.

3605511.

3922111

36955, VII, D. 9

card

Učne slike
iz
nazornega nauka
za I. in II. razred.

(Podrobni učni načrt.)

Uredil

Anton Maier.

V Ljubljani 1903.

Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

Učne slike
iz
nazornega nauka
za I. in II. razred.

(Podrobni učni načrt.)

Uredil

Anton Maier.

030041432

V Ljubljani 1903.

Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

Predgovor.

Pričujoča knjiga podaja **minimalni** podrobni učni načrt za nazorni nauk v prvem in drugem šolskem letu. Razlikuje se bistveno od obilice istovrstnih knjig, v katerih je nagrmadene vse preveč učne tvarine. Iz takih knjig mora učitelj primerno učivo za svoje potrebe šele izbirati in prirejati. To pa ni vsekdar lahko in zahteva dokaj spretnosti, časa in truda. Zato je učiteljstvo živo pogrešalo knjige, ki točno določa učivo, ki bi ga bilo tudi možno obdelati v prvih dveh šolskih letih.

Tej potrebi ustreza pričujoča knjiga, obsegajoča le najvažnejšo tvarino, ki naj se uči v šoli. Namenjena je v prvi vrsti ljubljanskim ljudskim šolam; z istim pridom pa bo rabila tudi drugim učiteljem. Treba jim bo le tuintam kaj prenamenjati z ozirom na razmere svoje šole.

Prvo šolsko leto obsega učivo za opisovalni in pripovedovalni nazorni nauk, memoriranje, petje in risanje. V drugem šolskem letu se omejuje na opisovalni nazorni nauk, zakaj za pripovedovanje in memoriranje podaja čitanka zadosti tvarine, petje in risanje pa se uči samostalneje.

Z nazornim naukom so tesno združene spise vaje, zato sta se dodali knjigi tudi dve učni sliki iz spisja.

Povod tej knjigi je dal sklep lanske okrajne učiteljske konference ljubljanske, da naj dotični razredniki in razrednice v prihodnjem šolskem letu teoretiški izvrše podrobni učni načrt za nazorni nauk. V ta namen so se razredni učitelji in učiteljice prvega in drugega razreda ter šolski voditelji in voditeljice pod predsedstvom gospoda c. kr. okrajnega šolskega nadzornika Antona Maierja večkrat shajali na posvetovanje. Po nadzornikovem navodilu se je predvsem določil minimalni podrobni učni načrt; nato so se formulirali stavki, ki naj se razvijajo pri pouku. Na tej podlagi so posamezniki po najnovejših metodiških načelih izdelali učne slike, ki so se naposled natančno pregledale in deloma tudi praktiški preizkusile.

Pristojna zahvala bodi tu izrečena gospodu nadučitelju Francu Gabršku, ki je prirejal rokopise in oskrboval korekturo.

V Ljubljani, meseca avgusta 1903.

Vsebina.

Obči del Stran 1

Nazorni nauk v prvem šolskem letu.

Razvrstitev učiva	Stran 6	Memoriranje.	
Opisovalni nazorni nauk.		Molitev zjutraj	12
Učne slike:		Molitev zvečer	13
1. Pripravljalni pogovori	7	Prsti na rokah	15
2. Šolska soba	17	Šolski mladini	19
3. Naš cesar	20	Otrokova cesarska pesem	24
4. Šola	25	Petelinov klic	27
5. Mačka	28	Zjutraj	37
6. Dnevni časi	35	Uganke	42, 54, 69
7. Zajec	38	Jaz	47
8. Cloveško telo in zdravje	43	Pridni učenec	51
9. Voda	52	Vrana	58
10. Vrana	55	Kovač	62
11. Železo	59	Na planin'cah	65
12. Ljubljana	63	Pomladanska	69, 75
13. Češnja	66	Mlado jagnje	78
14. Ljubljana	71	Cesarska pesem	81
15. Belin	73		
16. Vas	76	Petje.	
17. Nevihta	79	Vaje za sluh in glas	83
Pripovedovalni nazorni nauk.		Otrokova cesarska pesem	25
Neredni deček	11	Zjutraj	37
Cesar v šoli	22	Pridni učenec	51
Na poti v šolo	27	Češčena Kraljica	58
Snažna mačka	34	Kovač	62
Zakaj sovraži pes zajca?	42	Na planin'cah	65
Jurček in starček	48	Pomladanska	70, 75
Micika in Mirko	54	Cesarska pesem	82
Pošteni deček	61	Risanje 9, 10, 11, 13, 20, 22, 28, 34, 36, 38, 42, 47, 48, 54, 58, 62, 65, 70, 73, 75, 78, 82	
Podkev	69		

Nazorni nauk v drugem šolskem letu.

Opisovalni nazorni nauk	88	IX. Izprehod na Grad	115
Razvrstitev učiva	88	X. Konj	120
Učne slike:		XI. Poletje	126
I. Buča	89	XII. Štirje letni časi	129
II. Kaljenje	91	Pripovedovalni nazorni nauk	132
III. Jesen	93	Učna slika »Zajec«	134
IV. Ura	97		
V. Zima	101	Dodatek.	
VI. Zlato	106	Napisovanje (učni slike).	
VII. Svinec	108	I. stopnja	137
VIII. Pomlad	111	II. stopnja	138

Obči del.

Nazorni nauk na nižji stopnji ljudske šole obsega nazorne, miselne in govorne vaje, ki tvorijo nerazdružno celoto. Zato imej kot najvažnejši del pouka svoja pota, ki jih slede ostali predmeti. Razločujemo pa opisovalni in pripovedovalni nazorni nauk.

Pri opisovalnem ali stvarnem nazornem nauku v ožjem smislu se je ozirati predvsem na stvar, potem na razmerje poedinih njenih delov in na razmerje z drugimi stvarmi, s katerimi je v bližnji dotiki, vzporedno s tem pa na besedno znamenovanje. Po možnosti naj se gleda na to, da se kažejo predmeti sami, ne pa njih slike.

Snov za vsak predmet nazornega nauka se mora prav urediti, potem pa izgovoriti v primernih in učencem umevnih stavkih v knjižnem jeziku. Tako formulirane, stvarno znamenite stavke je ponavljati tako dolgo, da jih tudi poslednji učenec zna. Tako si pridobe otroci obilnega besednega zaklada, ki je podlaga nadaljnji jezikovni izobrazbi in hkratu stvarnemu znanju, ki ima biti osnova kesnejšemu pouku v realijah.

Kadar govore učenci v zboru, naj ne delajo presledkov med posameznimi zlogi, temveč med besedami, n. pr. Mačka - je - domača - žival. V drugem šolskem letu govorimo zborna v istem ritmu, ki ga rabi posameznik pri govorjenju. V ta namen naj odgovarja s pravilnim naglasom najprej samo en učenec, n. pr. **Mačka je domača žival.**

Da dosežemo smoter, ki ga ima pripovedovalni nazorni nauk, je potreba, da odstranimo katehezo, kolikor je to mogoče. Otroku se mora v šoli razvezati jezik, naučiti se mora govoriti, kar misli. Vsak mora znati povedati toliko, kolikor ve, in česar ne ve, tega

naj ne pripoveduje. Zato moramo od učencev zahtevati, da pripovedujejo s prosto besedo, kakor je primerno učni stopnji. Pomniti pa je, da je učencu popravljati le največje jezikovne napake, da ga ni motiti z vprašanji, in če se mu ustavi, mu je pomagati s tem, da se mu namigne s primerno opomnjo ali z vprašanjem, ki obsega večjo celoto. Pri pripovedovalnem nazornem nauku naj otroci prosto ponove povestico ali basen, ki so jo slišali, in sicer tako, kakor jim je zrastle jeziček. Po končanem pripovedovanju popravljamo učencu največje jezikovne napake, a to v prvem šolskem letu šele začenši z drugim polletjem.

Glede učenja na pamet veljajo ta-le splošna navodila:

1. Učenec se uči na pamet po navodilu učiteljevem!

2. Kar se je naučil, naj tudi lepo predava. Prehitro in mehaniško klepetanje brez pravilnega naglasa v navadnem nadležnem šolskem tonu in poudarjanje rime nič ne velja; tudi prenehati ne sme za vsako vrsto, če ni konec stavka.

3. Pri deklamiranju stopi deček (deklica) na oder!

4. Priučeno učivo pridno ponavlja!

V zvezi z nazornim naukom naj se marljivo spisuje.

V prvem šolskem letu se napisujejo izprva imena stvari, ki so se obravnavale pri nazornem nauku, in posamezne besede iz berilnih vaj, pozneje pa tudi kratki stavki.

V prvem četrletju napiše učitelj zlog, oziroma besedo na šolsko tablo, in učenci jo prepišejo; v drugem četrletju se zlog ali beseda zbrše s table, in otroci jo napišejo na pamet; v tretjem četrletju pa se prične napisovanje po nareku. Da prej razkrojimo stavek v besede, vsako besedo pa glaskujemo, ni treba posebej poudarjati. V začetku šolskega leta glaskujemo zlogovaje, ko so se pa učenci seznanili z velikimi črkami, opustimo glaskovanje po zlogih ter glaskujemo celo besedo.

(Glej «Dodatek»: Napisovanje, I. in II. stopnja.)

Tudi v drugem šolskem letu se mora na vsak način namesto brezkoristnega in dolgočasnega prepisovanja nadaljevati napisovanje po spominu, vendar se besede ne glaskujejo, temveč črkujejo. Da učitelj v drugem šolskem letu ni navezan na posamezne stavke, se razume samoobsebi; ako znajo učenci napisati tudi nekaj stavkov, ki so v logiški zvezi, se je s tem izvršil že velik del pripravljalnega pouka za spisje. (Buča. Kaljenje. ...) Poleg tega naj se v drugem

šolskem letu spisuje vsebina čitanih berilnih sestavkov v obliki kratkih dispozicij, n. pr.: Zajec je hodil na zelnik. Kmetič ga posvari. Drugič mu zagrozi s puško. Vtretje ga ustreli. Kdor ne uboga, ga tepe nadloga. — Miška prileze iz luknjice. Past je nastavljena. Miška povoha slanino. Past se sproži. Miška mrtva obleži. — Torej napisovanje in ne brezmiselno prepisovanje, s katerim se le čas trati!

Glede petja je pripomniti nastopno:

1. Priuči besedilo pesmi naizust! 2. Ne intoniraj previsoko! 3. Ne dopuščaj, da bi učenci peli z vidnim naporom, še manj pa, da bi kričali! 4. Glej strogo na pravilni izgovor! 5. Loči pesem v posamezne fraze, odstavke, kjer učenci dihajo, da vsi enakomerno pojo! 6. Pazi na poudarjene dele takta! 7. Vsaka pesem postani popolna last vseh pevcev!

Ko učitelj uči novo pesem, naj igra na harmonijo izprva le vodilni glas — melodijo, šele pozneje jo lahko spremlja v akordih. Kadar pa so se učenci dodobra naučili pesmi po sluhu, mora odpasti spremljevanje z instrumentom. Posebno pozornost naj obrača učitelj na petje posameznikov. Pesmi, ki so se jih učenci priučili v prvem šolskem letu, naj se ponavljajo tudi v višjih razredih.

Kaj in kako se riše v prvem šolskem letu?

Otroci jako radi rišejo, a le samostojno, ne posnetkov. To vidimo doma, ko se kratkočasijo s takimi risbami ter jih kažejo: »Glejte, kaj že znam!«

Iz tega sledi, da jim bodi risanje v prvem šolskem letu le v zabavo. Smoter temu risanju je vzbujanje veselja do risanja.

Rišejo naj na četrt pole papirja. Risbe naj nosijo s seboj domov; le nekaj najboljših si pridrži učitelj za drugo leto, da vidi otroški napredek.

Že izpočetka je paziti, da se ne navadijo preveč pritiskati. Zato naj rišejo prav narahlo s prav mehkim svinčnikom (št. 1); najbolje bi bilo oglje. Svinčnik bodi top, ne priostren, črte bolj široke, ne tanke. Gumija (radirke) ne smejo rabiti.

V prvem šolskem letu rišejo otroci le po narodi. Učitelj navadno ne riše na tablo. Le semtertja nariše z nekoliko črtami ali krogi kak značilen predmet, n. pr. mačko, zajca i. t. d. Kakih sedem takih predrisb na leto zadostuje.

Predrisbe naj vadijo učenci pridno v šoli in doma. V šoli jih prerišejo s table.

Vsak predmet, ki ga otroci rišejo, se jim mora prej pokazati, da si ga prav pazljivo ogledajo, n. pr. zvezek, dleto, češnjo. Učitelj jih opozori na najvažnejše črte. Potem veli: «Zdaj pa narišite, kakor vidite!» Učenci rišejo brez vsakega nadaljnjega navodila učiteljevega.

Končno si učitelj ogleda risbe, pokliče najboljšega risarja k tabli, da še enkrat nariše dotično risbo. Učitelj jo popravlja in dopolnjuje; ako pa se ne da popraviti, nariše poleg učenčeve še svojo pravilno obliko. To obliko rišejo učenci še enkrat.

Ako učenec risbi še kaj doda iz svoje fantazije, n. pr. križ, zastavo, mu tega ne prepovejmo.

Nazorni nauk v prvem šolskem letu.

Repetitio est mater studiorum.

Razvrstitev učiva.

Opomnja. Nazornemu nauku je odmeriti $\frac{8}{2}$ ur, memoriranju $\frac{2}{2}$ uri na teden. Učno stvarino je obravnavati v tem sporedu, kakor je napisana, izimši točke 13, 15 in 17. Učivo morajo učenci temeljito prebaviti; kar ni moči obvladati v enem četrtletju, obravnavaj učitelj v naslednjem.

Četrtletje	Opisovalni nazorni nauk	Pripovedovalni nazorni nauk	Memoriranje	Petje	Risanje
I.	1. Pripravljalni pogovori	Neredni deček	Molitev zjutraj Molitev zvečer Prsti na rokah	Vaje za sluh in glas*	Zvezek, svinčnik, knjiga, klobuk, kapa, glavnik
	2. Šolska soba	—	Šolski mladini	—	Tabla, okvir, okno, križ
	3. Naš cesar	Cesar v šoli	Otrokova cesarska pesem (1., 2. in 3. kitica)	Otrokova cesarska pesem (1., 2. in 3. kitica)	Kolajni
	4. Šola	Na poti v šolo	Petelinov klic	—	Hiša
	5. Mačka	Snažna mačka	—	—	Mačka (1. predrisba)
	6. Dnevni časi	—	Zjutraj (1. kitica)	Zjutraj (1. kitica)	Solnce in luna
II.	7. Zajec	Zakaj sovraži pes zajca?	Uganki	—	Zajec (2. predrisba), dleto
	8. Človeško telo in zdravje	Jurček in starček	Jaz Pridni učenec (1. in 2. kitica)	Pridni učenec (1. in 2. kitica)	Čevlji, palici
	9. Voda	Micika in Mirko	Uganki	—	Steklenica in kozarec
	10. Vrana	—	Vrana	Češčena Kraljica	Ptica (3. predrisba)
III.	11. Železo	Pošteni deček	Kovač (1. kitica)	Kovač (1. kitica)	Orodje
	12. Ljubljana	—	Na planin'cah	Na planin'cah	Elektriški voz (4. predrisba)
	13. Česnja	Podkev	Pomladanska (1. kitica) Uganka	Pomladanska (1. kitica)	Česnja, podkev
	14. Ljubljana	—	—	—	Riba (5. predrisba)
IV.	15. Belin	Združeno s čitanjem	Pomladanska (2. kitica)	Pomladanska (2. kitica)	Metulj (6. predrisba)
	16. Vas		Mlado jagnje	—	Cerkev
	17. Nevihta		Cesarska pesem (1. kitica)	Cesarska pesem (1. kitica)	Smreka (7. predrisba)

* Vse leto.

1. Pripravljalni pogovori.

Krstna imena.

Danes ste prišli prvikrat v šolo. Tebe - Jožek - Videk - že poznam. Vedel pa bi rad o vsakem, kako mu je ime. Kako je tebi ime (kazaje na učenca v prvi klopi)? (Ivan.) — Kako pa tebi (kazaje na drugega učenca)? (Tonček.) — Pazite! V šoli porečete lepše, tako-le:

Ime - mi - je - Ivan.

Ime - mi - je - Tonček.

Povej tako!

Kako je tebi ime? (Ime mi je Milan.) — Kje si dobil to ime? (Pri sv. krstu.) — Res je! Ko ste bili prav majhni, so vas nesli v cerkev k sv. krstu. Tam je dobil vsak svoje krstno ime. Kakšno ime je torej Videk - Tonček - Milan? — Zdaj bom še druge vprašal po krstnem imenu. — Učitelj izprašaj, ako le mogoče, vse učence po krstnem imenu. Takoj prvi dan zahtevaj dosledno, da odgovarjajo v polnih stavkih. Izpodbujaj jih, da govorijo glasno. Zlasti pazi, da ne odgovarjajo že prve dni dvojn veščložnih besed razzlogovalno (An-ton, Fran-cek), ampak celotno in kratko z malimi presledki. Taka razvada se ukorenini in postane temelj zloglasnemu šolskemu tonu.

Priimki.

Kako ti je ime? (Anton.) — Kako tebi? (Anton.) — Otroci! V šoli imamo dva Antona. Kateri bo vstal, če pokličem: «Anton, vstani!» (Oba bosta vstala.)

Čigav Anton si ti? — In čigav ti? — Oba imata pri krstnem imenu še drugo ime. Katero? — To ime se imenuje priimek. Povej svoj priimek!

Moj - priimek - je - Vilhar.

Ti! — Ti!

Kako se pišeš (kazaje na prvega Antona)? (Pišem - se - Anton - Vilhar.) — In ti? (Anton Potokar.) — Vidite, otroci, zdaj bosta pa že lahko vedela, katerega Antona kličem.

Vsak učenec ima torej dve imeni, ki povesta, kako se piše. Povej še ti, kako se pišeš!

Pišem - se - Jožek - Umek.

Kako ti? — Ti? — Ti?

Enako vprašaj učitelj vse učence, kako se pišejo, oziroma jih kliči prve dni s priimki, da tako izve njih navzočnost. Ako se učenci vprašujejo med seboj po priimkih, dela to pouk živahen.

Povelja.

Vstanite! — Sedite! — Prav ravno sedite, glave pokoncu! — Tako-le, kakor sedite zdaj, morate v šoli vselej sedeti.

Kadar rečem: «**Vstani!**» morate vsi naenkrat vstati. Tako-le! (Učitelj da povelje in vstane, ko je izgovoril zadnji zlog.) — Zdaj poskusimo vsi! — Pozor! **Vstani!**

Še enkrat! — Zdaj sedite! — Kadar stopim v šolo — zjutraj ali popoldne — morate vselej tako lepo vstati; ne čakajte, da bi vam šele ukazal. Ravnotako lepo vstanite, kadar pride gospod katehet ali gospod šolski nadzornik v šolo.

Stati morate toliko časa mirno in tiho, dokler se vam ne ukaže: **Sedi!** — Poskusimo! **Vstani!** — **Sedi!**

To se večkrat vadi posamezno in zborna. Pozneje se vadijo otroci, da na povelje dvigajo roke navzgor, navzdol, predse in kvišku, da jih polagajo na ramo, oko, uho in lice, da stoje pokoncu, v vrsti i. t. d.

Taka povelja oživljajo pouk in uvajajo učence v šolski red. Zato jih je dajati vsak dan, zlasti med odmorom in pri vsakokratni menjavi predmetov.

Šolske priprave.

Otroci! Jutri prinesite svinčnik (peresnik* s peresom) s seboj v šolo. Svinčnik (peresnik) mora biti (kažoč) tako-le dolg. Na enem koncu bodi svinčnik porezan. Pazite, da svinčnika (peresnika) ne zlomite! — Kaj boste prinesli jutri s seboj v šolo? — Kakšen mora biti svinčnik (peresnik)?

* Koder se začenjajo prve pisalne vaje s peresom in tinto, se obravnavaj peresnik.

Pazite! Zdaj vam hočem nekaj pokazati. — Učitelj pokaže zvezek. — Kaj je to? (Zvezek.) — Reci:

To - je - zvezek.

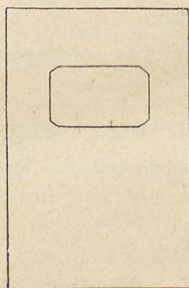
Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Zvezkov ne smete zamazati, ampak pazite, da bodo vselej lepi in snažni, kakor bi bili novi. Tudi oglov ne smejo imeti zavihanih. Kakšen mora biti zvezek?

Zvezek - mora - biti - snažen.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Risanje.

Včeraj sem vam naročil, da prinesite nekaj s seboj. Kdo ve, kaj? (Svinčnik, peresnik s peresom.) — Res je. Hočem se prepričati, ali jih imate vsi. Primite jih in vzdignite z desno roko kvišku! — Vidim, da jih imate vsi. Položite jih v globino na šolski klopi! Pazite! — Učitelj vzame svoj svinčnik (peresnik) v roko, kaže z levico nanj in vpraša: Kaj je to?

To - je - svinčnik (peresnik).

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Primite vsak svoj svinčnik (peresnik), pokažite ga in povejte še enkrat! — Svinčnike (peresnike) odložite!

Učitelj vzame kratek svinčnik (peresnik) v roke, ga pokaže in vpraša: Kakšen je ta svinčnik (peresnik)? (Ta svinčnik [peresnik] je kratek.)

S kratkim svinčnikom (peresnikom) ne moremo lepo pisati. Zato takega ne smete nikoli prinesiti v šolo.

Učitelj vzame dolg (nov) svinčnik (peresnik) v roke in vpraša: Kakšen je ta svinčnik (peresnik)? (Ta svinčnik [peresnik] je dolg.)

S takim — dolgim — svinčnikom (peresnikom) hočemo vsak dan pisati. Zato prinašajte vsi le dolge svinčnike (peresnike) v šolo. — Kakšen mora biti svinčnik (peresnik)? (Svinčnik [peresnik] mora biti dolg.) — Ponovi, A! - B! - C!

Otroci! Poglejte, kakšen je ta-le svinčnik na tem-le koncu! Kakšen je? (Priostren). — Res je. Pridi in potiplji ga! - Kakšen je ta svinčnik? — Pogledati hočem, ali ste tudi vi prinesli priostrene svinčnike s seboj.

Učitelj pregleda svinčnike vseh učencev in daje potrebna pojasnila in navodila glede dolžine in priostrovanja.

Vsak dan morate svinčnik priostriti, preden greste v šolo. Potem pa pazite, da ga ne odlomite.

Kakšen mora biti svinčnik (peresnik)? — Kakšen mora biti svinčnik še? — Reci:

Svinčnik - mora - biti dolg - in - priostren.

(Peresnik — mora — biti — dolg.)

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Risanje.

Pazite! Tu vam kažem nekaj drugega. (Učitelj pokaže knjigo.) — Kaj je to? (Knjiga.) — Reci lepše:

To - je - knjiga.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Zdaj odprem to knjigo. Kako se imenujejo deli, ki jih zdaj-le premikam? (Listi.) — Kaj ima torej knjiga? (Liste.) — Reci:

Knjiga - ima - liste.

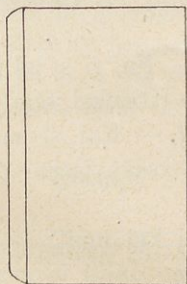
Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Pazite! Knjige ne smete zamazati ali raztrgati! Tudi oglov ne vihajate! Kakšna bodi knjiga? (Snažna.) — Reci:

Knjiga - bodi - snažna.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Risanje.

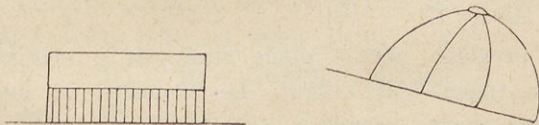
Neredni deček.

Mati so rekli Blažku in Nežici: «Otroka, jutri pojdemo po železnici k babici. A vlak zgodaj odhaja, in kdor ne bo o pravem času pripravljen, ta ostane doma.» — Otroka se veselita, ker vesta, da dobosta od babice mnogo lepih stvari.

Blažek je bil nereden deček. Igrače, obleka, knjige, vse je ležalo po kotih. Kadar je bilo čas iti v šolo, je bilo treba iskati knjige, zvezka, svinčnika. Zato je večkrat zamudil šolo. Nežica je vse to vedela in zato ga je vprašala: «Blažek! imaš-li svoje stvari v redu?» — «Da, da,» odgovori ter odide spat.

Čas je bilo odpotovati. Mati in Nežica pohitita, Blažek tudi za njima. Mati se ozro ter vidijo, da je gologlav. «Kje imaš kapo?» povprašajo mati. Blažek je steče iskat ter išče in išče, a preden jo najde, oddrdrata mati in Nežica. V kazen je Blažek ostal doma.

Risanje.

Opravičevanje. Snažnost.

Danes vidim, da manjkata A in C. Tudi D ni bil včeraj v šoli. Gotovo so bolni. Pridi in povej, zakaj te včeraj ni bilo v šoli. (Učenec pride k učitelju in ne ve nič povedati ali celo joka. Učitelj ga prijazno vprašaj po vzroku zamude.) — Kadar kdo zboli

in mora doma ostati, naj se opraviči takoj, ko pride zopet v šolo. Prinese naj od staršev listek, na katerem bodi zapisano, zakaj ni mogel priti v šolo.

Kdaj si danes vstal? — No, ti si bil priden, ker si tako zgodaj vstal. Kaj si potem delal? (Oblekel sem se.) — In potem? (Jedel sem.) — Ali si kaj molil? — Kaj si molil? — Kdo te je naučil moliti? — Kaj torej storiš vsako jutro? (Vsako jutro molim.) — Ponovi, A! — B! — C!

Ali si se danes zjutraj kaj umil? — In ti? — Hočem se prepričati, ali ste prišli vsi lepo umiti in snažni v šolo.

Roke predse! — Pokažite dlan!

Učitelj pregleda roke in obraz vseh učencev in daje zaslužno hvalo ali grajo.

Roke dol! — Pridni učenec si umije vsako jutro, preden gre v šolo, obraz, ušesa, oči in roke. Potem je snažen in lep. Snažnega otroka vsakdo ljubi. Kaj storiš vsako jutro? (Vsako jutro se umijem.) — Ponovi, A! — B! — C!

Kaj storiš, preden se umiješ? (Molim.) — Povej oboje skupaj! (Vsako jutro molim in se umijem.) — Ponovi, A! — B! — C!

Potem preglej učitelj, ali so vsi učenci počesani. — O in P in še več drugih so prišli danes tudi počesani v šolo. To je lepo! Ti so mi všeč! Vsi pridite vsak dan lepo počesani v šolo. Kaj torej še storiš vsako jutro? (Vsako jutro se počešem.) — Ponovi, A! — B! — C!

Kaj storiš vsako jutro najprej? — Kaj potem? — Potem? — Kdo zna vse skupaj povedati?

Vsako - jutro - molim, - se - umijem - in - počešem.

Ponovi, A!... E! — Vsi!

Učitelj pregleda učence glede snažnosti v začetku vsak dan, pozneje vsak teden vsaj enkrat. Le z doslednim nadzorovanjem doseže, da ima snažne učence v šoli.

Memoriranje.

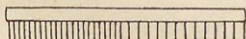
Molitev zjutraj.

Spet napočil dan je nov,
Daj mi Bog svoj blagoslov!
Angelček pri meni stoj,
Da otrok ostanem tvoj!

Molitev zvečer.

Glavica mi je zaspana,
Posteljica že postlana;
Bog mi svojo daj pomoč,
Oče, mati, lahko noč!

Risanje.

Poznavanje prostornih razmer.

Pokažite roko, s katero držite žlico! — Vzdignite jo kvišku! — Katera roka je to? — Desni roki pravimo tudi desnica. Reci:

To - je - desna - roka - ali - desnica.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj držite z desno roko? — Kaj še? — Kaj delate z desno roko? — Kaj naredite z desno roko, preden molite?

Imate pa še drugo roko. Vzdignite jo! — Katera je ta roka? — Kako še rečete tej roki?

To - je - leva - roka - ali - levica.

Nato vadi učitelj otroke, da spoznavajo desno in levo ramo, oko, uho, lice, nogo. Otroci kažejo na dotične telesne dele z desno ali levo roko (ali obratno), polagajo desno ali levo roko nanje in govore v polnih stavkih: To je desno oko. To je levo oko. I. t. d.

Otroci! Ta stran (kazaje), kjer je desna roka, se imenuje desna stran. Pokaži z desno roko na desno stran in reci:

To - je - desna - stran.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ta stran (kazaje) pa, kjer je leva roka, se imenuje leva stran. Pokaži z levo roko levo stran in reci:

To - je - leva - stran.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Otroci določajo desno in levo steno, desno in levo stran šolske table, mize, računalna i. t. d. — Položite zvezke na klop! — Pokažite desno stran zvezka in govorite! — Pokažite levo stran in govorite!

Otroci! Ta stran šolske table je zgornja stran. Pokaži zgornjo stran in reci:

To - je - zgornja - stran.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Določi se zgornja stran šolske table, računala, mize, stola, zvezka. — Kaj je zgoraj? — Kje je glava, strop, streha, nebo?

Ta stran šolske table je spodnja stran. Pokaži spodnjo stran in reci:

To - je - spodnja - stran.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Otroci določajo spodnjo stran šolske table, računala, zvezka i. t. d.

Prsti, držanje telesa in svinčnika (peresnika) pri pisanju.

Dopoldne ste kazali z desnico na računalu. S katerim prstom ste kazali? — Pokažite ta prst! — Kaj imate na rokah (kazaje na razklenjene prste)? — Koliko prstov imate na vsaki roki?

Na - vsaki - roki - imamo - pet - prstov.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Zdaj, ko že vsakdo ve, koliko prstov ima na roki, bi še rad vedel, ali jih znate imenovati. Kdo zna prste imenovati?

Pokaži prvi prst — to je ta-le, ki je kratek in debel! — Porečemo:

To - je - palec.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Z drugim prstom kažemo. Tega že vsi dobro poznate. Ž njim kažete na ptička, na mucko, bratca in sestrico. Kako se imenuje ta prst?

To - je - kazalec.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Ta prst (kazaje) je ravno v sredi. Kako mu zato pravimo?

To - je - sredinec.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj imam na četrtem prstu (kazaje na prstan)? (Prstan.) — Kako se imenuje ta prst?

To - je - prstanec.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Ta prst (kazaje) pa je najmanjši. Le pogledjte ga, kako je majhen. Vaš pa je še manjši. Kako mu pravimo?

To - je - mezinec.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Zdaj poznate vse prste. Hočem vam jih še enkrat sam po vrsti imenovati.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Zdaj vam hočem o prstih — o vsakem — nekaj povedati.

Ta je sprožil strel.

Ta je zajčka ujel.

Ta je zajčka vzel.

Ta ga je na ogenj del.

Ta ga je pa snel.

To se memorira.

Barve.

V tem-le zvezku vidite več listov papirja. Kakšen je ta papir? (Bel.) — Pravimo:

Ta - papir - je - bele - barve.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kakšne barve (kazaje na predmet) je kreda? — Sladkor? — Apno? — Mleko? — Kaj je še belo?

Tu vam kažem zvezek z ovitkom. Kakšen je ta ovitek? (Rdeč.) — Porečemo:

Ta - ovitek - je - rdeče - barve.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kakšne barve (kazaje) je kri? — Baker? — Češnja? — Kaj je še rdeče? — Kakšna lica ima zdrav otrok?

Kakšen je ta-le ovitek? (Zelen.) — Kakšne barve je torej?

Ta - ovitek - je - zelene - barve.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj je še zeleno? (Listje, trava ... kazaje na predmet.)

Kakšne barve je ta-le ovitek?

Ta - ovitek - je - modre - barve.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kakšno je nebo, kadar je jasno? — Imenuj še druge reči, ki so modre!

Kakšen je ta-le ovitek? (Rumen.) — Kakšne barve je torej?

Ta - ovitek - je - rumene - barve.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kakšne barve (kazaje) je zlato? — Kakšno je žveplo? — Kaj je še rumeno?

Ta-le ovitek je pa drugačen. Kakšen je? (Rjav.) — Reci:

Ta - ovitek - je - rjave - barve.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj je še rjavo? (Pivo, kava ... kazaje na predmet.)

Kakšne barve je ta papir?

Ta - papir - je - črne - barve.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kakšna je ta-le tabla? — Peč? — Kakšne barve je to-le oglje? — Kaj je še črno?

Imenuj barve! — Porečemo:

**Belo, - rdeče, - zeleno, - modro, - rumeno, - rjavo -
in - črno - so - barve.**

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ponovilo vseh stavkov:

a) po vprašanjih,

b) brez vprašanj.

2. Šolska soba.

Formulirani stavki:

1. Šolska soba ima štiri stene, strop, tla, okna, duri in peč.
2. V šolski sobi vidimo mizo, stol, razpelo, cesarjevo sliko, tablo, računalno, omaro in klopi.
3. V šoli se učimo brati, pisati, računati, risati, peti, telovaditi in moliti.
4. V šoli so učenci in učitelj.

Ko si danes vstal, si bil doma pri očetu in materi. Kje si pa zdaj? — Kje si ti? — In ti? — Kje smo vsi? — Zdaj smo v prav veliki sobi. Kako se imenuje ta soba, ker je v šoli? — Kje smo torej zdaj? (Zdaj smo v šolski sobi.) — Ponovi, A! - B - C!

Oglejmo si to šolsko sobo natanko! — Šolska soba ima več delov. Kaj je to, kar vam kažem? — Kje je še stena? — Kje še? — Koliko sten ima šolska soba? (Šolska soba ima štiri stene.) — Ponovi, A! - B! - C!

Stene stojе pokoncu ali navpično. — Ponovi, A! - B! - C!

Navpično je vse, kar stoji tako kakor te stene. Kako stoji peč, tabla, duri...? — Imenuj še druge reči, ki stojе navpično! — Vzemite knjigo (zvezek, svinčnik, peresnik...) in držite jo navpično! — Kako stoji ta črta, katero sem narisal na tablo? — Kakšna je ta črta? — Nariši še ti poleg moje navpično črto! — Pozneje boste risali navpične črte tudi v zvezke.

Stene so okoli nas. Ta stena je pred nami; to je sprednja stena. Kaži s prstom na sprednjo steno in reci: To je sprednja stena. — Ponovi, A! - B! - C!

Kje je ta stena? (Za nami.) — Kaži s prstom na zadnjo steno in reci: To je zadnja stena. — Ponovi, A! - B! - C!

Istotako obravnavaj desno in levo steno. — Pokažite desno, levo, sprednjo, zadnjo steno!

Koliko sten ima šolska soba? — Pokaži in imenuj jih! — Kako stojе stene? — Ali je nad nami tudi stena? — Kaj je nad nami? (Nad nami je strop.) — Ponovi, A! - B! - C!

Kaj ima torej šolska soba še? (Šolska soba ima strop.) — Ponovi, A! - B! - C!

Pod nami je tudi del šolske sobe. Kaj je to? — Pokaži s prstom tla! — Kaj ima torej šolska soba? (Šolska soba ima tla.) — Ponovi, A! - B! - C!

Tla morajo biti vedno snažna. Kakšna ne smejo biti tla? — Kaj store pridni otroci s svojimi čevlji, preden vstopijo v sobo? — Zakaj? — Česa ne smejo pridni otroci na tla metati? (Papirja.) — Česa še ne smejo delati? (Pljuvati na tla.) — V umazano in smetno sobo nihče ne pride rad.

Ali so tla tudi navpična kot stene? (Ne.) — Kakšna pa? — Pravimo: Tla so vodoravna. — Ponovi, A! - B - C!

Vodoravno je vse, kar leži tako kakor voda. Kako leži strop? — Vzemite knjige in držite jih vodoravno! — Imenuj še druge reči, ki leže vodoravno! — Kako stoji črta, katero sem narisal na tablo? — Kakšna je ta črta? — Nariši še ti vodoravno črto! — Kako leže strop in tla? — Ponovi, A! - B! - C!

Kaj je pred nami? — Za nami? — Na desni? — Na levi? — Nad nami? — Pod nami? — Pomnite: Šolska soba ima štiri stene, strop in tla. — Ponovi, A! - B! - C!

Kaj vidiš v levi steni? (V levi steni vidim okna.) — Ponovi, A! - B! - C!

Štej okna! — Koliko oken je v levi steni? — Čemu ima šolska soba okna? — V kateri steni so duri? — Kako se imenujejo, ker so v sobi? — Čemu ima šolska soba duri? — Kaj stoji pri desni steni? — Čemu je peč? — Kdaj nas greje? — Ni zdravo blizu peči biti, posebno kadar nas zebe. Imenuj dele šolske sobe! — Porečemo:

Šolska soba ima štiri stene, strop, tla, okna, duri in peč.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

V šolski sobi vidimo več reči. Kdo mi zna kako reč imenovati? — Otroci kažejo z roko in govore najprvo posamezno, potem v zboru: To je miza. — To je stol. — To je razpelo. — To je cesarjeva slika. — To je tabla. — To je računalo. — To je omara. — To je klop. — Kaj vidiš v šolski sobi? — Kaj še?... Naštej vse reči, katere vidimo v šolski sobi!

V šolski sobi vidimo mizo, stol, razpelo, cesarjevo sliko, tablo, računalo, omaro in klopi.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Katere izmed teh reči vise na steni? — Katere stoje na odru? — Katere stoje na tleh? — Iz česa je miza? — Stol? — Klop? — Kar je iz lesa narejeno, se imenuje leseno. Kakšna je miza, stol, omara, klop? — Katere reči vidiš po enkrat? — Katere po večkrat? — Katere reči lahko premaknemo s prostora? — Katerih ne moremo premakniti?

Gotovo vsi radi obiskujete šolo! Kdo vas pošilja v šolo? — Zakaj vas pošiljajo starši v šolo? — V šoli se učite. Česa se učite v šoli?

V šoli se učimo brati, pisati, računati, risati, peti, telovaditi in moliti.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kdor hodi v šolo, da bi se kaj naučil, se imenuje učenec. Ti hodiš v šolo, da bi se kaj naučil; kaj si torej? — Kaj ste vsi? — Kako rečeš tistemu učencu, ki hodi s teboj v šolo? (Součenec.) — J. J. hodi s teboj v šolo; kaj je torej? — Ali imaš več součencev? — Imenuj nekatere!

Kdo vas uči? — Kaj sem torej?

Imenujte osebe, ki so v šoli!

V šoli so učenci in učitelj.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj delajo učenci? — Kaj dela učitelj? — Učitelj ima pridne otroke rad. Pridni otroci imajo učitelja radi, ubogajo ga, se povsod lepo vedejo in pridno uče. V taki šoli je lepo.

Ponovilo formuliranih stavkov:

a) po vprašanjih,

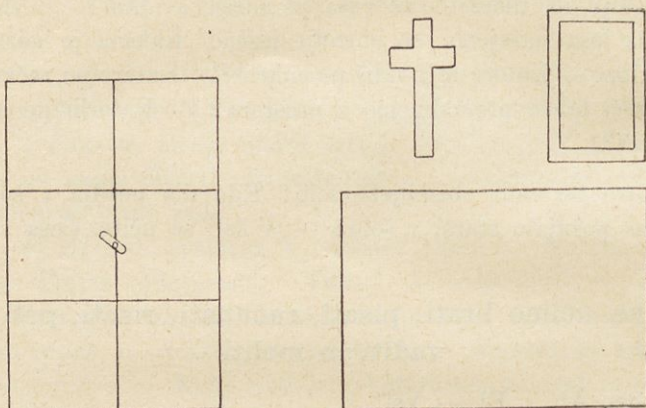
b) brez vprašanj.

Memoriranje.

Šolski mladini.

Uči pridno se, pobožno moli,
Lepo vedi se doma in v šoli.

Risanje.

3. Naš cesar.

Učila: Angeli-Hechtova slika našega cesarja. Cesarjeva fotografska slika.

Formulirani stavki:

1. To je cesarjeva slika.
2. Na tej sliki vidimo prestol in cesarsko krono.
3. Našemu cesarju je ime Franc Jožef Prvi.
4. Njegovo rodovinsko ime je Habsburški.
5. Naš cesar stanuje na Dunaju.

Kam greste, ko mine šola? (Domov.) — Koga najdete doma? (Očeta in mater.) — Kdo ti daje vse, česar potrebuješ? (Oče in mati.) — Kdo zasluži denar in ti kupi obleko? — Kdo zasluži denar za jed? — Oče morajo težko delati, da vam prislužijo kruha. Zato jih morate zelo ljubiti in jih vselej lepo ubogati. Kakor ima vsak otrok očeta, ki skrbi za vso družino, pravitako imamo vsi prav skrbnega očeta, ki skrbi za nas prav očetovski. Ta oče pa ni doma pri nas. Daleč od nas je, a vendar skrbi za vse. Vem, da bi radi vedeli, kdo je ta naš skrbni oče. Kdo ga ve? — Pazite! Hočem vam ga povedati. Ta oče, ki skrbi za nas vse, je naš cesar. Danes hočemo govoriti o cesarju.

Svojega očeta vsi prav dobro poznate, saj ga vidite vsak dan. Ali poznate tudi našega cesarja? (Ne.) — Zakaj ne? — Kdo je že videl cesarja? — Kje? — Ali je bil živ? — Tisti cesar je bil naslikan; bil je na sliki ali podobi. — Kdo je že videl cesarjevo sliko? — Ali vidimo tudi v šolski sobi cesarjevo sliko? (Da.) — Pokaži nanjo in povej, kaj je to?

To je cesarjeva slika.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Otroci! Ogledati si hočemo to lepo cesarjevo sliko. Koga vidite na tej sliki? (Cesarja.) — Kaj vidite poleg cesarja? (Stol.) — Ali je to tak stol, kakršen je ta-le v šoli? — Ta stol je jako lep. Imenujemo ga prestol ali tron. (Ponovi se večkrat.) — Kaj vidite še poleg cesarja? (Mizo.) — Kaj vidite na mizi? (Krono.) — Kdo je videl sliko svetih Treh kraljev? — Kaj imajo na glavi? (Krono.) — Da, kralji imajo krono; tudi naš cesar ima lepo, zlato krono. Vidite, tukaj leži na blazini. Kaj vidimo torej na tej sliki? (Cesarsko krono.) — Porečemo:

Na tej sliki vidimo prestol in cesarsko krono.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kako ti je ime? — Kako tebi? — Kako tvojemu očetu? — Kako tvoji materi? — Kako tvojemu bratu? — Kje smo dobili ta imena? — Kako jih imenujemo, ker smo jih dobili pri sv. krstu? — Kako pa je ime našemu cesarju? — Hočem vam to povedati. Ime mu je Franc Jožef. Ker pa ni bilo poprej še nobenemu cesarju tako ime, pravimo, da je Franc Jožef Prvi. Kako je ime našemu cesarju?

Našemu cesarju je ime Franc Jožef Prvi.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi.

Vsak izmed vas ima poleg krstnega še drugo ime. Katero? (Priimek.) — Povej svoj priimek, A! - B! - C! — Namesto «priimek» pravimo tudi «rodovinsko ime». To ime pove, kako se pišete. — Kaj menite, kako se piše naš cesar? — Otroci, tega pa ne veste. Povedati vam hočem sam. Naš cesar se piše Habsburški. (Ponovi se večkrat.) — Katero je tedaj njegovo rodovinsko ime?

Njegovo rodovinsko ime je Habsburški.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Otroci! Tu vam kažem manjšo cesarjevo sliko. Ali si že videl cesarja v Ljubljani? — Zakaj ne? — Naš cesar stanuje daleč, daleč proč od nas. Kdo ve, kje stanuje naš cesar?

Naš cesar stanuje na Dunaju.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ljubi otroci! Vsi ljubite svojega očeta. Tudi cesarja moramo ljubiti, ker skrbi po očetovsko za nas.

Ponovilo:

- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

Cesar v šoli.

Nekoč je prišel naš cesar v šolo poslušat, kako se uče otroci. Neki deček je odgovarjal gospodu učitelju na vsa vprašanja gladko in glasno. To se je našemu cesarju zelo dopadlo.

«Kako se pišeš?» ga vpraša cesar.

«Jožef Bogovič, ljubi gospod cesar,» odgovori pridni deček.

«Kaj so tvoj oče?» vpraša ga dalje cesar.

«Prosim, gospod cesar, moj oče so delavec.»

«Ali boš tudi ti delavec?»

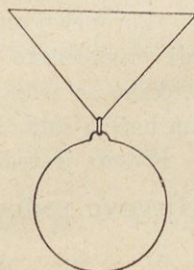
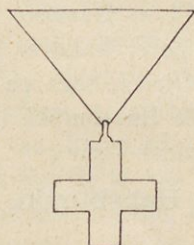
«Ne; jaz bi bil najrajši hraber vojak.»

Cesarju se je deček tako dopadel, da si je zabeležil njegovo ime v svojo listnico.

O Božiču je prejel pridni deček z Dunaja veliko škatlo. V njej je bilo polno igrač, knjig s slikami in cesarjevo pismo. Deček je bil zelo vesel. S solznimi očmi pravi svoji ljubi materi: «Boste videli, mati, da se bom tudi jaz spomnil svojih besed. Postal bom hraber vojak in bom dal rad tudi življenje za svojega cesarja, če bo treba.»

«Prav tako, sin moj,» pravijo mati. «Pojdi sem, bova molila za našega dobrega cesarja.»

Risanje.

Otrokova cesarska pesem.

(Dan pred cesarjevim godom.)

Otroci! Pogovarjali se bomo najprej, katere ljudi imate prav radi. Koga imaš prav rad? — Ti? — Ti? — Vidite, otroci, vse ljudi moramo radi imeti, posebno pa one, ki nam store kaj dobrega. N je imenoval tudi našega cesarja. Povedati vam hočem, kaj vse naš cesar dobrega stori.

Pred leti je bil v Ljubljani hud potres. Bilo je ponoči. Vsi ljudje so že spali. Kar se je začela zemlja tresti; zid je pokal, dimniki so se podirali, tako da so mislili ljudje, da se bodo podrle vse hiše. Hitro so zbežali na plano. Spali so pod milim nebom ali v lesenih hišicah, ki so jih postavili v naglici. Ko je slišal naš cesar, kaj se je zgodilo v Ljubljani, je takoj poslal mnogo denarja, da so si ljudje popravili hiše. Čez nekaj časa se je celo sam pripeljal nas tolažit.

V nekem mestu je bila nekoč velika povodenj. Voda je odnesla hiše, in ljudje so izgubili vse premoženje. Naš cesar pa je šel sam tja in pomagal kolikor moči vsem. Vidite, tako dober je naš cesar! Zato ga moramo posebno ljubiti; biti mu moramo hvaležni in zanj moliti.

Kogar imamo radi, temu želimo obilo sreče. Kdaj želiš svojemu očetu srečo? (Kadar je njih god.) — Kdo je že voščil očetu za god? — Kaj ne, takrat je bilo veselo pri vas? — Kdaj bomo našemu cesarju želeli veliko sreče? (Kadar bo njegov god.) — Kako je ime našemu cesarju? (Franc Jožef.) — Otroci, jutri bo cesarjev god. Kje živi naš cesar? (Na Dunaju.) — Ali je Dunaj blizu nas? (Daleč.) — Ali nam bo mogoče iti k cesarju in mu voščiti za god? (Ne.) — Zakaj ne? — Ker ne moremo osebno voščiti cesarju za god, pojdemo jutri k sv. maši ter bomo prav pobožno molili. Za koga bomo molili? — Da, molili bomo za našega cesarja, prosili bomo Boga, da mu da še dolgo življenje in mu poplača njegovo očetovsko ljubezen do nas. — Pa ne samo mi, še veliko drugih dečkov, deklic in odraslih bo molilo jutri pri sv. maši za našega dobrega cesarja.

Povedati vam hočem, kaj je storil neki deček na cesarjev god. Janezek je slišal v šoli veliko lepega o našem dobrem cesarju, zato ga je imel tudi zelo rad. Imate-li tudi vi radi našega cesarja? — Poslušajte dalje! Na cesarjev god gre Janezek zjutraj na vse zgodaj k svoji mami in jih prav lepo prosi, da bi smel natrgati šopek cvetic. Mati mu dovolijo. Janezek natrga cvetic, pride zopet k mami in jih prosi, naj ga pražnje oblečejo. «Kam pa greš?» ga

vprašajo mati. «Na Dunaj, cesarju za god srečo voščit,» odgovori Janezek. «Kako boš pa voščil?» vprašajo ga mati. Janezek odgovori: «Cesarju bom roko dal in rekel: Ljubi cesar! Tukaj sem vam prinesel za god svoje najlepše rože.» Janezek pa je bil majhen deček, sam bi moral hoditi po tujih cestah, gotovo bi se izgubil. Zato mu mamica niso dovolili iti z doma. (Otroci ponavljajo to povest.)

Janezek je bil zelo žalosten. Ker ni mogel priti sam do cesarja na Dunaj, je sedel in napisal to-le pesemco:

1. Naš cesar mi je vedno ljub,
Na Dunaju živi.
Kako bi pač rad k njemu šel,
A meni moči ni.
2. In kaj bi pri cesarju htel?
Roko bi mu podal,
Najlepše rože bi mu dal,
Ki bi jih zanj nabral.
3. In rekel bi mu: «Cvetke te
Za te s seboj sem vzel.»
Potem pa vrnil bi se spet
Ves srečen in vesel.

Ali se vam dopade ta pesemca? — Povem vam prvo kitico še enkrat: Naš cesar mi je vedno ljub i. t. d.

Kdo govori te besede? (Janezek.) — Kdo je Janezku ljub? — Koga ima rad? — Kje živi cesar? — Kdo bi šel rad k njemu? — Kdo ne more iti? — Zakaj mu ni bilo moči iti? — Zakaj mu mamica ne dovolijo?

Povem vam zdaj še drugo kitico:

In kaj bi pri cesarju i. t. d.

Kaj bi hotel Janezek pri cesarju? (Roko bi mu podal.) — Kaj bi rad dal cesarju? (Najlepše rože.)

Povem vam še tretjo kitico:

In rekel bi mu i. t. d.

Kaj bi rekel Janezek cesarju? (Da mu je prinesel rože.) — In kaj bi potem storil? (Vesel in srečen bi se vrnil domov.) — Otroci! Da se boste tudi prav mnogokrat spominjali našega cesarja, se bomo naučili to pesemco na pamet.

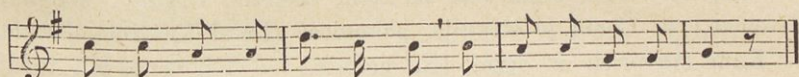
Petje.

Otrokova cesarska pesem.

Zmerno.

1. Naš ce-sar mi je ved-no ljub, na Du-na-ji ži-vi, ka-
2. In kaj bi pri ce-sar-ju htel. Ro-ko bi mu po-dal, naj-
3. In re-kel bi mu: „Cvetke te, za te se-boj sem vzel.“ Po-

ko bi rad pač k nje-mu šel a me-ni mo-či ni.
 lep-še ro-že bi mu dal, ki bi jih zanj na-bral.
 tem pa vr-nil bi se spet ves sre-čen in ve-sel.

4. Šola.

Opazovanje. Učitelj gre z otroki do vežnih vrat, odtod na hodnik v pritličju, potem po stopnicah v prvo, oziroma drugo nadstropje in na podstrešje, odtod nazaj v pritličje in v klet.

Otroci pripovedujejo sami, kaj so videli v šolskem poslopju.

Formulirani stavki:

1. Naša šola stoji na Sv. Jakoba trgu.
2. S ceste stopimo v vežo.
3. Iz veže pridemo na hodnik v pritličju.
4. Naša šolska soba je v pritličju.
5. Po stopnicah pridemo v prvo in drugo nadstropje.
6. Nad drugim nadstropjem je podstrešje.
7. Pod pritličjem je klet.

Zadnjič ste mi pripovedovali, kaj ste videli v šoli. Danes hočemo zopet govoriti o šoli.

Kdo ve, katera cerkev stoji blizu naše šole? (Šentjakobska.) — Kako se imenuje prostor, na katerem stoji šentjakobska cerkev? — (Ako nihče ne ve:) Hočem vam sam povedati: Prostor pred cerkvijo

sv. Jakoba se imenuje Sv. Jakoba trg. Na katerem trgu stoji tudi naša šola?

Naša šola stoji na Sv. Jakoba trgu.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Pred šolo stojite toliko časa, da vam šolski sluga odpre vrata. Kam stopite potem s ceste?

S ceste stopimo v vežo.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj ste videli sredi veže na tleh? (Železno strguljo, slamnato pletenico.) — Čemu je strgulja, pletenica? (Da si osnažimo obutalo.) — Kam ste prišli iz veže? (Na hodnik.) — Kje smo bili tedaj? (Na hodniku.) — Hodnik je precej pri tleh; pravimo, da smo na hodniku v pritličju. — Pomnite:

Iz veže pridemo na hodnik v pritličju.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Zakaj pravimo pritličje? (Ker je precej pri tleh.) — Kje je naša šolska soba? (Tudi pri tleh.) — Kako še lahko rečemo namesto pri tleh? (V pritličju.) — Kje je torej naša šolska soba?

Naša šolska soba je v pritličju.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj je to? (Učitelj pokaže strop.) — Kaj je nad stropom? (Šolska soba.) — Ali je soba nad našim stropom tudi v pritličju? — Kje pa? — Pomnite! Soba nad našim stropom je v prvem nadstropju. — Kako smo prišli iz pritličja v nadstropje? (Po stopnicah.) — Kaj imajo stopnice? (Prage.) — Po stopnicah stopajte počasi in varno! Zakaj? (Da se ne izpotaknete, ne padete in si ne zlomite nog.) — Katero nadstropje je nad nami? (Prvo nadstropje.) — Ali smo ostali v prvem nadstropju? — Kam smo šli potem? — Kako smo prišli v drugo nadstropje? (Po stopnicah.) — Koliko nadstropij ima torej naša šola? (Dve nadstropji.) — Kako pridemo v prvo, kako v drugo nadstropje? (Po stopnicah.) — Pomnite:

Po stopnicah pridemo v prvo in drugo nadstropje.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ali smo šli še naprej po stopnicah? (Da.) — Kam? (Pod streho.) — Kako imenujemo prostor pod streho? (Podstrešje.) — Kaj je torej nad drugim nadstropjem?

Nad drugim nadstropjem je podstrešje.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kam smo šli potem? (Nazaj po stopnicah v pritličje.) — Kam potem? (V klet.) — Kaj ste videli v kleti? (Premog, drva, i. t. d.) — Kam pridemo torej iz pritličja navzdol? — Kaj je pod pritličjem?

Pod pritličjem je klet.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ponovilo stavkov:

a) po vprašanjih,

b) brez vprašanj.

Na poti v šolo.

Mihec in Jožek gresta v šolo. Na poti pokaže Jožek Mihecu nalogo. Mihec jo pogleda in reče: «Ej, Jožek, dosti je napak!» Hoče jih Jožku tudi pokazati.

Jožek pa se razjezi. Mihecu iztrga nalogo. Tudi ga suva in bije s pestjo. Mihec pa reče mirno: «Gospodu učitelju povem, da si me suval in tepel.» — «Le povej!» odgovori Jožek.

Približata se šoli. Jožek prime Miheca za roko, rekoč: «Čuj, Mihec, ne pravi gospodu učitelju, kaj je bilo! Nikoli več ne storim kaj takega.»

Mihec pogleda Jožka in vidi, da je žalosten in da se boji. Seže mu v roko in reče: «Odpuščam ti. Pozabiti hočem, kar je bilo.»

Memoriranje.

Petelinov klic.

Kikiriki!

Brž, otroci, ustanite,

Se umijte in molite;

Ta, ki dolgo spi,

Pač nič vreden ni,

Kikiriki!

Kikiriki!

Knjige brž v roké vzemite,

Marno, pridno se učite;

Kdor se mlad uči,

Kruha dost' dobi,

Kikiriki!

Kikiriki!

V šolo le hodite radi,

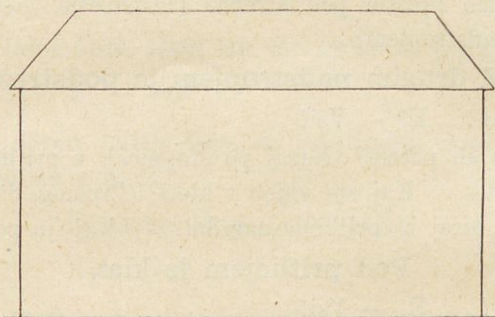
Dokler ste še čvrsti, mladi;

Kdor rad poleži,

Šolo zamudi,

Kikiriki!

Risanje.

5. Mačka.

Učila: Podmašena mačka z miško v gobcu. — Slike: Igrajoče se mačice. Mačka ujame miš. Miška v kuhinji. — Preparat mačje glave. Mišja hrana (moka, sladkor . . .).

Formulirani stavki:

A. Opis živali z biološkega stališča.

1. Mačka je domača žival.
2. Lovi miši, ki jih pograbi v skoku.
3. Na nogah ima ostre kremplje.
4. Njeni zobje so ostri in močni.
5. Mačka tudi ponoči vidi.
6. Mačkin sluh je tenak.
7. Pri mišjem lovu ji posebno dobro služijo: ostri kremplji, ostri in močni zobje, tenak sluh in gibčen život.
8. Mačka je koristna žival.

B. Šematiški opis karakteristiških životnih delov.

9. Glava je okrogla.
10. Na vsaki strani gobčka ima brke.
11. Trup je vitek.
12. Rep je dolg in tenak.
13. Pokrita je z mehko dlako.

A. Opis živali z biološkega stališča.

Priprava. Kako imenujemo živali, ki jih redimo doma? (Domače živali.) — Naštej nekatere po velikosti, I! (Domače živali so: konj . . .)

Napoved smotra. Otroci! Danes hočemo govoriti o mački.

Podavanje nove tvarine. Mačko smo našтели med onimi živalmi, ki jih redimo doma. Kakšna žival je torej, N?

Mačka je domača žival.

Ponovi, A! – B! – C!

Ponoviti hočem še enkrat sam, potem boste ponovili vsi.

Prični!

Čemu imamo konja, N? (Konj vleče voz.)

Čemu kravo, O? (Krava daje mleko.)

Čemu psa, P? (Pes varuje hišo in hodi z lovцем na lov.)

In čemu imamo mačko (kazaje na mačko, ki ima miš v gobčku)?
(Mačka lovi miši.)

Kaj vam kaže ta slika, S? (Mucke.)

Kaj dela ta? (Liže mleko.)

In ta? — Kaj pa ta-le?

Otroci imajo mlade mačke posebno radi. Včasih jim tudi nekoliko ponagajajo. Navežejo namreč na kako nit košček papirja in ga vlačijo po sobi semintja. Kdo je že napravil kaj takega? — Kaj stori mačka najprej, ako zagleda, da se nekaj premiče po tleh? (Počene na tla.) — In kaj potem? (Potem skoči za papirjem.) — Zakaj pa? (Ker se rada igra.) — Zakaj pa morebiti še? (Ker misli, da je privezani papir miška.)

Kje prebivajo miši? (V luknjah.) — Kdo je že videl mišjo luknjo? — Kje? (V zidu.) — In ti, F? (V tleh.)

Povedati vam hočem, kako mačka lovi miši. Poslušajte!

Vsede se za mišjo luknjo, da je miš precej ne ugleda, in čaka. Ko se prikaže mišja glava iz luknje, počene mačka k tlom. Komaj pa zapusti uboga miška svojo luknjo ter prične tekati po sobi, skoči mačka nanjo (kazaje na podobo) in jo zagrabi. Miška sicer cvili in cvili ter se zvija, toda uiti le ne more.

Kaj stori mačka, ako začne miška tekati po sobi, R? (Skoči za njo.)

Pomnite torej:

Lovi miši, ki jih pograbi v skoku.

Ponovi, A! – B! – C!

Ponoviti hočem še enkrat sam, potem boste ponovili vsi.

Prični!

Ker mačka skoči za miško, pravimo, da je skočna ali gibčna.

Kakšna je mačka? (Mačka je gibčna.) — Ponovi, H!

S čim mačka zagrabi miš (kazaje na sliko)? (Mačka zagrabi miš z nogama.) — S katerima? — Povej vse! (Mačka zagrabi miš s sprednjima nogama.)

Kaj ima na nogah, da more miš obdržati? (Kremplje.)

Pokaži kremplje, O! — Še ti, C!

Pozor!

Mala Milica se igra nekega dne z mucko. Vzame jo tudi v naročje in jo pritiska k sebi. Naenkrat pa vzdigne mucka tačico — ali, kakor v šoli pravimo, šapico — ter udari Milico ž njo po roki; pokazala se je kri na roki.

Kaj je storila mucka? (Uprasnila jo je.)

S čim jo je uprasnila? (S krempiji.)

Koga je že mačka uprasnila?

Ti gotovo dobro veš, kakšni so njeni krempiji, R!

Potiplji jih in prepričaj se, O!

No, kakšni so krempiji? (Ostri.)

Potiplji jih še ti, T! — G!

Kaj ima torej na nogah, D?

Na nogah ima ostre krempije.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj naredi mačka z miško, ako jo ujame? (Sne jo.)

S čim pa jo zgrize? (Z zobmi.)

Tu imam mačjo glavo, ki ni porastla s kožo. Ne bojte se je torej. Pokazati vam jo hočem le zaraditega, da si lahko natančneje ogledate mačkine zobe.

Kakšna sta posebno ta-le dva zoba zgoraj in ta-le dva spodaj, Š? (Ostra.)

Ker mačka požre miš s kožo in kostmi vred, kakšne zobe mora še imeti? (Močne.) — Kakšni so njeni zobje? — Ponovi oboje skupaj, R!

Njeni zobje so ostri in močni.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Miši pridejo navadno šele ponoči iz svojih lukenj. Mačka to dobro ve, zato jih pride takrat lovit.

Ali vidiš ponoči, S? (Ne.) — Ali vidi mačka ponoči?

Pomnite:

Mačka tudi ponoči vidi.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kako pa mačka ve, da je miš v luknji, saj je ne more videti?
(Sliši jo.)

Da, res je!

Ako se miš le premakne v svoji luknjici, jo že sliši. Ali bi človek
slišal kaj, če bi se miška v luknjici samo premaknila? (Ne.)

Kakšen je torej mačkin sluh, N?

Mačkin sluh je tenak.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Povejte zdaj vse, kaj ji posebno dobro služi pri mišjem lovu?

Porečemo:

**Pri mišjem lovu ji posebno dobro služijo: ostri kremplji,
ostri in močni zobje, tenak sluh in gibčen život. (Kaži!)**

Ker je ta stavek zelo dolg, ga hočem ponoviti še enkrat. Govorite
šepetaje z menoj! — Ponovimo ga še enkrat!

(Da učenci tem laže ponove formulirani stavek, jim učitelj
vedno stavi vprašanje: «Kaj ji posebno dobro služi pri mišjem
lovu?»)

(Sicer je postopek isti kot pri prejšnjih formuliranih stavkih.)

Kaj nam kaže ta slika? (Kuhinjo.)

Kdo je ta žena? (Kuharica.)

Kdo teka po mizi? (Miška.)

Kaj ima v gobčku? (Košček sladkorja.)

Kaj bo naredila miška s sladkorjem? (Snedla ga bo.)

Ponovite!

Razen tega jedo miši še slanino, sir, klobase, moko, žito.

Kaj jedo miši, H! — K! (Kaže se na dotične stvari.)

Ker miši te reči jedo, kakšne so? (Škodljive.)

Pomislite nekoliko! Mačka lovi škodljive miši; kakšna žival
je torej?

Mačka je koristna žival.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Posnetek podavanja. Zdaj hočemo ponoviti!

1. Ker imamo mačko pri hiši, kakšna žival je tedaj?
2. Kaj dela?
3. Kaj ima na nogah?
4. Kakšni so njeni zobje?
5. Kaj veš o mačkinem vidu?
6. Kakšen je mačkin sluh?
7. Kaj ji posebno dobro služi pri mišjem lovu?
8. Ker mačka lovi škodljive miši, kakšna žival je torej?

(Ponovi se petkrat, šestkrat.)

Kdo zna to povedati sam, ne da bi mu stavil vprašanja?

(Učenec ponavlja, učitelj pa kaže na sliko ali predmet ter na ta način podpira učenca pri odgovorih.)

B. Šematiški opis karakteristiških životnih delov.

Zdaj nekoliko dalje!

Opazovati hočemo še nekatere dele njenega života!

Kateri so? (Glava, trup in noge.) (Rep prištevamo trupu.)

Oglejmo si najprej glavo!

Kakšna je?

Glava je okrogla.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj imajo nekateri odrasli ljudje pod nosom? (Kaže na svoje brke.)

Tudi mačka ima na vsaki strani gobčka brke. Le poglejmo jih!

Primi jo za brke, N! — Še ti, O! — P!

Kaj ima na vsaki strani gobčka?

Na vsaki strani gobčka ima brke.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Pokaži trup, S!

Prej smo omenili, da je mačka skočna ali gibčna. Trup vije lahko na vse strani. Zato pravimo:

Njen trup je vitek.

Izpusti besedo »njen« in povej še enkrat!

Trup je vitek.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj zapazimo na koncu trupa? (Rep.)

Kakšen je rep glede velikosti? (Rep je dolg.)

Potiplji rep trdo, N! — Še O! — P!

Kakšen je še? (Tenak.)

Da, res je! Če bi na repu postrigli dlako, bi videli, da je komaj tako debel kot ta-le svinčnik.

Kakšen je rep?

Povej oboje skupaj, O!

Rep je dolg in tenak.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

S čim je pokrita mačka, H! (Z dlako.)

Potiplji dlako, O! - F! - S! — Kakšna je? (Mehka.) —
S kakšno dlako je torej pokrita?

Pokrita je z mehko dlako.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kakšne barve je ta mačka, S? (Bele, sive, črne.)

Pomnite! Ako ima dlaka kake živali po več barv — kakor n. pr. ta-le —, pravimo, da je pisana.

Kakšna je torej ta mačka? (Ta mačka je pisana.) —
Ponovi, A! - B! - C!

(Ker ta stavek ne spada k formuliranim, se pozneje ne posname.)

Kdo je že videl mačko drugačne barve? — No, I! (Videl sem črno mačko.)

I. t. d.

Ako mati prineso pečenko na mizo, prične tudi mačka zanjo prositi in se oglašati.

Kako pa, N? (Mijav!)

Kaj pravijo ljudje, kadar se mačka oglaša? (Mačka mijavka.)
— Ponovi, A! - B! - C!

Posnetek drugega dela priobčene učne tvarine.

9. Kakšna je glava?
10. Kaj ima na vsaki strani gobčka?
11. Kakšen je trup?
12. Kakšen je rep?
13. S čim je pokrita?

(Ponovi se petkrat, šestkrat po vprašanjih, nato brez vprašanj, kazaje na dotične životne dele.)

Naposled se ponove vsi formulirani stavki, in sicer:

- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

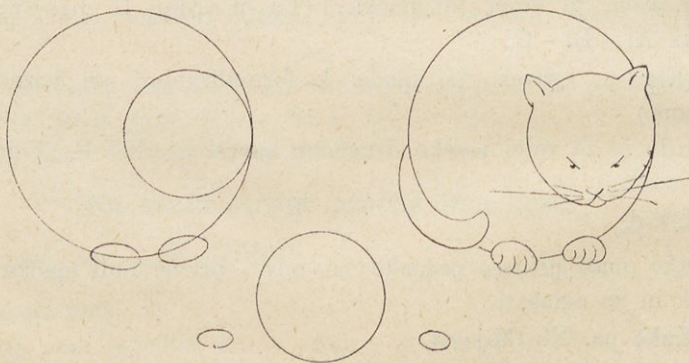
Brez vprašanj ponove formulirane stavke le oni učenci, ki se sami oglase.

Snažna mačka.

Pri sosedovih so imeli lepo, belo mačko, ki se je vsake pol ure umivala. Sosedov Tonček se pa ni rad umival; imel je umazane roke in obraz. Nekoč vpraša domačo mačko: »Povej mi no, ljuba moja mučica, zakaj se vendar tako rada umivaš?« »Veš, Tonček,« odgovori mačka, »snaga je vsakomu draga. Dovolj, da še tebe umijem. Polizala te bom po rokah in po obrazu; posebno pod noskom te moram dobro podrgniti s svojim hrapavim jezikom.«

»Ne, tega pa že ne pustim,« odgovori Tonček, »rajši se bom sam umil.« Odsihdob si je Tonček vsak dan umival roke in obraz.

Risanje (1. predrisba).

6. Dnevni časi.

Otroci opazujejo nebo o lepem in slabem vremenu, solnce zjutraj, opoldne in zvečer, nebo ponoči, ko svetijo mesec in zvezde.

Formulirani stavki:

1. Nebo je sinje barve.
2. Na nebu vidimo podnevi solnce, ponoči mesec in zvezde.
3. Zjutraj solnce vzhaja, opoldne stoji najvišje, zvečer pa zahaja.
4. Jutro, poldne, večer in noč so dnevni časi.

Kaj vidite v šolski sobi nad seboj? — Kaj vidite zunaj nad seboj? (Nebo.) — Kakšen je strop po barvi? — Ali je nebo tudi belo? — Kakšno je nebo, kadar ni oblačno? (Modro.) — Porečemo:

Nebo je sinje barve.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ali je nebo vedno sinje barve? (Ne.) — Kdaj ni sinje barve? (Če je oblačno.) — Kakšne barve so oblaki? (Sive.)

Kaj vidite na nebu še? (Solnce.) — Kdaj vidite solnce na nebu? (Podnevi.) — Kakšno je solnce? (Okroglo, svetlo.) — Kdaj sije solnce? (Podnevi.) — Danes vidimo solnce tudi v šolski sobi. Solnce pa ni samo prišlo v šolo, ampak nam je poslalo le svoje žarke. Kaj nam je solnce poslalo? — Kako imenujemo te žarke? (Solneče žarke.) — Ako bi v sobi zazidali vsa okna, kaj bi ne prišlo v šolsko sobo? — Kako bi bilo potem v sobi? — Kako je ponoči, ker ni solнца na nebu? (Temno.) — Kaj vidite ponoči na nebu? (Mesec.) — Kdo je že videl mesec? — Kakšen je bil, A? (Okrožen.) — B? (Polukrožen.) — C? (Srpast.) — Kaj še vidite ponoči na nebu? (Zvezde.) — Ali so zvezde tudi tako velike kot mesec? (Ne.) — Koliko jih je? — Ali jih moremo prešteti? — Kaj vidimo podnevi na nebu? — Kaj ponoči? — Povej oboje skupaj!

Na nebu vidimo podnevi solnce, ponoči mesec in zvezde.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj mislite, otroci, kako bi bilo v šolski sobi in zunaj, če bi ne bilo solнца na nebu? (Temno.) — Ali bi videli čitati in pisati? (Ne.) — Vidite, otroci, brez solнца bi bila tema ne le v naši sobi, ampak

povsod. Zato pravimo, da solnce sveti. — Ponovi, A! - B! - C! — Ali solnce samo nam sveti? (Ne.) — Kje stanuje naš cesar? — Ali tudi na Dunaju sveti solnce? (Tudi.) — Da, solnce sveti povsod.

Pridi k oknu in drži roko na solnčne žarke. Kaj čutiš? — Kaj te greje? — Kaj torej dela solnce? (Greje.) — In kaj smo prej rekli? (Solnce sveti.) — Povej oboje skupaj! (Solnce sveti in greje.) — Ponovi, A! - B! - C!

Kdaj ne vidimo solnca? (Ponoči.) — Kdaj se prikaže solnce zopet na nebu? (Zjutraj.) — Rekli bomo: Zjutraj solnce vzhaja. — Ponovi, A! - B! - C!

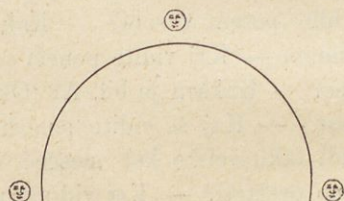
Kdo je že videl, kako solnce zjutraj vzhaja? — Kje? — Ali je solnce vedno na istem mestu? (Ne.) — Kje stoji, kadar greste ob desetih dopoldne iz šole? (Više na nebu.) — Pazite! Solnce se pomika vedno više in više. (Učitelj riše.) — Kdo je že videl, kje stoji opoldne ali ob 12. uri? (Visoko.) — Res je. Porečemo: Opoldne stoji najviše. — Ponovi, A! - B! - C!

Ali stoji solnce še tako visoko, ko greste popoldne iz šole? — Kam se pomika? (Niže.) — Da, solnce se pomika vedno niže, tako dolgo, da se skriva za gore. Pravimo: Solnce zahaja. — Kdaj zahaja? (Zvečer.) — Porečemo: Zvečer solnce zahaja. — Ponovi, A! - B! - C!

Kdaj solnce vzhaja? — Kdaj stoji najviše? — Kdaj zahaja? — Kdo zna te tri stavke vkup zaporedoma povedati?

Zjutraj solnce vzhaja, opoldne stoji najviše, zvečer pa zahaja.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kako pravimo času, ko solnce vzhaja? (Jutro.) — Otroci! Jutro je dnevni čas. — Ponovi A! - B! - C!

Kaj delaš zjutraj? — Kaj delajo mati zjutraj? — Kaj dela petelin zjutraj? — Kdaj greste v šolo? — Kdaj iz šole? — Kdaj obedujete? — Koliko bije takrat ura? — Pravimo, da je poldne. Tudi poldne je dnevni čas. — Ponovi A! - B! - C!

Kdaj pridete zopet v šolo? (Popoldne.) — Kdaj greste iz šole? — Kaj delate po šoli? — Koliko časa se igrate? — Kaj je tudi večer? (Večer je dnevni čas.) — Ponovi, A! - B! - C!

Kaj delate zvečer? — Kaj prižgo mati zvečer? — Kaj storite potem? — Kaj delajo vsi ljudje? (Spe.) — Kaj je takrat? (Noč.) — Kaj je tudi noč? (Noč je dnevni čas.) — Ponovi, A! - B! - C!

Zdaj smo govorili o vseh dnevnih časih. Hočemo jih po vrsti imenovati. Najprej jih hočem sam povedati.

Jutro, poldne, večer in noč so dnevni časi.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Ponovilo vseh stavkov:

a) po vprašanjih,

b) brez vprašanj.

Memoriranje.

Zjutraj.

Solnce čez hribček gre,
Luna pa za gore;
Zvezdice presvetle
Se potope.

Petje.

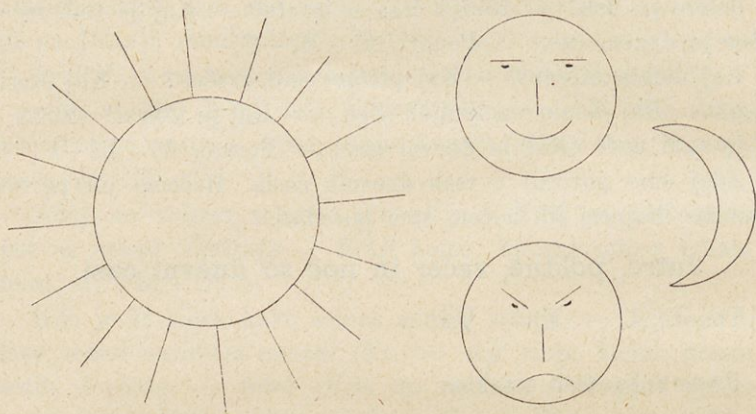
Zjutraj.

Milo. Napev narodni.

Soln - ce čez hrib - ček gre, Lu - na pa za go - re;
Zvez - di - ce pre - svet - le se po - to - pe.

Risanje.

7. Zajec.

Učila: Podmašen zajec in podmašena mačka. Hölzlova slika «Jesen». Preparat zajčje glave. Zajčja hrana (repa, detelja . . .). Dleto. Drevesna skorja.

Formulirani stavki:

1. Zajec je nekoliko večji kakor mačka.
2. Živi v gozdu in na polju.
3. Já petršilj, zelje, repo, travo in deteljo.
4. Pozimi gloda skorjo mladih drevesc.
5. Zajec je škodljiva žival.
6. V vsaki čeljusti ima dva dletasta zoba.
7. Ušesa so daljša od glave.
8. Velikih oči ne pokrivajo trepalnice.
9. Zajec spi z odprtimi očmi.
10. Dlaka je po hrbtu rjava, po trebuhu belkasta.
11. Trup je vitek.
12. Zadnje noge so daljše od sprednjih.
13. Zajca varuje sovražnikov tenak sluh, barva dlake, vitko telo in hitre noge.
14. Rep je kratek.
15. Od zajca dobivamo meso in kožo.

Kdo je ta mož? (Lovec.) — Po čem ga spoznaš, da je lovec? — Kaj drži v roki deček, ki gre ž njim? (Zajca.) — Kako ga je dobil? (Ustrelil ga je lovec.) — Katere živali streljajo lovci? (Zajce, srne...) — Da, tudi zajce streljajo. Otroci! Danes hočemo govoriti o zajcu.

Učitelj položi nagačenega zajca na mizo in vpraša: Ali poznaš to žival? (To je zajec.) — Kako imenujemo pa to žival? (Mačko.) — Poglejte dobro obe! Katera žival je večja, zajec ali mačka? (Zajec.) — Reci tako-le:

Zajec je nekoliko večji kakor mačka.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ali je ta zajec živ? — Kdo izmed vas je že videl živega zajca? — Kje si ga videl? (V gozdu.) — In ti? (Na polju.) — Kje torej živi?

Živi v gozdu in na polju.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj dela v gozdu in na polju (Skače, leta, jé.) — Domačega zajca ste gotovo že videli! Kaj jé domači zajec? (Travo, deteljo.) — To, kar jé domači zajec, jé tudi divji. Kaj torej jé? — Najrajši pa jé petršilj, zelje in repo. — Kaj torej jé?

Jé petršilj, zelje, repo, travo in deteljo.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ali jé zajec petršilj, zelje, repo, travo in deteljo tudi pozimi, ko je vse s snegom pokrito? (Ne.) — Zakaj ne? (Ker jih ne more dobiti izpod snega.) — Zakaj še ne? (Ker pozimi ni zelja ... na polju.) — Nekaj pa vendar mora jesti, sicer bi poginil od lakote. Kaj pa? — Poslušajte!

Kadar sneg zapade tako visoko, da zajec ne more dobiti trave ali detelje, takrat grize ali, kakor ljudje pravijo, gloda skorjo (se pokaže) mladih drevesc. Tu imam nekaj drevesne skorje. Drevesca, katera je zajec zelo oglodal, ne rasto več, ampak se posuše. Ako pridejo torej zajci v sadni vrt, naredo zelo veliko škodo. Kaj tedaj jé včasih pozimi?

Pozimi gloda skorjo mladih drevesc.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ker nam zajec dela škodo, kakšna žival je torej?

Zajec je škodljiva žival.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

S čim grize ali gloda zajec skorjo? (Z zobmi.) — Kje ima zobe? (V čeljusti.)

Otroci, pokazati vam hočem zajčjo glavo, ki pa ni pokrita s kožo. Poglejte jo in ne bojte se je! Pri glodanju drevesne skorje mu služijo ti-le sprednji zobje. Le oglejte si jih! (Kaže se po klopeh.) — Koliko daljših zob vidiš v zgornji čeljusti spredaj? — Koliko v spodnji? — Po koliko daljših zob ima spredaj v vsaki čeljusti? (V vsaki čeljusti ima spredaj po dva daljša zoba.) — Čemu sta neki podobna? — Kaj je to? (Dleto.) — Poglej samo ta-le del dleta! — Poglej zajčji zob! — Ali zdaj veš, čemu je zob podoben? (Dletu.) — Pomnite! Ker so ti-le sprednji zobje podobni dletu, pravimo:

V vsaki čeljusti ima dva dletasta zoba.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Posnetek prve biološke celote.

Zdaj hočemo nekoliko ponoviti!

Kako velik je zajec? — Kje živi? — Kaj jé? — In pozimi? — Kakšna žival je zajec? — Kaj ima v vsaki čeljusti?

Ponovi se večkrat:

a) po vprašanjih,

b) brez vprašanj.

S čim zajec sliši? (Z ušesi.) — Kakšna so ušesa? (Dolga.) — Primerjaj glavo in ušesa! — Kaj je daljše?

Ušesa so daljša od glave.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Ker ima zajec tako dolga ušesa, zato tudi prav dobro sliši. Namesto »prav dobro sliši« lahko tudi drugače rečemo: »Zajec ima tenak sluh.« Najmanjši šum ga že zbudi iz spanja. Hojo lovca ali psa pa že od daleč sliši. Kaj še zapaziš na glavi? — S čim zajec gleda? (Z očmi.) — Kakšne so oči? (Velike.) — Pomnite! Če tudi ima zajec precej velike oči, vendar zelo slabo vidi. — Ali imamo odprte oči, kadar spimo? (Ne.) — Kaj pa? — Zamizite! — Pokažite kožico, s katero pokrivате oči! — Kako se imenuje ta kožica? (Trepalnice.) — Pomnite! Zajec ima tako majhne trepalnice, da ne more ž njimi pokriti velikih oči. — Kakšne so oči? — Kakšne so trepalnice? — Rekli bomo tedaj:

Velikih oči ne pokrivajo trepalnice.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Ali more zajec zamižati? — Ali more spati z zaprtimi očmi? — Pazite!

Zajec spi z odprtimi očmi.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

S čim je zajec pokrit? (Z dlako.) — Pokaži zajčev hrbet! — Kakšne barve je dlaka po hrbtu? (Rjava.) — Pokaži trebuh, N! — In kakšne barve je po trebuhu? (Belkaste.) — Ponovi oboje skupaj!

Dlaka je po hrbtu rjava, po trebuhu belkasta.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Pozor! Zajec uide večkrat svojim sovražnikom, pa ne samo zaradi tega, ker dobro sliši. Ljubi Bog mu je dal tudi obleko, ki ga večkrat reši smrti. Pomislite le, ako n. pr. zajec čepi na ravnokar razorani njivi, na gozdni stezi ali pod grmom, čigar listi so jeseni rjavkaste barve, ali ga je lahko opaziti? (Ne.) — Zakaj ne? (Ker je njegova dlaka iste barve kot zemlja ali prst.)

Pokaži zajčev trup, N! — Kakšen je, — misli na mačkin trup?

Trup je vitek.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Koliko nog ima zajec? (Štiri.) — Pokaži sprednje noge! — Zadnje! — Oglejmo si jih! — Kakšne so zlasti zadnje? — Ali so vse noge enako dolge?

Zadnje noge so daljše od sprednjih.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Večkrat se prigodi, da pride lovec ali pes zajcu prav blizu. Zajec se mu ne more več skriti. Kaj potem stori? (Beži, teče.) — Da, teče, in še kako! Najhitrejši psi ga ne morejo ujeti. Beži, kakor bi ga sam veter nesel. Da bi ga človek prehitel, o tem ni govoriti. Kdo ve, zakaj more zajec tako hitro teči? (Ker ima vitko telo in hitre noge.) — Pomnite torej:

Zajca varuje sovražnikov tenak sluh, barva dlake, vitko telo in hitre noge.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj ima zajec na koncu trupa? (Rep.) — Kakšen je rep?

Rep je kratek.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Čemu pa lovci streljajo zajca? (Zaradi mesa in kože.) — Kdo je že jedel zajčje meso? — Kdo ve, čemu rabijo kožo? — Pomnite! Iz dlake delajo tudi klobuke. Kaj torej dobivamo od zajca?

Od zajca dobivamo meso in kožo.

Ponovilo stavkov:

- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

Zakaj sovraži pes zajca?

V starih časih so živele vse živali mirno in složno skupaj. Pozimi so zakurile ogenj ter se pri njem lepo grele in pogovarjale. V družbi je bil tudi zajec. Ni se dosti zmenil za druge živali, ampak se je smukal okoli psa ter ga porinil v ogenj. Pes si je osmodil vse štiri noge, in od tistega časa imajo psi gole podplate. Zajec je sicer še obdržal na stopalih kosmate noge, a si je zaradi te nagajivosti nakopal večno sovraštvo psov. Skrivati se mora po gozdu in polju, ker ga psi zasledujejo in preganjajo.

Memoriranje.

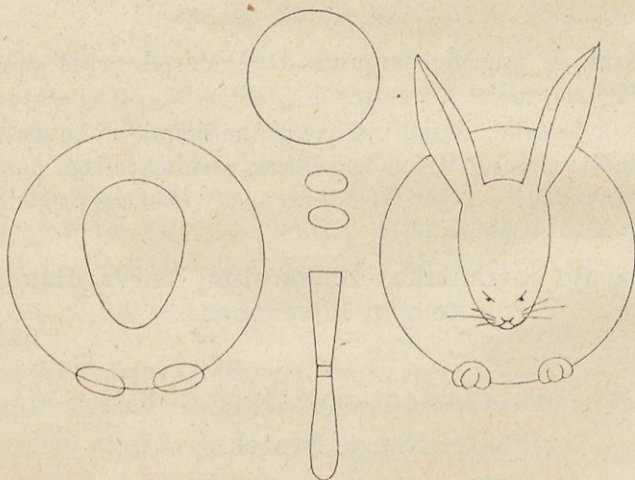
Uganki.

Kdaj zajca zobje bole?

*

Kdo spi z odprtimi očmi?

Risanje (2. predrisba).

8. Človeško telo in zdravje.

A. Človeško telo.

Učila: Opazuje se na telesu samem.

Formulirani stavki:

I. Glavni deli človeškega telesa.

1. Človek sem.
2. Človek je oseba.
3. Vsak človek ima telo.
4. V telesu živi duša.
5. Telo ima glavo, trup in ude.

II. Glava.

6. Glava je zgornji del našega telesa.
7. Na obrazu vidimo čelo, sence, ušesa, oči, nos, usta, lica in brado.

III. Trup.

8. Trup ima prsi, trebuh in hrbet.

IV. Udje.

9. Udje so roke in noge.
10. Roko gibljemo v zapestju, komolcu in rami.
11. Roka ima spodnjo in zgornjo lakt.
12. Nogo gibljemo v stopalu, kolenu in boku.
13. Noga ima stegno, meča in stopalo.

I. Glavni deli človeškega telesa.

Otroci! Ogledali smo si mačko, zajca in več drugih stvari v šoli in zunaj šole. Sami sebe pa vendar še nismo opazovali. Danes hočemo tudi to storiti.

Kaj je mačka? — Kaj je zajec? — Ti pa nisi žival; kaj si pa? (Človek.) — Reci tako-le:

Človek sem.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Pomnite! Kadar vas je več skupaj, ne recite: «Človeki smo», ampak: «Ljudje smo». — Ponovi, A! — B! — C!

Ti si torej človek. Kaj meniš, kdo je še človek? (Oče, mati i. t. d.) — Pomnite! Človek se imenuje tudi oseba. Kaj si ti, ker si človek? — Kaj so oče? — Kaj so mati? — Kaj je torej človek?

Človek je oseba.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Vse, kar vidimo na človeku, je telo. Tudi ti imaš telo. Pokaži ga in reci: To je telo. — Ponovi, A! - B! - C!

Ali imajo oče tudi telo? — Mati? — Brat? — Sestra? — Starček? — Otrok? — Pomnite torej:

Vsak človek ima telo.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Tudi živali imajo telo. Naše telo se imenuje človeško telo.

Koliko rok imaš? — Koliko nog? — So pa tudi taki ljudje, ki nimajo obeh rok ali nog. Videl sem že človeka, ki ni imel nobene noge, pa je vendar živel. Brez česa torej človek lahko živi? (Brez nog, rok.) — Kdor pa izgubi glavo, mora umreti. Kakšen je potem tak človek? (Mrtev.) — Mi nismo mrtvi. Kakšni pa smo? (Živi.) — Videl sem nekoč mrtvega človeka; imel je oči, kakor mi. Ali je pa videl? — Imel je ušesa; ali je slišal? — Ali je govoril? — Hodil? — Pomnite! Mrtvec ne vidi, ne sliši, ne govori in tudi ne hodi. Mi pa vidimo, slišimo, govorimo in hodimo. Zakaj? (Ker smo živi.) — Poslušajte! V našem telesu je nekaj, kar stori, da vidimo, slišimo in govorimo. To je duša. Duša živi v telesu in naredi telo živo. Rekli bomo torej:

V telesu živi duša.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Človeško telo ima več delov. Poglavitne dele vam bom pokazal, vi jih pa imenujte! Kaj je to? (Glava.) — Kaj je to? (Roke.) — Kaj je to? (Noge.) — Pomnite! Roke in noge skupaj se imenujejo udje. — Ponovi A! - B! - C! — Del človeškega telesa brez glave in udov se imenuje trup. — Pokaži še enkrat glavo! — Pokaži trup! — Pokaži ude! — Katere dele ima torej telo?

Telo ima glavo, trup in ude.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

II. Glava.

Kje je glava, zgoraj ali spodaj? — Pomnite:

Glava je zgornji del našega telesa.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Glava ima tudi dele. S čim je pokrit zgornji in zadnji del glave? (Z lasmi.) — Kakšni so lasje po barvi? (Beli, rjavi, črni.) — Kakšne lase imajo stari ljudje? (Sive.) — Kakšne lase ima N? — Po hudi bolezni ali v starosti izpadejo človeku lasje. Tak človek je plešast. — Kako imenujemo sprednji del glave? (Obraz.) — Otroci! Na zgornjem delu obraza je čelo. — Pokaži čelo in reci: To je čelo. — Ponovi, A! - B! - C! — Med čelom in ušesi so senci. Koliko sencov ima človek? — Pokaži desno sence! — Levo! — Pod čelom sta dve okenci. Kako se imenujeta? (Oči.) — Kaj delamo z očmi? (Gledamo.) — Ponovi, A! - B! - C! — Ob straneh glave sta dva poslušalca. Kako se imenujeta? (Ušesa.) — Kaj delamo z ušesi? (Poslušamo.) — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj delamo z nosom? (Vonjamo.) — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj delamo z usti (jezikom)? (Okušamo.) — Ponovi, A! - B! - C! — Pod usti je brada. — Ponovi, A! - B! - C! — Največji del obraza so lica. Pokaži desno lice! — Levo! — Mladi in zdravi ljudje imajo bela in rdeča lica kakor mleko in kri. Kakšna lica ima bolan človek? (Bleda.) — Stari ljudje imajo nagrbančena lica. — Kaj vidimo torej na obrazu?

Na obrazu vidimo čelo, sence, ušesa, oči, nos, usta, lica in brado.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

III. Trup.

Tudi trup ima svoje dele. Poglej! Ta-le zgornji del trupa so prsi. Kaj je to? (To so prsi.) — Ponovi, A! - B! - C! — Pod prsi je trebuh. Primi se za trebuh in reci: To je trebuh. — Ponovi, A! - B! - C! — Zadaaj imaš hrbet. Reci: To je hrbet. — Ponovi, A! - B! - C! — Katere dele ima torej trup?

Trup ima prsi, trebuh in hrbet.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

IV. Udje.

Človek ima zgornje in spodnje ude. Zgornji udje se imenujejo roke, spodnji pa noge. — Porečemo:

Udje so roke in noge.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Roka. Pokaži desno roko! — Reci: To je desnica. — Ponovi, A! - B! - C! — Pokaži levo roko! — Reci: To je levica. — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj imamo na vsaki roki? — Imenuj prste! — Napravi pest! — Ta-le del roke za pestjo je zapestje. — Poglejte, kaj delam? — Gibljite še vi desnico v zapestju! — Kje torej gibljemo roko? (Roko gibljemo v zapestju.) — Ponovi, A! - B! - C! — Poglejte, kje še gibljem roko? — Kaj je to? (To je komolec.) — Gibljite vsi desnico v komolcu! — Kje še gibljemo roko? (Roko gibljemo v komolcu.) — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj je to? To je rama. — Poskusi gibati roko v rami! — Kje torej še gibljemo roko? (Roko gibljemo v rami.) — Ponovi, A! - B! - C! — Giblji roko v zapestju! — V komolcu! — V rami! — Še ti! — Ti! — Vsi! — Povej skupaj, kje gibljemo roko?

Roko gibljemo v zapestju, komolcu in rami.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Del roke pod komolcem se imenuje spodnja lakt. Pokaži spodnjo lakt! — Še ti! — Ti! — Del roke nad komolcem do rame se imenuje zgornja lakt. Pokaži zgornjo lakt! — Še ti! — Ti! — Pokaži spodnjo lakt! — Zgornjo lakt! — Kaj ima torej roka?

Roka ima spodnjo in zgornjo lakt.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Noga. Pokaži desno nogo! — Levo! — Kakor roke gibljemo tudi noge. Poglejte, s katerim delom noge bom gibal? — S tem delom noge stopamo, zato mu pravimo stopalo. V stopalu lahko gibljemo nogo. Giblji desno nogo v stopalu! — Levo! — Še ti! — Ti! — Rekli bomo torej: Nogo gibljemo v stopalu. — Ponovi, A! - B! - C! — Poglejte, kje zdaj-le gibljem nogo! (V kolenu.) — Giblji še ti desno nogo v kolenu! — Levo nogo! — Kje torej

še gibljemo nogo? (Nogo gibljemo v kolenu.) — Ponovi, A! - B! - C! — Pazite! Kje zdaj-le gibljem nogo? — Tega še ne veste. Hočem vam to povedati sam. Temu delu noge pravimo bok. — Pokaži bok! — Še ti! — Ti! — Ti! — Giblji nogo v boku! — Še ti! — Ti! — Ti! — Kje torej še gibljemo nogo? (Nogo gibljemo v boku.) — Ponovi, A! - B! - C! — Pokaži stopalo! — Koleno! — Bok! — Giblji nogo v stopalu! — V kolenu! — V boku! — Še ti! — Ti! — Povej skupaj, kje gibljemo nogo?

Nogo gibljemo v stopalu, kolenu in boku.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Otroci, tudi noga ima dele. Glejte, ta-le del noge od boka do kolena se imenuje stegno. Delu noge od kolena do stopala pravimo meča. — Spodnji del noge že poznate. Kako se imenuje? (Stopalo.) — Pokaži stegno! — Meča! — Stopalo! — Še ti! — Ti! — Ti! — Katere dele ima torej noga?

Noga ima stegno, meča in stopalo.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ponovilo vseh stavkov:

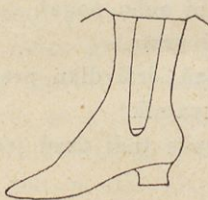
- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

Memoriranje.

Jaz.

Umno imam glavo,
Roke in obraz,
Vrat in pa ušesa —
Glejte, to sem jaz!

Risanje.

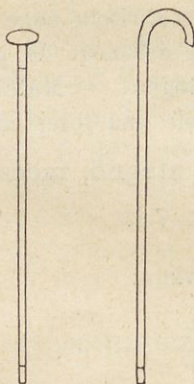
Jurček in starček.

Jurček stopi iz hiše na prag. Prav tedaj pride starček mimo njega. Glava mu je sklonjena, hrbet upognjen, noge se mu tresejo, opira se na palico. Jurček se mu glasno zasmije. Starček pa se ozre na dečka in ga nagovori tako-le:

«Ljubi deček, zakaj se mi posmehuješ? Ali ne veš, kaj te čaka? Kadar prebiješ toliko, kakor sem jaz, tudi ne boš več poskakoval.»

Jurčku sežejo te besede do srca. Hitro stopi k starčku, ga prime za roko in mu reče: «Ljubi mož, prosim vas, odpustite mi, da sem vas razžalil!» Starček pravi: «Odpuščam ti! Le vedno spoštuj stare ljudi, to je všeč Bogu in ljudem!»

Risanje.

B. Zdravje.

Formulirani stavki:

1. Krepi si telo s telovadbo in kopanjem!
2. Ne kadi! Kadenje škoduje zdravju.
3. Ne pij žganja! Žganje je strupena pijača. Ogibaj se tudi vina in piva! Najzdravejša pijača je voda.
4. Imej tople in suhe noge!
5. Ne ovijaj si vratu!
6. Kadar kašljaš, drži dlan pred usta!
7. Pljuj v pljuvalnik!
8. Umivaj si roke tudi pred jedjo!

1. Ljubi otroci! Danes vam hočem povedati, kako je Tonček ozdravel.

Tonček je bil slaboten in bolehen deček. Ničesar se mu ni ljubilo, še jesti ne. Kadar je prišel k mizi, je vsake jedi samo nekoliko pokusil, pa je odložil žlico. «Tonček, jej!» so mu mati vsak dan prigovarjali; «če ne boš jedel, boš moral umreti.» Deček je slabel od dne do dne. Starši pokličejo zdravnika. Ta natančno preišče Tončka in pravi staršem: «Vašemu Tončku manjka dobrega zraka in gibanja. Vsak dan se mora vsaj eno uro izprehajati po čistem zraku; vsako jutro in vsak večer naj se umije z mrzlo vodo po prsih in enkrat na teden naj se ves skoplje ali doma ali pa v ljudski kopeli. Poleg tega naj deček vsako jutro, opoldne in zvečer nekoliko telovadi. To ga bo tako okrepčalo, da bo kmalu zopet čvrst in vesel.» Potem se obrne zdravnik k Tončku in mu pravi: «Tonček, če hočeš biti zdrav in krepak, zapomni si to-le pravilo:

Krepi si telo s telovadbo in kopanjem!

Tonček je ubogal in v par mesecih je bil zopet zdrav.

Učenci pripovedujejo povestico.

Stavek ponove: A!... E! — Vsi!

2. Ivan dobi očetovo pipo. Vtakne jo v usta, prižge in moški kadi. Tako je vlekel ta mali paglavec, da se kar iz dima ni videl. Ali kazen ni izostala. V glavi se mu začne vrteti, slabo mu prihaja, začne bljuvati in postane bled kakor mrlič. Mati mu dajo brž požirek mrzle vode, oče pa vzamejo šibo, ga prav pošteno našvrkajo in mu pravijo:

«Ne kadi! Kadenje škoduje zdravju.»

Otroci pripovedujejo.

Stavek ponavljajo: A!... E! — Vsi!

3. Francek ni bil posebno miren v šoli. Rad je šepetal in se oziral okoli sebe. Ali je bilo to lepo? — Nekega popoldne je pa vendar še precej mirno sedel. Le tuintam se je prijemal za trebuh; glave pa kar ni mogel držati pokoncu. Postaja vedno bledejši. Zdaj nasloni glavo na klop in začne grozno bljuvati. Kar mešalo se mu je v glavi. Gospod učitelj mu hitro prineso kozarec sveže vode, ki ga je toliko pokrepčala, da je prišel zopet k zavesti. «Zakaj ti je vendar tako slabo?» ga vprašajo gospod učitelj. Francek začne jokaje pripovedovati, da mu je dal hlapec žganja piti. «Seveda,

potem se pa ne čudim, da ti je tako slabo; dobro bo, če še kaj hujšega ne pride,» pravijo gospod učitelj. «Žganje je strupena pijača. Nikoli ga nikar ne pij! Kadar boš žejen, pij vodo; po njej je človek najbolj zdrav. Tudi vina in piva ne pij, ker tudi škoduje mladim ljudem. Tudi po vinu in pivu bi ti bilo tako slabo kakor danes po žganju.»

Otroci pripovedujejo.

Zapomnite si torej ta-le pravila, če hočete biti zdravi:

Ne pij žganja! Žganje je strupena pijača. Ogibaj se tudi vina in piva! Najzdravejša pijača je voda.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

4. Mirko je iz šole grede hodil po lužah in blatu. Premočil si je čevlje in nogavice. Imel je popolnoma mokre noge; zaraditega ga je začelo zebsti vanje. Ko je prišel domov, so ga mati posvarili ter mu takoj oblekli druge nogavice in čevlje. A bilo je že prepozno. Začel je hudo kašljati; glava mu postaja vroča. Mati ga spravijo v posteljo. Celo noč ni mogel spati, tako ga je nadlegoval kašelj. Drugi dan pošljejo po zdravnika. Le komaj je odšel Mirko smrti. Cel mesec je moral ostati v postelji. Ko ozdravi, mu pravijo oče: »Mirko, če hočeš biti zdrav, si zapomni to-le pravilo:

Imej tople in suhe noge!.

Otroci pripovedujejo.

Ponovi stavek, A! . . . E! — Vsi!

5. Mihčevi starši so imeli navado, da so Mihcu pozimi vsak dan, ko je šel v šolo, zavili vrat z dolgim, volnenim šalom. In vendar ga je vsako zimo bolel vrat. Neko precej hudo zimo je prav malo manjkalo, da ni umrl za davico. Zdravnik zdaj strogo prepove staršem, da ne smejo Mihcu zopet ovijati vratu, Mihcu pa ukaže, da si mora vsako jutro umivati vrat z mrzlo vodo. Odsihdob je bil Mihec vedno zdrav.

Otroci pripovedujejo.

Zapomnite si torej tudi to-le pravilo:

Ne ovijaj si vratu!

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Dalje pomnite:

Kadar kašljaš, drži dlan pred usta!

Pljuj v pljuvalnik!

Umivaj si roke tudi pred jedjo!

Ponovi, A!... E! — Vsi!

Ponovilo vseh pravil:

a) po vprašanjih,

b) brez vprašanj.

Memoriranje.

Pridni učenec.

Zgodaj vstanem, lepo molim,
V šolo zmer veselo hodim.
Slušam, pridno se učim,
Za prihodnost zdaj skrbim.

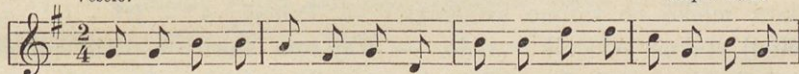
Moje delo je učenje,
Moje to bo premoženje;
Kar se bom naučil zdaj,
S tem pomagal si bom kdaj.

Petje.

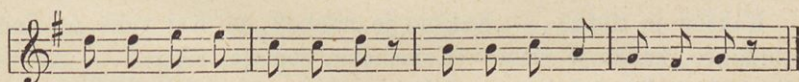
Pridni učenec.

Veselo.

Napev češki.

1. Zgodaj vstanem, le - po mo - lim, V šo - lo zmer ve - se - lo hodim.
2. Mo - je de - lo je u - če - nje, Mo - je to bo pre - mo - že - nje;

Slu - šam, pridno se u - čim, Za pri - hod - nost zdaj skrbim.
Kar se bom na - u - čil zdaj, S tem po - ma - gal si bom kdaj.

9. Voda.

Učila: Kozarec čiste vode, kozarec mleka, kozarec tinte, razredčen očet, kos ledu, vrela voda, pelin.

Formulirani stavki:

1. Voda je kapljiva tekočina.
2. Čista voda je prozorna kot steklo.
3. Čista voda nima barve, ne okusa, ne duha.
4. Pozimi voda zmrzne. Zmrzla voda je led.
5. Segreta voda začne vreti.

Kaj je to? (Posoda za vodo.) — Pazite! Odprl bom pipico. Kaj vidite? (Voda teče.) — Pomnite! Ker voda teče, je tekočina. — Kaj je voda? (Voda je tekočina.) — Ponovi, A! - B! - C!

Ali voda tudi zdaj teče? (Ne.) — Kaj pa vidite? (Voda kaplja.) — Pomnite! Ker voda kaplja, pravimo: Voda je kapljiva. — Ponovi, A! - B! - C! — Kakšna tekočina je torej voda, ker kaplja?

Voda je kapljiva tekočina.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj je to? (Kozarec.) — Kaj je v kozarcu? (Voda.) — Kaj je v tem kozarcu? (Mleko.) — Kaj v tem? (Tinta.) — Učitelj vtakne paličico ali svinčnik v tinto. — Kaj sem storil? (Vtaknili ste svinčnik v tinto.) — Ali vidimo svinčnik skozi tinto? (Ne.) — Skozi tinto ne vidimo svinčnika. Ponovi, ti! — Ti! — Učitelj vtakne svinčnik v mleko. — Ali vidimo svinčnik skozi mleko? (Skozi mleko ne vidimo svinčnika.) — Ponovi, A! - B! - C! — Učitelj vtakne svinčnik v vodo. — Kaj sem storil? — Ali vidimo svinčnik skozi vodo? — Ponovi, A! - B! - C! — Ponovite vsi! (Kazaje na tinto, mleko in vodo ponove otroci vse tri stavke.)

Pomnite! Ker skozi vodo vidimo, pravimo: Voda je prozorna. — Ponovi, A! - B! - C!

Kakšna je tinta? — Kakšno je mleko? — Kaj vidiš na dnu Ljubljance, kadar je čista? (Kamenčke, čepinje, ribice.) — Ali to tudi vidiš, kadar dežuje? — Zakaj ne? (Ker je voda umazana.) — Zakaj je umazana? (Ker je dež prinesel v vodo blato raz cesto.) — Kakšna je taka voda? (Umazana.) — Kdo ve, kako rečemo še drugače? (Kalna.) — Reci: Taka voda je kalna. — Ali je kalna

voda tudi prozorna? — Kakšna voda je prozorna? — Iz česa je kozarec? (Iz stekla.) — Ali je steklo tudi prozorno? — Ker je čista voda tako prozorna kot steklo, rečemo:

Čista voda je prozorna kot steklo.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kakšne barve je tinta? — Kakšne mleko? — Kakšne kri? — Kakšne kava? — Pridi in poglej, kakšne barve je voda? — Ali je črna kot tinta? — Bela kot mleko? — Rdeča kot kri? — Rjava kot kava? — Kakšne pa? — Ali ima voda barvo? (Voda nima barve.) — Ponovi, A! - B! - C!

Pokusi mleko! — Kakšen okus ima mleko? — Kaj je v tem kozarcu? (Ne vem.) — Pridi in pokusi! (Ocet.) — Kakšen okus ima ocet? — Kaj je to? (Pelin.) — Pokusi! — Kakšen okus ima pelin? — Pridi in pokusi vodo! — Ali ima voda tudi okus? (Voda nima okusa.) — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj smo poprej povedali o vodi? — Česa nima? — In zdaj? — Povej oba stavka, ti! — Ti! — Pridi in povohaj vodo! — Ali ima voda duh? — Ponovi, ti! — Ti! — Kakšno barvo ima čista voda? — Kakšen okus ima čista voda? — Kakšen duh ima čista voda? — Porečemo:

Čista voda nima barve, ne okusa, ne duha.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj je to? (Led.) — Kaj se zgodi z ledom, ako ostane dalj časa na gorkem? — Led je torej tudi voda. — Kakšna voda je led? (Zmrzla.) — Kako pravimo zmrzli vodi? (Led.) — Kdaj zmrzne voda? — Kako imenujemo zmrzlo vodo? — Recimo:

Pozimi voda zmrzne. Zmrzla voda je led.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj sem del v to stekleno posodico? (Vodo.) — Hočemo jo tudi segreti. Opazujmo, kaj se bo zgodilo! — Kaj vidiš? — Kdo ve? (Začela je vreti.) — Ali vre tudi ona voda v kozarcu? (Ne.) — Zakaj ne? (Ker ni segreta.) — Kakšna voda začne vreti?

Segreta voda začne vreti.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Posnetek:

- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

Micika in Mirko.

Mirko se zjutraj ni nikoli redno umil in počesal. Sestri Miciki pa se je posmehoval, kadar si je z vodo izpirala usta in snažila zobe, umivala lica in ušesa ter si skrbno česala dolge lase.

Oče in mati sta Mirka pogostoma opominjala, naj je tudi sam tako čeden kakor Micika. Mirko pa ni slušal. Končno se mu je po rokah izpuhnilo tako gnusno, da so se ga ogibali vsi součenci. Dobil je namreč garje, ki hudo srbe in se lahko preneso na drugega človeka.

Mirko je moral dolgo ostati doma in se ni smel družiti z nikomur. Micika pa je bila vedno zdrava.

Memoriranje.

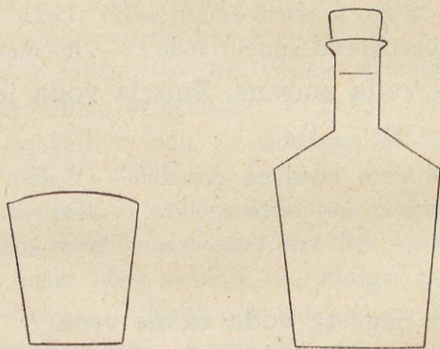
Uganki.

Po zraku leti,
Na zemlji leži,
V rokah se stopi,
Na peči scedi.

*

Katera voda se nosi lahko v rešetu?

Risanje.

10. Vrana (siva).

Učila: Podmašen golob, podmašena vrana, Kehr-Pfeifferjeva slika «Vrana».

Formulirani stavki:

1. Vrana je nekoliko večja kot golob.
2. Prebiva na polju in v gozdu.
3. Jé skoraj vse, kar dobi.
4. Vrana je škodljiva, pa tudi koristna.
5. Kljun je močan in skoraj raven.
6. Noge so močne in gole.
7. Na nogah so trije prsti obrnjeni naprej, eden pa nazaj.
8. Kremplji so topi.
9. Perutnice so dolge in koničaste.
10. Perje je sivo, le glava, perutnice in rep so črni.

Kaj dela ta žena? (Ptice krmi.) — Zakaj pa? (Ker so lačne.) — Zakaj so lačne? (Ker ne morejo dobiti pozimi hrane.) — Katere ptice so prišle jest? (Vrabci, vrane.) — Otroci, danes si hočemo ogledati vrano.

Ali ve kdo, kako se imenuje ta ptica? (Vrana.) — Otroci, kako pa se imenuje ta-le ptica? (Golob.) — Oglejte si dobro goloba! — Zdaj si oglejte še vrano! — Katera ptica je večja, golob ali vrana? — Porečemo:

Vrana je nekoliko večja kot golob.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kdo izmed vas je že videl živo vrano? — Kje si jo videl? (Za Ljubljano, na mesarskem trgu, na polju, v gozdu.) — Kje prebiva tedaj?

Prebiva na polju in v gozdu.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Prej je nekdo povedal, da je videl vrano za Ljubljano. Kaj meniš, česa je iskala tam? (Živeža.)

Povedati vam hočem, kaj jé vrana. Pomnite! Ta ptica jé hrošče, metulje, črve, razno seme, da, še celo miši. — Ponovi, A! - B! - C!

Prej ste rekli, da živi vrana v gozdu. Ali živi razen vrane še katera druga manjša ptica v gozdu? — Otroci, ptičice naredé v gozdu gnezdo. Kaj ležejo v gnezdo? — Iz jajec se izvale mladi ptički. Kaj pa stori vrana? Tiho prileti h gnezdu, pojé jajca ali celo mlade ptičke; potem pa odleti, kot bi se ne bilo zgodilo nič hudega. Ubogi ptički!

Kaj delajo vrane ob Ljubljani? (Odpadke mesa pobirajo.) — Iz tega razvidite, da jé vrana skoraj vse, kar dobi. — Porečemo:

Jé skoraj vse, kar dobi.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kakšna je vrana, ker jé seme in male ptice? — Kakšna pa je, ker jé hrošče, metulje, miši ...? — Združi oba stavka!

Vrana je škodljiva, pa tudi koristna.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

S čim pobira vrana živež? (S kljunom.) — Oglejte si kljun nekoliko natančneje!

Kdo zna povedati, kakšen je kljun? (Raven.) — Ali je popolnoma raven? (Ne.) — Rekli bomo: Skoraj raven je. — Kakšen je kljun? — Kakšen je še, ako ga primerjamo z golobovim kljunom? (Močan.) — Zdaj povej vse, kar smo povedali o kljunu!

Kljun je močan in skoraj raven.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Omenili smo prej, da jé vrana mlade ptice, miši. S čim pa jih obdrži, ako ji hočejo uiti? (Z nogami.) — Kakšne morajo biti noge, da more to storiti? (Močne.) — Kakšne so noge? — Ponovi, A! - B! - C!

S čim je vrana pokrita? (S perjem.) — Ali so tudi noge pokrite s perjem? (Ne.) — Kakšne so torej? (Gole.) — Povej vse, kar smo povedali o nogah!

Noge so močne in gole.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Otroci, kaj vidite na njenih nogah? (Prste.) — Preštej, koliko prstov ima na nogi? (Štiri.) — Ali so vsi prsti obrnjeni naprej? — No, koliko jih je obrnjenih naprej? Štej! (Trije.) — Kam je obrnjen četrti prst? — Koliko prstov je na nogah obrnjenih naprej in koliko nazaj? — Povejmo to tako-le:

Na nogah so trije prsti obrnjeni naprej, eden pa nazaj.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj zapaziš na prstih? (Kremplje.) — Ali so kremplji tako ostri kot mačkini? (Ne.) — Kakšni so, ker niso ostri? (Topi.) — Kakšni so kremplji?

Kremplji so topi.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kdo je že videl vrano hoditi? — Pokaži s kazalcem in sredincem, kako hodi vrana! — Kdo je že opazoval vrabca? — Ali ta tudi tako hodi? (Ne.) — Pomnite! Vrabec skaklja tako-le! (Učitelj pokaže s prsti.) — Nekatero ptice hodijo, nekatere skakljajo. — Ponovi, A! - B! - C!

Ali vrana samo hodi? (Tudi leta.) — S čim pa vrana leta? (S perutnicami.) — Oglejte si perutnice! — Kakšne so, če jih primerjamo s trupom? (Dolge.) — Kakšne so tu na koncu? (Koničaste.) — Povej vse, kar smo povedali o perutnicah!

Perutnice so dolge in koničaste.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

S čim je pokrita vrana? (S perjem.) — Kakšne barve je perje? (Sive.) — Ali je perje povsod sive barve? — Kakšne barve je še perje? (Črne.) — Kje vidiš črno barvo? (Na glavi, perutnicah in repu.) — To hočemo povedati tako-le:

Perje je sivo, le glava, perutnice in rep so črni.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kako bomo rekli tej vrani, ker je večidel siva? (Siva vrana.) — Kako se imenuje ta ptica?

Ponovilo:

a) po vprašanjih,

b) po spominu (učitelj kaže na posamezne dele),

c) na pamet.

Memoriranje.

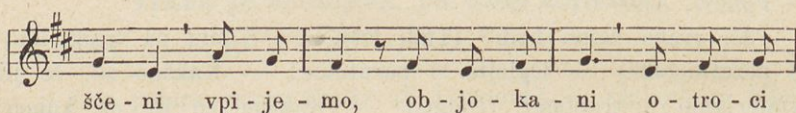
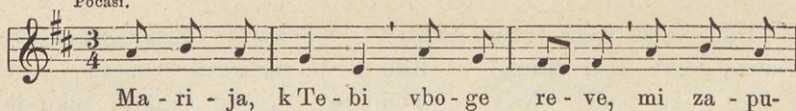
Vrana.

Vrana vpije: krakraka,
Mrzla zima je prišla;
Zdaj za me bo ta,
Večkrat bodem stradala.

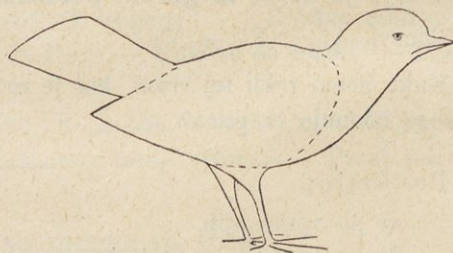
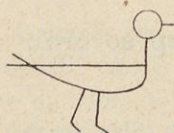
Petje.

Češčena Kraljica.

Počasi.

Risanje (3. predrisba).

11. Železo.

Učila: Kos železa; kladivo, kalup nakla; podkev, ključ, kos verige, klešče, motika, lopata; železna ploščevina, svetla in od rje razjedena; železen lonček; nož, škarje, pero, igla.

Opazovanje v kovačnici, kako se kuje železo

Formulirani stavki:

1. Železo postane v ognju mehko in se da kovati.
2. Kovač kuje železo na naklu.
3. Železo je kovina.
4. Iz železa narejajo podkve, ključe, verige, orodje, ploščevino in žico.
5. Železo zarjavi na mokrem.
6. Rja razjeda železo.
7. Pobarvano železo ne zarjavi.
8. Jeklo je tudi železo.
9. Iz jekla delajo nože, škarje, igle in peresa.

Kje smo bili zadnjič? (V kovačnici.) — Kdo ve povedati, kaj je tam videl? (Učenci prosto pripovedujejo.)

Kam je dal kovač železo? (V ogenj.) — Kaj se zgodi, če vtaknemo v ogenj les ali papir? — Ali je železo tudi zgorelo? — Kakšno je postalo? (Žareče.) — Kaj je storil kovač potem? (Železo je tolkel s kladivom.) — Kaj se je godilo z železom? (Krivilo se je.) — Pomnite, otroci! Železo postane v ognju mehko ter se da kriviti. Kaj stori kovač z železom, ko postane v ognju mehko? (Krivi ga, tolče ga s kladivom.) — Pravimo, da ga kuje. — Recimo:

Železo postane v ognju mehko in se da kovati.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Na čem kuje kovač železo?

Kovač kuje železo na naklu.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Pomnite! Ker se da železo kovati, je kovina. — Kaj je železo, ker se da kovati? **Železo je kovina.**

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Na tej mizi vidite mnogo stvari. Oglejmo si jih!

Kaj je to? (Podkev.) — Kje si videl podkev? (Pri konju.) — Kje ima konj podkve? (Na nogah.) — Iz česa je podkev? (Iz železa.) — Kaj narejajo iz železa? (Podkve.) — Ponovi, A! - B! - C! —

Kaj je to? (Ključ.) — Iz česa je tudi ključ? (Iz železa.) — Kaj narejajo tudi iz železa? (Ključ.) — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj je to? (Veriga.) — Iz česa je veriga? (Iz železa.) — Kaj narejajo tudi iz železa? — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj vidite v tej škatli? (Kladivo, klešče, majhno motiko in lopato.) — Kladivo, klešče, motiko in lopato imenujemo orodje. — Ponovi, A! - B! - C! — Iz česa je orodje? (Iz železa.) — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj je to? (Ploščevina.) — Iz česa je ta ploščevina? — Kaj delajo iz železa? (Ploščevino.) — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj je to? (Žica.) — Iz česa je žica? — Kaj narejajo iz železa? (Žico.) — Zdaj mi naštej vse, kar narejajo iz železa! (Učitelj kaže na predmete.)

Iz železa narejajo podkve, ključ, verige, orodje, ploščevino in žico.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Učitelj pokaže učencem dva ključa, svetlega in rjastega. Iz česa sta ključa? — Kakšen je ta? (Svetel.) — Kakšen oni? (Rjast.) — Tudi oni je bil tako lepo svetel kakor ta. Ker pa je bil večkrat na mokrem, je postal rjast. — Učitelj pokaže dva noža (pipca), svetlega in rjastega. Kateri izmed obeh nožev je bil na mokrem? — Na čem spoznaš to? — Pomnite:

Železo zarjavi na mokrem.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Učitelj pokaže učencem kos svetle in kos rjaste in razjedene ploščevine. Kaj je to? (Ploščevina.) — Kakšen je ta kos ploščevine? — In ta? — Oglejmo si rjasto ploščevino natančneje! — Kakšna je? (Luknjasta, razjedena, lušči se.) — Da je postalo železo tako, je storila rja.

Rja razjeda železo.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj imam v roki? (Lonček.) — Učitelj potrka na lonček. Iz česa je? (Iz železa.) — Zakaj se ne vidi, da je iz železa? (Ker je pobarvan.) — Zakaj je pač pobarvan? — Kaj pa denemo v lonček? (Vodo.) — Kakšen je lonček, če je voda v njem? (Moker.) — Kakšno postane železo na mokrem? (Rjasto.) — Ali je lonec tudi rjast? — Zakaj ne? — Pomnite:

Pobarvano železo ne zarjavi.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Zakaj je pobarvan okov na durih? — Zakaj je pobarvana železna ograja okoli šolskega vrta?

Posnetek.

a) Po vprašanjih:

1. Kakšno postane železo v ognju, in kaj se ž njim lahko stori?
2. Na čem kuje kovač železo?
3. Kaj je železo, ker se da kovati?
4. Kaj narejajo iz železa? (Učitelj kaže na posamezne predmete.)
5. Kaj se zgodi z železom na mokrem?
6. Kaj razjeda železo?
7. Kakšno železo ne zarjavi?

b) Brez vprašanj.

Kaj je to? (Nož.) — In to? (Škarje.) — Kaj je to? (Iгла.) — In to? (Pero.) — Iz česa so nož, škarje, igla, pero? (Iz železa.) — Pomnite: Takemu železu pravimo jeklo. — Kaj je tudi jeklo?

Jeklo je tudi železo.

Ponovi, A!... E! — Vsi!

Kaj delajo iz jekla? (Učitelj kaže na jekleno orodje.)

Iz jekla delajo nože, škarje, igle in peresa.

Ponovi, A!... E! — Vsi!

Ponovilo vseh stavkov:

a) po vprašanjih,

b) na pamet.

Pošteni deček.

Mirko najde na cesti nož z dvema reziloma. Zdi se mu zelo lep. Takšnega si je želel že dolgo. Vesel skoči ž njim v grmovje, si ureže šibico in poskuša, ali je nož oster.

Zdaj pa se mu nekaj oglasi v srcu: «Nož ni tvoj, samo našel si ga! Glej, da ga vrneš!» Mirko se prestraši in reče sam sebi: «Ko bi le vedel, kdo ga je izgubil!»

V tem pride mož po cesti. Gleda ob tla, kakor bi česa iskal. Ko Mirko to vidi, si misli: «Ta mož išče noža.» Stopi k njemu in ga vpraša: «Mož, ali ste kaj izgubili?» Mož odgovori: «Izgubil sem nož z dvema reziloma.» Mirko seže v žep ter mu vesel poda najdeni nož.

Memoriranje.

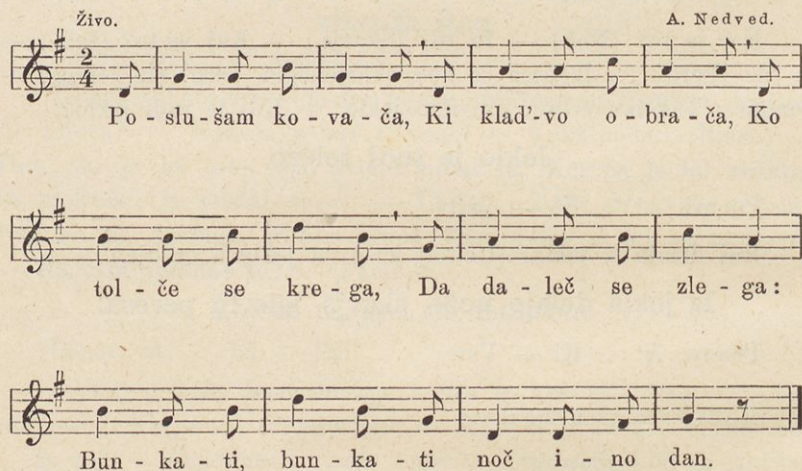
Kovač.

Poslušam kovača,
Ki klad'vo obrača,
Ko tolče, se krega,
Da daleč se zlega:
«Bunkati, bunkati!»
Noč ino dan.

Petje.

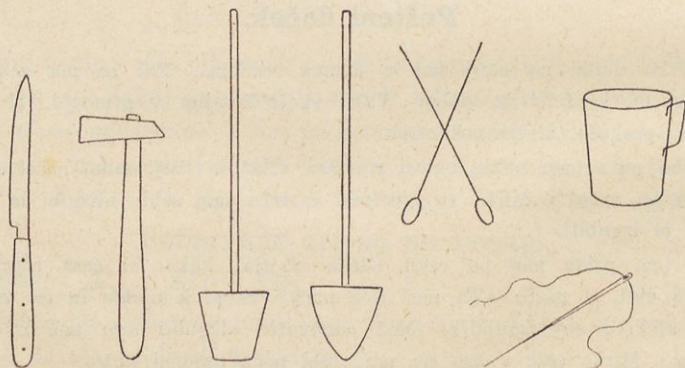
Kovač.

Živo. A. Nedved.

Po - slu - šam ko - va - ča, Ki klad' - vo o - bra - ča, Ko
tol - če se kre - ga, Da da - leč se zle - ga :
Bun - ka - ti, bun - ka - ti noč i - no dan.

Risanje.

12. Ljubljana.

Formulirani stavki:

1. V Ljubljani so hiše večnadstropne.
2. Med hišami so ulice.
3. Vsaka ulica ima svoje ime.
4. Po ulicah vozijo kočije, tovorni in elektriški vozovi.
5. Sredi ulic je vozna pot, ob hišah pa tlak.
6. V Ljubljani je veliko cerkva, kakor: stolna, šentjakobska, trnovska, frančiškanska, šentpetska in druge.
7. Tudi več šol, vojašnic in bolnišnic je v Ljubljani.
8. Ljubljana je mesto.

Kje smo zdaj? (V šolski sobi.) — Kje si bil, preden si prišel v šolo? (Doma.) — Kje stanuješ? — Kje ti? — Kako se imenuje kraj, kjer stanujemo vsi? (Ljubljana.) — Kje torej stanujemo? (Stanujemo v Ljubljani.) — Ponovi, A! - B! - C!

Kakšne so hiše v Ljubljani? (Lepe.) — Kakšne še? (Visoke.) — Koliko nadstropij ima naša šola? — Koliko jih ima hiša, v kateri ti stanuješ? — Koliko nadstropij imajo tedaj hiše? (Eno nadstropje, dve nadstropji ali več nadstropij.) — Rekli bomo: Hiše so večnadstropne. — Kakšne so hiše v Ljubljani?

V Ljubljani so hiše večnadstropne.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kako stojte hiše? (V vrstah druga poleg druge.) — Kako se imenuje prostor med hišnimi vrstami? (Ulica.) — Kaj je med hišami?

Med hišami so ulice.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ker je v Ljubljani mnogo ulic, ima vsaka svoje ime. Kje so napisana ta imena? — V kateri ulici je naša šola? — V kateri ulici stanuješ? — Kaj ima vsaka ulica?

Vsaka ulica ima svoje ime.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

V vsaki ulici je mnogo hiš, zato jih razločujemo po številkah. Kje je navadno pribita hišna številka? (Nad hišnimi vrati.) — Katero hišno številko imaš ti? — Katero ti? — Naša šola?

Po ulicah je navadno prav živahno. Kaj vidite sredi ulic? (Vozove.) — Kakšne vozove? (Kočije [izvošček], tovarne in elektriške vozove.) — Kakšni vozovi vozijo po ulicah?

Po ulicah vozijo kočije, tovorni in elektriški vozovi.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kje drdrajo vozovi? (Po sredi ulic.) — Pot, ki je odločena vozovom, se imenuje vozna pot. Nikari ne hodite po njej, da se ne ponesrečite! — Kje hodijo ljudje? (Po tlaku.) — Kje je tlak? (Ob hišah.) — Kaj je sredi ulic, kaj ob hišah?

Sredi ulic je vozna pot, ob hišah pa tlak.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

V Ljubljani so še druga velika in lepa poslopja, ki se že po zunanjem razlikujejo od drugih hiš. Katera poslopja so to? (Cerkve.) — Kdaj greste v cerkev? — Katere večje cerkve so v Ljubljani? (Stolna, šentjakobska, trnovska, frančiškanska, šentpetrska cerkev.) — Rekli bomo:

V Ljubljani je veliko cerkva, kakor: stolna, šentjakobska, trnovska, frančiškanska, šentpetrska in druge.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kako se imenuje poslopje, kjer smo zdaj? (Šola.) — Ali poznate še katero šolo v Ljubljani? — Kam hodi tvoj brat v šolo? — Tvoj? — V Ljubljani je torej veliko šol.

Kako pravimo poslopju, kjer so vojaki? — Naštejte nekaj vojašnic!

V nekaterih poslopih se zdravijo bolniki. Katera so to? (Bolnišnice.)

Naštej mi poslopja, o katerih smo zdaj govorili! — Rekli bomo:

Tudi več šol, vojašnic in bolnišnic je v Ljubljani.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kraj, kjer je mnogo hiš, cerkva in drugih poslopij, je mesto. Kaj je Ljubljana? **Ljubljana je mesto.**

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ponovilo:

- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

Memoriranje.

Na planin'cah.

Na planin'cah soln'čee sije,
Na planin'cah lepo je!
Gor' pojejo drobni ptički,
Gor' pojejo ptičice.
Gor' cvetejo rožice bele,
Gor' cvetejo rož'ce tri.

Petje.

Na planin'cah.

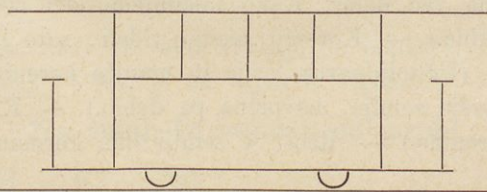
Veselo.

2. Gor' pojejo drobni ptički,
Gor' pojejo ptičice.

3. Gor' cvetejo rožice bele,
Gor' cvetejo rož'ce tri.

Risanje (4. predrisba).

13. Češnja.

Opazuje se drevo na vrtu, ko cvete in ko dozorevajo češnje.

Učila: Kos lesa z lubom; veja z vejicami, mladikami in popki; več listov in cvetov; češnjev plod.

Formulirani stavki:

1. Češnja je sadno drevo.
2. V zemlji ima korenine, da trdno stoji.
3. S koreninami srka hrano iz zemlje.
4. Iz korenine se vzdiguje deblo.
5. Pokrito je z lubom.
6. Deblo ima veje, vejice in mladike.
7. Na vejah in vejicah so popki.
8. Iz listnih popkov se razvijejo listi, iz cvetnih popkov pa cveti.
9. Češnjevi listi in cveti so na pecljih.
10. Iz cveta se razvije češnja.
11. Češnja je sad ali plod.
12. V češnji je koščica z jedrcem.
13. Koščica z jedrcem je seme.

Kaj raste na vrtu? — Kaj še? (Drevje.) — Katero drevo je zdaj — spomladi — najlepše? (Češnja.) — Zakaj? (Ker je vsa bela.) — Danes se hočemo učiti o češnji.

Kaj nam daje češnja? — Češnje so dober sad. Gotovo se jih že veselite! — Kakšno drevo je češnja, ker nam daje sad?

Češnja je sadno drevo.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Češnja ima več delov. Kako imenujemo del češnje, ki je v zemlji? (Korenino.) — Korenin nismo videli; zato jih hočem narisati na tablo. (Učitelj nariše večje in manjše korenine; vodoravna črta znači površje zemlje, navpična pa deblo.) — Kaj ima češnja v zemlji? (Korenine.) — Reci: V zemlji ima korenine. — Ponovi, A! - B! - C!

Čemu ima češnja korenine? — Poslušajte! Včasih pride močan veter — vihar; ta bi rad češnjo izruval in odnesel. A to ne gre. Zakaj ne? — S čim se drži trdno? (S koreninami.) — Čemu ima torej češnja korenine? (Da trdno stoji.) — Porečemo:

V zemlji ima korenine, da trdno stoji.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Česa potrebuješ, da živiš in rasteš? (Hrane.) — Tudi češnja potrebuje hrane, vode, da more rasti. — Kje jo dobi? (V zemlji.) — Pravimo, da jo srka. S čim? (S koreninami.) — Čemu ima torej še korenine? — Porečemo:

S koreninami srka hrano iz zemlje.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kako smo imenovali drugi del češnje. — Kaj je to? (Deblo.) — Odkod se vzdiguje? (Iz korenine.) — Reci:

Iz korenine se vzdiguje deblo.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Tu imam kos češnjevega lesa. Kako se imenuje ta-le del, ki ga lahko ločim od lesa? (Skorja.) — Drevesno skorjo imenujemo tudi lub. S čim je pokrito deblo?

Pokrito je z lubom.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj raste iz debla? (Veje.) — Poglejte jih! — Kaj ima torej deblo? (Veje.) — Na vejah so manjše veje. Kako se imenujejo? (Vejice.) — Kaj ima torej deblo še? (Vejice.) — Iz vej in vejic poganjajo prav mlade vejice ali mladike. Glejte jih! — Kaj ima torej deblo še? (Mladike.) — Povej vse, kaj ima deblo?

Deblo ima veje, vejice in mladike.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj vidimo tu-le na vejah (kazaje na popke)? (Popke.) — Kje še? (Na vejicah.) — Kaj je na vejah in vejicah?

Na vejah in vejicah so popki.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj vidite tukaj-le? (Liste.) — Kaj pa je to-le? (Cveti.) — Iz česa se razvijejo listi? (Iz popkov.) — In cveti? (Tudi iz popkov.) Glejte! Iz teh popkov se razvijejo listi, iz onih pa cveti. Popke, iz katerih se razvijejo listi, imenujemo listne popke. — Ponovi, A! - B! - C! — Popke, iz katerih se razvijejo cveti, imenujemo cvetne popke. — Ponovi, A! - B! - C! — Kakšni popki so torej na vejah in vejicah? (Na vejah in vejicah so listni in cvetni popki.) — Kaj se razvije iz listnih popkov? (Iz listnih popkov se razvijejo listi.) — Kaj se razvije iz cvetnih popkov? (Iz cvetnih popkov se razvijejo cveti.) — Združi oba stavka!

Iz listnih popkov se razvijejo listi, iz cvetnih popkov pa cveti.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Oglejmo si liste! Kakšne barve so? — S čim se drže vej? (S peclji.) — Na čem so torej češnjevi listi? (Na pecljih.)

Oglejmo si cvete! Kakšne barve so? (Bele.) — S čim se drže vej? (S peclji.) — Na čem so torej češnjevi cveti? (Na pecljih.) — Rekli smo: Češnjevi listi so na pecljih. Češnjevi cveti so na pecljih. — Povej oboje skupaj!

Češnjevi listi in cveti so na pecljih.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ali je ostalo cvetje na drevesu? — Kaj pa? (Odpadlo je.) — Včeraj smo zopet opazovali češnjo. Kaj ste videli na onem mestu, kjer je bil poprej cvet? (Zeleno češnjo.) — Iz česa se je razvila? — Porečemo:

Iz cveta se razvije češnja.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kakšne barve je češnja? (Rdeče, črne.) — Ali je bila vedno taka? (Ne.) — Kakšna je bila izprva? (Zelena.) — Ko je dozorela, je postala rdeča ali črna. — Povej vse! (Najprej je zelena, potem pa rdeča ali črna.) — Ponovi, A! - B! - C!

Ker se češnja naredi iz cveta, pravimo, da je sad ali plod. Kaj je torej češnja?

Češnja je sad ali plod.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Oglejmo si ta plod natančneje! Kaj tiči sredi plodu? (Koščica.)
— Ali smeš tudi koščice požirati? — Dobro si zapomnite to! Nikdar ne jejte češnjevih koščic, ker bi lahko zboleli in celo umrli!

Kaj je v koščici? (Jedrc.) — Povej vse, kaj je v češnji?

V češnji je koščica z jedrcem.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ako vtaknemo tako koščico v zemljo, se razkolje, in iz zemlje priraste novo drevo. V mali koščici je takorekoč shranjeno veliko drevo. Porečemo:

Koščica z jedrcem je seme.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ponovilo:

- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

Podkev.

Oče gredo s svojim sinom Jurčkom zdoma. Po poti reko oče: «Glej, tukaj leži nekaj podkve na cesti; poberi in spravi jo!» «Kaj še?» pravi Jurček, «to pač ni vredno, da bi se človek pripogibal.» Oče pa podkev tiho poberejo in jo vtaknejo v žep. V bližnji vasi jo prodajo kovaču za dva vinarja in za nju kupijo češnje. Zopet gresta dalje. Solnce je zelo pripekalo. Daleč okoli ni bilo nobene hiše in nobene vode. Jurček že skoraj omahuje od žeje in komaj dohaja očeta.

Zdaj oče izpuste kakor ponevedoma češnjo na tla. Hitro jo pobere Jurček in jo pozoblje. — Za nekoliko časa izpuste oče zopet eno češnjo. Jurček se pripogne ravnotako naglo in jo pobere. Tako dado oče Jurčku vse češnje pobrati.

Ko je Jurček pobral in pozobal zadnjo češnjo, se obrnejo oče in se nasmejejo, rekoč: «Glej, Jurček, ako bi se bil ti enkrat pripognil po železo, bi se ti ne bilo treba tolikokrat pripogibati po češnje.»

Memoriranje.

Pomladanska.

1. Češnja vsa bela na griču stoji,
Gleda na breskvo, ki v vrtu cveti.
Vse razcveteno in pomlajeno
Teb' se naproti smeji.

Uganka.

Je belo ko sneg, zeleno ko detelja, rdeče ko kri, otrokom diši; kako se veli?

Petje.

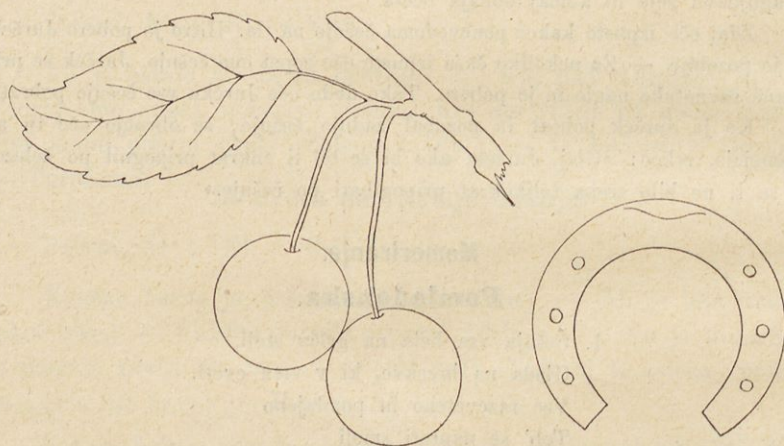
Pomladanska.

Živo. Napev narodni.

mf Češ-nja vsa be - la na gri-ču sto - ji, *f* Gle-da na
bres-kvo, ki v vr - tu cve - ti. *mf* Vse raz-cve - te no
in o - mla - je - no Teb' se na - pro - ti sme - ji.

Risanje.

14. Ljubljana.

Obravnava se po izprehodu ob Ljubljani in Gradaščici.

Učilo: Preparirana riba.

Formulirani stavki:

1. Ljubljana je tekoča in globoka.
2. Ljubljana je reka.
3. Teče v strugi.
4. Ima dva brega, desni in levi.
5. Čez Ljubljano drže mostovi.
6. Ob Ljubljani je nasip.
7. Po Ljubljani plavajo čolni.
8. V Ljubljani žive ribe.
9. Gradaščica se izliva v Ljubljano.
10. Gradaščica je plitva in ozka.
11. Gradaščica je potok.

Kje smo bili včeraj? — Kako se imenuje voda, ki teče skozi mesto? (Ljubljana.) — Kaj smo vrgli v Ljubljano? (Palico, list.) — Ali je ostala palica na miru? — Kaj pa? (Plavala je dalje.) — Zakaj? (Ker jo je nesla Ljubljana.) — Ljubljana torej ni mirna. Kaj pa? (Teče.) — Porečemo: Ljubljana je tekoča. — Ponovi, A! - B! - C!

Ali moremo Ljubljano prebresti? — Zakaj ne? (Ker je globoka.) — Kaj bi se ti utegnulo zgoditi, ko bi padel vanjo? (Utonil bi.) — Pravimo: Ljubljana je globoka. — Ponovi, A! - B! - C! — Združi oba stavka!

Ljubljana je tekoča in globoka.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Tekočo in globoko vodo imenujemo reko. Vsaka reka ima svoje ime. Kakšno ime ima naša reka? — Kaj je torej Ljubljana?

Ljubljana je reka.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ali teče Ljubljana, koder se ji zljubi? (Ne.) — Izkopala si je žleb ali jarek. Tak žleb se imenuje struga. V čem teče Ljubljana?

— Porečemo:

Teče v strugi.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj raste ob robu (kraju) Ljubljanice? — Kaj ste še videli ondi? — Tak rob imenujemo breg. Koliko bregov ima Ljubljanica? (Dva.) — N je stopil na most, tako da je gledal za tekočo vodo. Kateri breg je imel na desni strani? — Na levi strani? — Porečemo:

Ima dva brega, desni in levi.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kako smo prišli z desnega brega na levi? (Po mostu.) — Kakšen je? (Lesen.) — Kateri most čez Ljubljanico še poznaš? — Kakšen je? (Železen, kamenit.) — Kaj drži torej čez Ljubljanico?

Čez Ljubljanico drže mostovi.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kam smo šli potem? (Po I. nasipu.) — Kaj smo videli tam? (Drevesa, drevored, hiše, ograjo.) — Tam hodijo ljudje in vozijo vozovi. Breg je tam nasut in obzidan. Pravimo, da je tam nasip. Kaj je ob Ljubljanici?

Ob Ljubljanici je nasip.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj si videl včasih na Ljubljanici? (Čolne.) — Kaj je bilo v čolnih? (Drva, kamenje, opeka.) — Ali so stali čolni vedno mirno? — Kaj pa? (Plavali so.) — Kaj plava torej po Ljubljanici?

Po Ljubljanici plavajo čolni.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

V Ljubljanici žive živali. Katere? (Ribe.) — Tu-le vam kažem ribo. Kdo lovi ribe? (Ribič.) — Kje jih prodaja? (Na ribjem trgu.) — Kje je ribji trg? — Kdaj jih prodajajo? — Povej, kaj živi v Ljubljanici?

V Ljubljanici žive ribe.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Šli smo ob Ljubljanici dalje. Katere vodo smo videli? (Gradaščica.) — Kam teče Gradaščica? — Pravimo:

Gradaščica se izliva v Ljubljanico.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ali stoji Gradaščica mirno ali teče? — Kakšna je? (Tekoča.) — Kaj je globoče, Ljubljanica ali Gradaščica? — Ali bi utonil v Gradaščici? — Ali si jo že kdaj prebredel? — Kdo se je že kopal

v Gradaščici? — Gradaščica ni globoka. Rečemo: Gradaščica je plitva. — Ponovi, A! — B! — C! — Kaj je širje, Ljublanica ali Gradaščica? — Kakšna je Gradaščica? (Ozka.) — Kakšna je še? (Plitva.) — Povej oboje skupaj!

Gradaščica je plitva in ozka.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Plitvo in ozko tekočo vodo imenujemo potok. Kaj je torej Gradaščica?

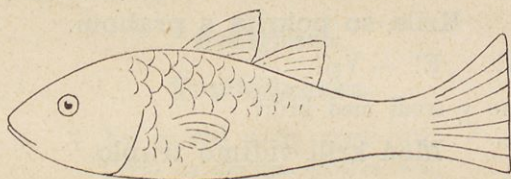
Gradaščica je potok.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ponovilo:

- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

Risanje (5. predrisba).

15. Belin.

Učila: Več belinov; diagram.*

Formulirani stavki:

1. Belin ima štiri bela krila.
2. Krila so pokrita s prahom.
3. Med krili vidimo truplo.
4. Truplo ima tri dele: glavo, oprsje in zadek.
5. Na oprsju so vrastla štiri krila in šest nog.
6. Na glavi ima velike oči, dolge tipalnice in zviti rilček.

Danes hočemo govoriti o neki živalci, ki jo otroci zelo radi love. Kaj menite, katera je ta živalca? (Hrošč, čebela, metulj.) — Kaj je to? (Učitelj pokaže metulja.) — Ali je ta metulj živ ali

* Naroča se pri V. Novaku, slikarju v Ljubljani, Breg št. 16.

mrtev? (Ta metulj je mrtev.) — Kje ste videli žive metulje? (Na vrtu, travniku, v gozdu.) — Ali je že kdo katerega ujel? — Opazujmo metulja nekoliko natančneje!

Kaj mora imeti metulj, da more leteti? (Če nihče ne ve, pove učitelj: Metulj mora imeti krila.) — Katere živali imajo tudi krila? (Muhe, hrošči . . .) — Koliko kril ima metulj? Preštej jih! (Metulj ima štiri krila.) — Kakšne barve so ta krila? (Krila so bele barve.) — Ker so krila bele barve, pravimo temu metulju belin. Kako pravimo temu metulju? (Več učencev ponovi.) — Koliko kril ima belin? (Belin ima štiri krila.) (Nekateri učenci ponove.) — Povej to še enkrat, obenem pa povej, kakšne barve so krila!

Belin ima štiri bela krila.

Ponovi pet — šest učencev, potem vsi.

Potegni s prstom po krilu! Kaj je ostalo na prstu? (Na prstu je ostal prah.) — S čim so torej pokrita krila?

Krila so pokrita s prahom.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj vidimo v sredi med krili?

Med krili vidimo truplo.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Na tej sliki vidimo metulja belina, seveda veliko večjega, kakor je v resnici. (Učitelj pokaže diagram metulja.) Truplo je — kakor vidite — razdeljeno. Koliko delov ima truplo? (Tri.) — Pomnite: **Truplo ima tri dele** (učitelj kaže): **glavo, oprsje in zadek.**

Pridi sem! Ponovi to in pokaži posamezne dele, A! . . . E! — Vsi!

Poglejte! Kaj vidimo na oprsju? (Na oprsju so krila.) — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj zapaziš na oprsju še razen kril? (Na oprsju so še noge.) — Koliko jih je? (Šest.) — Pomnite! Krila in noge so vrastle na oprsju, zato jih živemu metulju ne smemo odtrgati, ker bi ga zelo bolelo. Kaj je na oprsju vrastlo?

Na oprsju so vrastla štiri krila in šest nog.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj menite, ali belin tudi vidi? (Da.) — Kako to veš? (Ker odleti, ako človek blizu pride.) — Kaj mora belin imeti, ker dobro vidi. (Oči.) — Pokaži jih (na metulju in na sliki)! — Kakšne so,

ako jih primerjamo z glavo? (Oči so velike.) (Nekateri učenci ponove.)
— Med očmi vidite dve nitki. Le pogledjte ju! — Pokaži ju na sliki!
— Ž njima tiplje, kakor človek s prsti. Zato ju imenujemo tipalnice.
Kako imenujemo te nitki? (Tipalnice.) — Kakšne so po dolgosti?
(Dolge.) — Na kaj pa se belini najrajši vsedajo? (Na cvetice.) —
Čemu pa? — Pomnite! V cvetu je slađek sok, in tega srkajo; ta je
njih vsakdanja hrana. Zato pa morajo imeti dolga usta ali rilček,
ki ga lahko iztegnejo in zvijejo. Pokaži rilček (na metulju — na
sliki)! — Kakšen je rilček? (Dolg — zvit.) — Čemu ga ima belin?
— Kaj ima torej belin na glavi? (Učitelj kaže na dele.)

Na glavi ima velike oči, dolge tipalnice in zvit rilček.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ponovilo:

- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

Memoriranje.

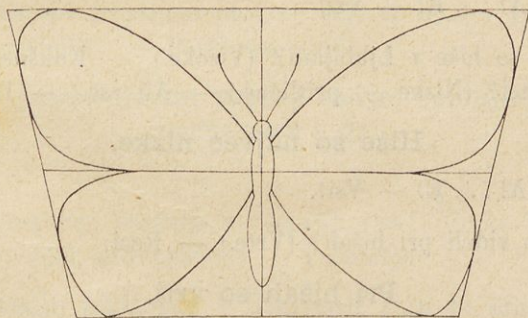
Pomladanska.

2. Vse se zdaj giblje, veselo živi,
Cvetu na vsakem bučel'ca sedi;
Tam po ravnini, lepi ledini
Deček metulje lovi.

Petje.

Pomladanska, 2. kitica. (Napev glej na strani 70.)

Risanje (6. predrisba).

16. Vas.

Štepanja vas (Vič).

Obravnava se po izletu v Štepanjo vas (na Vič).

Učilo: Janskega slika «Vas».

Formulirani stavki:

1. V Štepanji vasi je malo hiš.
2. Hiše so največ nizke.
3. Pri hišah so vrti.
4. Poleg hiše so gospodarska poslopja, kakor: hlev, svinjak, skedenj i. t. d.
5. V Štepanji vasi prebivajo večinoma kmetje.
6. Kmetje obdelujejo polje in rede živino.
7. V mesto prinašajo na prodaj sadje, zelenjad, maslo, perutnino i. dr.
8. Največje poslopje v Štepanji vasi je cerkev.
9. Štepanja vas je vas.

Kje smo bili včeraj? (V Štepanji vasi — na Viču.) — Danes hočemo govoriti o včerajšnjem izprehodu.

Kje je več hiš, v Štepanji vasi ali v Ljubljani? — Kje jih je malo? — Porečemo:

V Štepanji vasi je malo hiš.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kakšne so hiše v Ljubljani? (Visoke.) — Kakšne pa so hiše v Štepanji vasi? (Nizke — pritlične.) — Ali vse? — Porečemo:

Hiše so največ nizke.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj smo videli pri hišah? (Vrte.) — Reci:

Pri hišah so vrti.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Katero poslopje smo videli na dvorišču? (Hlev.) — Kaj je v hlevu? (Živina.) — Katero poslopje smo še videli poleg hiše? (Svinjak.) — Kaj je v njem? — Katero poslopje smo videli za hlevom? (Skedenj.) — Kaj delajo na skednju? — Kdo potrebuje ta poslopja? (Gospodar.) — Zato se imenujejo gospodarska poslopja. Katera poslopja so torej poleg hiše? — Porečemo:

Poleg hiše so gospodarska poslopja, kakor: hlev, svinjak, skedenj i. t. d.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kdo stanuje v Štepanji vasi? (Kmetje.) — Kdo še? — Porečemo:

V Štepanji vasi prebivajo večinoma kmetje.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj delajo kmetje v Štepanji vasi? (Orjejo, sejejo, žanjejo, kose ...) — Pravimo, da obdelujejo polje. Povej, kaj delajo kmetje? (Kmetje obdelujejo polje.) — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj rede kmetje? (Krave, konje ...) — Pravimo, da rede živino. Povej, kaj rede kmetje? (Kmetje rede živino.) — Ponovi, A! - B! - C! — Povej oboje skupaj!

Kmetje obdelujejo polje in rede živino.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj pridelajo kmetje na polju? (Žito, krompir, repo ...) — Kaj pridelajo na vrtu? (Sadje, salato ...) — Kaj prirede pri živini? (Mleko, maslo ...) — Kaj še rede? (Perutnino.) — Teh pridelkov ne porabijo vseh sami zase. Kaj store s tem, kar imajo preveč? (Prodajajo.) — Komu? — Kje? — Kako spravijo te pridelke v mesto? (Prinesejo, pripeljejo jih.) — Kje si videl v Ljubljani prodajati take pridelke? — Porečemo torej:

V mesto prinašajo na prodaj sadje, zelenjad, maslo, perutnino i. dr.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Imenuj največje poslopje v Štepanji vasi! (Cerkev.) — Kaj je okoli cerkve? (Zid, pokopališče.) — Porečemo:

Največje poslopje v Štepanji vasi je cerkev.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj je Ljubljana? (Mesto.) — Štepanja vas pa ni mesto.
Kaj je? (Vas.) — Reci:

Štepanja vas je vas.

Ponovi, A!... E! — Vsi!

Ponovilo:

a) po vprašanjih,

b) brez vprašanj.

Memoriranje.

Mlado jagnje.

Mlado jagnje lepo belo, gre za materjo veselo; skače, s parkeljci drobni
in po trati se vrti.

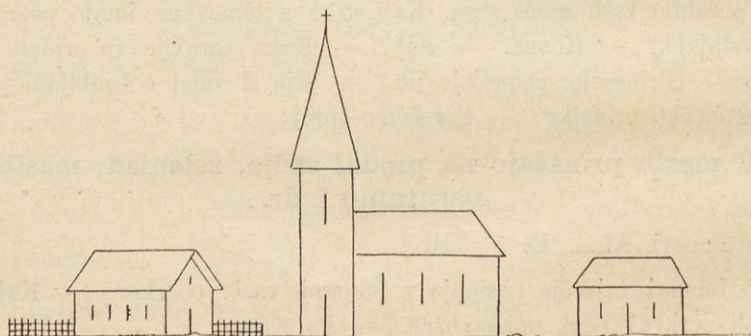
Mati pravi: «Ne, ne skakaj, tam po bregu se ne takaj; lahko kam
se zaletiš, šibko nožico zdrobiš!»

Jagnje matere ne sluša, rajše samo si poskuša, se prekucne v jamico
in si zlomi nožico.

Jagnje nožico zlomilo, glasno klicalo in vpilo:

«Oj otroci, vbogajte
Svoje skrbne matere!»

Risanje.

17. Nevihta.

Učilo: Hölzlova slika «Letni časi».

Opazovanja: Kadar se pripravlja k nevihti, se učenci opozore, da opazujejo pojave: 1. vročino pred nevihto, 2. kako se nebo polagoma pokriva s črnimi oblaki, 3. blisk, grom in tresk, 4. dež, točo, 5. hlad po nevihti, 6. mavrico.

Formulirani stavki:

1. Ob nevihti je pokrito nebo s črnimi oblaki.
2. V oblakih se bliska in grmi; včasih tudi trešči.
3. Iz oblakov lije dež, nekaterikrat pada tudi toča.
4. Nevihta hladi in čisti zrak.
5. Ob nevihti ne stojmo pod visokimi drevesi, ker vanje trešči najraje.
6. Po nevihti se prikaže večkrat mavrica, ki je na zunanem robu rdeča, na notranjem pa vijoličasta.

Kaj ste opazovali včeraj popoldne? (Nevihto ali hudo uro.) — Danes hočemo govoriti o nevihti.

Kdo ve povedati, kaj je videl včeraj ob nevihti? — Kakšno je bilo nebo včeraj predpoldnem? (Jasno.) — Kaj ste opazili popoldne na nebu? (Oblake.) — Kakšni so bili izpočetka? (Majhni in sivi.) — Kakšni so postajali pozneje? (Večji in črni.) — Res je; oblaki so postajali vedno večji in so naposled pokrili vse nebo. Nastala je nevihta ali huda ura. Kar ste opazovali včeraj v prirodi, to vidimo tudi na tej-le sliki. Kakšni oblaki se vzdigujejo tu? (Majhni.) — In tam? (Veliki in črni.) — S kakšnimi oblaki je pokrito nebo tudi na sliki? (S črnimi.) — Bliža se nevihta. — S kakšnimi oblaki je pokrito nebo ob nevihti?

Ob nevihti je pokrito nebo s črnimi oblaki.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj ste nato videli v oblakih? (Da se je zabliskalo.) — Res je; strele so švigale iz oblaka v oblak. To vidimo tudi na naši sliki. Kaj se godi torej ob nevihti v oblakih? (V oblakih se bliska.) — Ponovi, A! - B! - C! — Zabliskalo se je! Kaj ste slišali nato?

(Da je zagrmelo.) — Kje pa je zagrmelo? (V oblakih.) — Kaj se torej še godi v oblakih? (V oblakih grmi.) — Ponovi, A! - B! - C! — Ponovi prvi stavek! — Ponovi drugega! — Povej oboje v enem stavku! (V oblakih se bliska in grmi.) — Ponovi, A! - B! - C!

Včasih švigne strela iz oblaka na zemljo. Takrat silno počí. Pravimo, da je treščilo. Ali je včeraj tudi treščilo? (Ne.) — Ker ne trešči ob vsaki nevihti, rečemo, da se to le včasih godi. Kaj se zgodi včasih ob nevihti? (Včasih tudi trešči.) — Ponovi, A! - B! - C! — Zveži ta stavek s prejšnjim!

V oblakih se bliska in grmi; včasih tudi trešči.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj store ljudje ob nevihti? — Zakaj? — Iz oblakov začno padati debele kaplje, nato vedno gostejše, naposled pa kar lije iz oblakov. Kaj pa lije iz oblakov? (Iz oblakov lije dež.) — Ponovi, A! - B! - C! — Nekaterikrat pa se usujejo tudi drobna zrnca iz oblakov. Kdo jih je že opazoval? — Kakšna so bila? — Kako se imenujejo ta ledena zrnca? (Toča.) — Kaj pada nekaterikrat iz oblakov? (Nekaterikrat pada iz oblakov tudi toča.) — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj lije iz oblakov? — Kaj pada nekaterikrat iz oblakov? — Ponovi oboje!

Iz oblakov lije dež, nekaterikrat pada tudi toča.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Pred nevihto je bilo vroče. Solnce je pripekalo, da je bilo kaj. Je-li bil zrak tudi po nevihti tako vroč? (Ne.) — Kakšen pa? (Hladen.) — Nevihta hladi zrak. — Ponovi, A! - B! - C!

Pokaži čevlje! Hodil si po prašni cesti. Na čem pač spoznam to? — Včeraj pred nevihto je bila cesta še veliko bolj prašna; pa tudi zrak je bil napolnjen s prahom. Ako je drdral voz po cesti, se je valil za njim prah visoko v zrak. Kaj pa po nevihti? Ali je tudi po nevihti napolnjen zrak s prahom? (Ne.) — Nevihta tedaj čisti zrak. — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj hladi nevihta? — Kaj čisti nevihta? — Ponovi oboje!

Nevihta hladi in čisti zrak.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Učitelj pripoveduje povestico o dečku, ki je zbežal ob nevihti pod visoko drevo. Ponovi povestico, A! — Pod kakšno drevo se je skrila deček ob nevihti? — Kaj se je zgodilo? — Ali smemo tedaj ob nevihti stati pod visokim drevesom? — Zakaj ne? — Zapomnite si torej:

Ob nevihti ne stojmo pod visokimi drevesi, ker vanje trešči najraje.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Večkrat se prikaže po nevihti na nebu lep mnogobarven trak. Kako ga imenujemo? (Mavrico.) — Reci: Po nevihti se prikaže večkrat mavrica na nebu. — Ponovi, A! - B! - C! — Kdo izmed vas jo je opazoval? — Kakšna je na zunanjem robu? — Kakšna na notranjem? — Majhno mavrico bomo naredili danes tudi v šoli. (Učitelj postavi kozarec vode na solnce, pod kozarec pa polo belega papirja.) Kakšno barvo vidite na zunanjem robu? — Kakšno na notranjem? — Kakšna je mavrica na zunanjem, kakšna na notranjem robu? — Mavrica je na zunanjem robu rdeča, na notranjem vijoličasta. — Ponovi, A! - B! - C! — Porečemo:

Po nevihti se prikaže večkrat mavrica, ki je na zunanjem robu rdeča, na notranjem pa vijoličasta.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ponovilo:

- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

Memoriranje.

Cesarska pesem.

Bog ohrani, Bog obvari
Nam cesarja, Avstrijo!
Modro da nam gospodari
S svete vere pomočjo!
Branimo mu krono dedno
Zoper vse sovražnike:
S habsburškim bo tronom vedno
Sreča trdna Avstrije!

Petje.

Cesarska pesem.

Slavesno. Haydn.

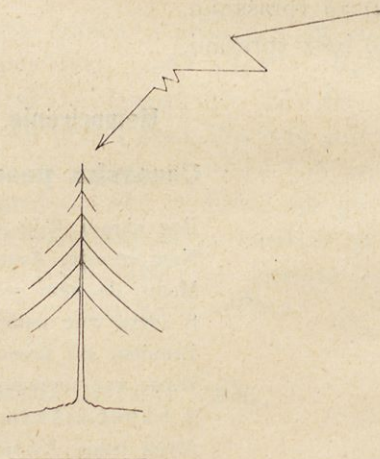
Bog o - hra - ni, Bog ob - va - ri Nam ce - sar - ja Av - stri -
 Mod - ro da nam go - spo - da - ri Ssvete ve - re po - moč -

jo! } Bra - ni - mo mu kro - no de - dno Zo - per
 jo! }

vse sov - rač - ni - ke: S habs - bur - škim bo tro - nom

ved - no Sre - ča trd - na Av - stri - je!

Risanje (7. predrisba).

Petje.

Vaje za sluh in glas.

A. Pripravljalni pogovor.

a) Kdo poje? (Brat, sestra, mati, oče, součenec, prijatelj moj, kak znan dober pevec...)

b) Kje se poje? (Doma, na prostem, na vrtu, v gozdu, na travniku, na polju, v cerkvi, v šoli.)

Poje se povsod, kjer je primerno.

c) Kaj se poje? Učitelj zapoje veselo, šaljivo, žalostno in pobožno pesem, n. pr.

1. veselo: «Bratci veseli vsi, tralala...»

2. šaljivo: «Čuk se je oženil, tralala, sova ga je vzela hopsasa!»

3. žalostno: «Blagor mu, kdor se spočije...»

4. pobožno: «Pred Bogom pokleknimo...»

Učenci naštevajo pesmi, ki jih vedo povedati in zapeti.

Pesmi so vesele, šaljive, žalostne in pobožne.

č) Zakaj poješ? (Pojem, ker imam petje rad — ker mi je prijetno.) — Grdih pesmi ne maramo peti.

d) S čim poje človek? (Z grlom.) — Varovati je treba glas. Človeški glas je najlepši in najdražji inštrument. Pokvari se lahko, a popravi težko.

e) Dalje se omeni, da tudi različni inštrumenti done. Kar jih ima učitelj pri rokah, jih pokaže in tudi na njih igra. (Zvon, gosli, vilice, piščal, klavir, harmonij, orgle, vojaški inštrumenti...)

Inštrumenti pojo.

B. Vaje.

Te vaje naj trajajo vse leto, a kvečemu vsake pol ure po pet minut.

I. Zadevanje enega poljubnega tona.

Učitelj omenjaj, da se ti toni pojo lahko *«f»* ali *«p»* — visok ton, ta je višji, nizek, ta je nižji.

Samoobsebi je umevno, da se vadi vsaka vaja zase.

II. Ponavljanje enega in istega tona.

Pri teh vajah se upošteva že tudi takt, ritem, zato je prva četrtnika od druge ločena; napravi se na istem mestu presledek, ne da bi se smelo dihati.

III. Zadevanje dveh tonov.

V prvem razredu zadostuje obseg kvinte, ki je je iskati rajši niže kakor previsoko.

potem od d, e in f navzgor.

Te vaje naj se pojo najprej brez takta, t. j. vsak ton naj se poje zase, potem pa v taktu.

IV. Zadevanje dveh tonov od enega in istega navzdol.

la la a a la la a a

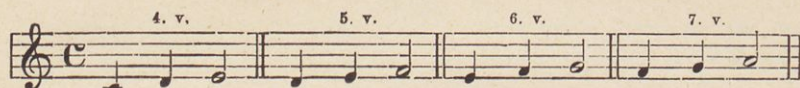
potem od g, f, e i t d. navzdol.

Vsak ton naj se vadi zase, potem oba skupaj.

V. Zadevanje treh različnih tonov.

bim bam bom bim bam bom bim bam bom

la la la la la la la la la la la la

la la la la la la la la la la la la

Poje naj se vsaka teh vaj po štirikrat zaporedoma v taktu.
4., 5., 6. in 7. vaja se lahko združijo v eno vajo. Istotako se združijo
8., 9., 10. in 11. vaja.

Nazorni nauk v drugem šolskem letu.

«Die zweite Klasse ist eine Lese-,
Erzähl- und Aufschreibklasse.»

Opisovalni nazorni nauk.

Opisovalnemu nazornemu nauku je odmeriti $\frac{3}{2}$ ure na teden. Stavkov ni razvijati povsem v navedenem redu, ampak kakor nanese prilika. Iz učiva prvega šolskega leta se ponavljajo le formulirani stavki.

Razvrstitev učiva.

- A. Šolska soba. Šola. Naš cesar.
I. Buča. II. Kaljenjè. III. Jesen.
Zajec.
- B. Vrana.
IV. Ura. V. Zima.
Voda. Človeško telo in zdravje.
VI. Zlato.
Železo.
VII. Svinec.
- C. VIII. Pomlad.
Češnja. Dnevni časi.
IX. Izprehod na Grad.
Ljubljana. Ljubljana. Vas.
- Č. Mačka.
X. Konj. XI. Poletje.
Nevihta. Belin.
XII. Štirje letni časi.

Šolska soba.

(Glej formulirane stavke na strani 17.)

Šola.

(Glej formulirane stavke na strani 25.)

Naš cesar.

(Glej formulirane stavke na strani 20.)

I. Buča.

Učila: Bučevina; cvet, na katerem je nekoliko razvit plod; buča. Pečke se posade v vlažno zemljo. Opazuje se kaljenje. Jabolko.

Formulirani stavki:

1. Buča raste na bučevini.
2. Buča je sad ali plod.
3. Razvije se iz cveta.
4. Muha na buči je ostanek cveta.
5. V buči so pečke.
6. Pečke so seme.

O katerem sadnem drevesu smo se učili lansko leto? (O češnji.) — Povej, kar si si zapomnil o češnji! (Ponovilo formuliranih stavkov.)

Poglejte, otroci, kaj sem vam danes prinesel v šolo? (Učitelj pokaže bučo.) — No, A, povej lepo, kaj je to? (To je buča.) — Ponovi, A! - B! - C! — Danes se bomo učili o buči.

Na čem rastejo češnje? (Na češnji.) — Kaj je češnja? (Drevo.) — Kaj meniš, ali rastejo buče tudi na drevesu? — Kje pa? — Poslušaj! Buča raste na tej-le rastlini. (Učitelj pokaže bučevino.) — Kaj je to? (To je bučevina.) — Ponovi, A! - B! - C! — Kakšno steblo ima bučevina? (Votlo.) — Kakšne liste? (Velike.) — Kje raste torej buča?

Buča raste na bučevini.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj je češnja? (Češnja je sad.) — Kaj misliš, kaj pa je buča? (Buča je sad.) — Pomnite! Namesto sad pravimo tudi plod. Zato porečemo:

Buča je sad ali plod.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kakšne barve je bučevina? (Zelene.) — Poglej, tukaj-le na bučevini vidimo nekaj lepo rumenega, podobno lepi cvetki. Kaj je to? (To je cvet.) — Kakšne barve je ta cvet? (Ta cvet je rumen.) — Pojdi sem in poglej dobro, kaj opaziš pod tem-le cvetom? (Drobno bučo.) — Kaj se je pa zgodilo s cvetom na tej bučevini? (Odpadel je.) — Kaj vidiš zdaj namesto cveta? (Drobno

bučo.) — Vidiš, tukaj-le je zopet taka drobna buča; cvet se je le še prav malo drži. Ali bo ostal ta cvet na buči? — Kaj pa? (Tudi ta bo odpadel.) — Iz česa se torej naredi buča? — Porečemo:

Razvije se iz cveta.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Poglejte to-le bučo! — Kaj ima na koncu? — Kakšen je ta cvet, majhen ali velik? (Majhen.) — Zakaj je tako majhen? (Ker se je skrčil.) — Kaj še? (Posušil.) — Pomnite! Temu malemu, skrčenemu cvetu pravimo muha. Kaj je torej to? (To je muha.) — Pokaži še ti muho! — Tudi jabolko ima na zgornjem koncu muho. Pokaži jo na tem-le jabolku! — Kaj meniš, iz česa je nastala muha na buči? (Iz cveta, ki je ostal na buči.) — Pomnite:

Muha na buči je ostanek cveta.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Na tej-le bučevini vidite več buč. Preštej jih! — Kakšna je ta-le buča v primeri s to-le? (Ta buča je drobna.) — Kakšna je pa ona buča? (Ona buča je debela.) — Kakšna je pa ta buča po barvi? (Ta buča je zelena.) — Kakšna je ona-le buča? (Ona-le buča je rumena.) — Pomnite! Kadar je buča zrela, dobi rumeno barvo. — Zdaj-le bom pa to-le zrelo bučo prerezal, bomo videli, kaj je v njej. Poglejte! Kaj je to? (To so pečke.) — Koliko jih je? (Mnogo.) — Kakšne so? (Bele, ploščate.) — Kaj je torej v buči?

V buči so pečke.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Pečke lahko iztrebimo iz buče, potem jih posušimo in spravimo. Poglejte, kaj je v pečki? (Jedrc.) — Jedrca otroci radi zobljejo. Kdo je že jedel bučne pečke? — Katere ptice radi luščijo pečke? (Sinice.) — Tudi veverici so bučne pečke najljubša jed. Pečke bomo posadili v vlažno zemljo. — Kaj so torej pečke?

Pečke so seme.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ponovilo stavkov:

- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

II. Kaljenje.

Ponovilo formuliranih stavkov o buči.

Formulirani stavki:

1. Pečke posadimo v vlažno zemljo.
2. V zemlji pečke skale.
3. Navzgor zraste kal, navzdol koreninica.
4. Iz kali se razvije stebelce, ki nosi listje.
5. Stebelce razraste v bučevino.
6. Bučevina je rastlina.

Tukaj imam dve posodi. Kaj vidiš v njiju? (Prst.) — Namesto prst pravimo tudi zemlja. Kako bi torej lahko rekli, kaj je v teh posodah? (V teh posodah je zemlja.) — Potiplji, kakšna je ta-le zemlja? (Mokra.) — Pravimo tudi, da je vlažna. — In kakšna je ta-le zemlja? (Suha.) — Kaj je v tej-le škatli (zavitku)? (Bučne pečke.) — V obe posodi bom vsadil pečke. (Učitelj posadi pečke.) Posodi postavim zdaj k oknu. Čez nekaj dni bomo pogledali, kaj se je s pečkami zgodilo.

Otroci! Pred štirimi (petimi) dnevi smo posadili v zemljo pečke. — Poglejmo, kaj se je zgodilo s pečkami? — Kakšna zemlja je v tej-le posodi? (Suha.) — In v tej-le? (Vlažna.) — Iz vsake posode vzamen eno pečko. — Kaj zapazite? (V vlažni zemlji je pečka pognala, v suhi pa ne.) — Poglejmo še druge pečke iz obeh posod. Kaj se je zgodilo s pečkami v vlažni zemlji? (Pognale so.) — Kaj pa z onimi iz suhe zemlje? (Ostale so neizpremenjene.) — Če hočemo torej, da pečke poženo, jih moramo posaditi v vlažno zemljo. Kam torej posadimo pečke?

Pečke posadimo v vlažno zemljo.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Otroci! Tukaj vam kažem pečke, ki smo jih zadnjič posadili v vlažno zemljo. Te-le pa še niso bile v zemlji. Kaj zapazite? (Te-le, ki so bile v vlažni zemlji, so debele [napete], in lupina jim je počila; one so pa neizpremenjene.) — Zakaj so pa te-le pečke tako napete? (Napile so se vode, ki je v vlažni zemlji.) — Kaj zapaziš na tej-le pečki? (Majhno rastlinico.) — Pomnite! Kadar pečka v

vlačni zemlji tako-le razpoči in požene majhno rastlinico, pravimo: Pečka skali. — Kaj se torej zgodi s pečkami v zemlji?

V zemlji pečke skale.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Pokaži na razpočeni pečki, kje je začela ta-le rastlinica poganjati? (Tukaj.) — Pomnite! Ta mala rastlinica v pečki se imenuje kal. Poglejmo si kal natančneje! Kal ima koreninico. Pokaži jo! — Kam pa raste koreninica? Koreninica raste navzdol. — Čemu pa je koreninica? Poslušajte! Koreninica srka hrano iz zemlje. — Kaj še opaziš na pečki? (Stebelce z majhnim listom na koncu.) — Kaj pa sta te-le dve lopatici na stebelcu? Morebiti je to listje? — Da, res je; to sta dva lista. — Ali sta bila tudi ta dva lista v pečki? (Da, bila sta.) — Pokaži ju! (To sta ta-le dela pečke.) — Pomnite! Ta lista se imenujeta kalici. — Čemu sta pa kalici? Ne veste, kaj ne, da ne? — Pazite, boste kmalu spoznali, čemu sta kalici. Primerjajte to-le mlado kal s to-le starejšo! — Kaj zapazite? (Kalici mlade kali sta debeli in veliki, kalici starejše kali sta pa tenki [suhi] in majhni.) — Zakaj? (Razloži se.) — Kal dobiva torej iz kalice prvo hrano. Odkod pa dobi kal pozneje svojo hrano? (Koreninice jo srkajo iz zemlje.) — Kam pa raste kal? (Navzgor.) — Torej:

Navzgor zraste kal, navzdol koreninica.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj si opazil poprej, kaj se razvije iz kali? (Iz kali se razvije stebelce.) — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj si opazil na stebelcu? (Listje.) — Kaj nosi torej stebelce? Stebelce nosi listje. — Rekli bomo:

Iz kali se razvije stebelce, ki nosi listje.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Otroci! To-le stebelce bo vedno večje. Naposled bo tako veliko kakor ta-le bučevina. V kaj torej razraste stebelce?

Stebelce razraste v bučevino.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Bučevina torej raste. Kaj je zato?

Bučevina je rastlina.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Ponovilo vseh stavkov:

a) po vprašanjih,

b) brez vprašanj.

III. Jesen.

Izprehod na polje in v gozd. Učenci opazujejo dolgost dneva

Učila: Hölzlova slika «Jesen»; zrelo sadje; veja z orumenelim listjem; jesenski podlesek; lastovica, vrabec i. t. d.

Formulirani stavki:

I. Začetek jeseni.

1. Ob začetku šolskega leta traja dan 12 ur in noč 12 ur; začne se jesen.

II. Polje in gozd jeseni.

2. Sade je dozorelo.
3. Kmet spravlja poljske pridelke.
4. Listje postaja rumeno in rdeče ter odpada.
5. Cvetice so pomrle; le jesenski podlesek še cvete.

III. Živali jeseni.

6. Ptice so odletele v gorkejša kraja.
7. Vrabci, vrane, ščinkavci in sinice ostanejo pri nas.
8. Zraste jim gorkejša perje.
9. Metulji, hrošči in muhe poginejo.
10. Nekateri muhe se poskrijejo.
11. Žabe, krastače, kače, martinčki in ježi gredo spat.

IV. Kaj je jesen?

12. Jesen je letni čas.

I. Začetek jeseni.

Kdaj se je začelo novo šolsko leto? — Naročil sem vam, da opazujete, kdaj se začenja v tem času dan in kdaj noč. Kaj si opazil, obkorej je solnce vzhajalo? (Ob šestih.) — Ali je bilo takrat že svetlo ali še tema? (Svetlo.) — Kaj se takrat začenja? (Dan.) — Obkorej je torej dan? (Ob šestih.) — Obkorej je solnce zahajalo? (Ob šestih.) — Kako je takrat postalo? (Temno.) — Kaj se je začelo ob tej uri? (Noč.) — Odklej in doklej je sijalo solnce? (Od šestih zjutraj do šestih zvečer.) — Štej, koliko ur je to? (Od šestih zjutraj do poldne je 6 ur, od poldne do šestih zvečer je zopet 6 ur; skupaj 12 ur.) — Koliko ur traja torej dan? (12 ur.) — Reci: Ob začetku šolskega leta traja dan 12 ur! — Ponovi, A! — B! — C!

Štej, kako dolga je v tem času noč? (Od šestih zvečer do polnoči je 6 ur, od polnoči do šestih zjutraj je zopet 6 ur; skupaj 12 ur.) — Koliko ur traja torej noč? (Tudi 12 ur.) — Reci: Ob začetku šolskega leta traja noč 12 ur! — Ponovi, A! - B! - C!

Povej oba stavka skupaj! (Ob začetku šolskega leta traja dan 12 ur in noč 12 ur.) — Ponovi, A! - B! - C!

Ali je zdaj še poletje? (Ne.) — Kaj pa se je začelo zdaj? (Jesen.) — Kaj se torej začne ob začetku šolskega leta? (Jesen.) — Povej krajše! (Začne se jesen.) — Ponovi, A! - B! - C! — Združi ta stavek s prejšnjim! Ob začetku šolskega leta traja dan 12 ur in noč 12 ur; začne se jesen.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

II. Polje in gozd jeseni.

Katera drevesa smo opazovali na vrtu? (Jablane, hruške . . .) — Kaj je viselo na jablani, hruški . . . ? (Jabolka . . .) — Tukaj vam pokažem tako jabolko. Kakšne barve je? (Rdeče.) — Kakšno je, ker ima rdeča lica? (Zrelo.) — V katerem času dozore jabolka? (Jeseni.) — Kaj še dozori jeseni? (Hruške, orehi, grozdje . . .) — Učitelj pokaže tudi to sadje. — Kako pravimo jabolkom, hruškam . . . z eno besedo? (Sadje.) — Kaj je torej jeseni dozorelo?

Sadje je dozorelo.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Koga smo videli na polju? (Kmeta.) — Kaj je delal? (Kopal je krompir.) — Kdo mu je pomagal? (Žena, otroci.) — Kam so devali krompir? (V vreče.) — Kam ga je potem kmet zvozil? (Domov.) — Kam ga je spravil doma? (V klet.) — Krompir je najvažnejša jed. A kakšen mora biti, da ne škoduje? (Zrel.) — Kdaj dozori? (Jeseni.) — Kdaj ga torej kmet pridelal? (Jeseni.) — Kaj je krompir, ker ga kmet pridelal? (Pridelek.) — Kje ga pridelal? (Na polju.) — Kakšen pridelek je torej? (Poljski.) — Katere pridelke še spravlja kmet s polja? (Repo, zelje, koruzo . . .) — Kam repo? — Zelje? — Koruzo? — Zakaj? (Da jih ima za živež.) — Porečemo:

Kmet spravlja poljske pridelke.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Poglejte drevje na vrtu! — Kakšno je? — Katero drevje smo videli v gozdu? — Kakšni so bili kostanji, lipe, bukve . . . ? — Kakšno barvo je imelo drevje poleti! (Zeleno.) — Tu-le vidite vejo

z listjem. Kakšni so ti-le listi? (Rumeni in rdeči.) — Ti-le so pa še nekoliko zeleni. A kakšni bodo tudi postali? — Vidite torej, da listje polagoma izgublja zeleno barvo. Zato pravimo: Listje postaja rumeno in rdeče. — Ponovi, A! - B! - C! — To-le vejo z rumenim listjem potresem. Kaj vidiš? (Listje je odpadlo.) — Tudi zunaj odpada listje. Kdaj? — Kje ste ga videli ležati? — Kakšno je potem drevje? (Golo.) — Kaj se torej godi jeseni z listjem? (Listje odpada.) — Ponovi, A! - B! - C! — Povej oboje skupaj!

Listje postaja rumeno in rdeče ter odpada.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Katere cvetice ste trgali poleti na vrtu? — Na travniku? — Na polju? — Kje so zdaj tulipani, klinčki, lilije, rože . . . ? Jeseni so povsile cvetice svoje glavice, so zvenele, zaprle oči kakor bi umrle. Zato rečemo: Cvetice so pomrle. — Ponovi, A! - B! - C! — A ne vse. Glejte to-le cvetico! Kako se imenuje? (Jesenski podlesek.) — Kje raste? — Ta tudi jeseni še stoji in žaluje po svojih sestricah. — Porečemo: Le jesenski podlesek še cvete. — Ponovi, A! - B! - C! — Združi oba stavka!

Cvetice so pomrle; le jesenski podlesek še cvete.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

III. Živali jeseni.

Spomladi in poleti nas razveseljujejo ptice s svojim petjem. Ali tudi jeseni? — Zakaj ne? (Ker jih ni pri nas.) — Zadnjič smo opazovali lastovice, kako so se zbirale. Kaj so na to storile? (Odletele so.) — Učitelj pokaže lastovico, poljskega škranca, pastirico, prepelico, taščico . . . — Katere ptice še? — Kam so odletele? (V toplejše kraje.) — Zakaj? (Ker jim je pri nas premrzlo.) — Pa tudi živeža ne najdejo več toliko kot poleti. Kakšnega? (Mušic, muh, komarjev . . .) — Kdaj se zopet povrnejo? — Kaj so torej storile ptice jeseni?

Ptice so odletele v gorkejšje kraje.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

To-le ptico pa tudi jeseni in pozimi vidimo pri nas. Kako se imenuje? (Vrabc.) — In te-le? (Vrana, ščinkavec, sinica.) — Te ostanejo torej pri nas. Kam pridejo, kadar ne dobe na polju ali v gozdu dosti živeža? (Blizu hiš.) — Katere ptice ostanejo torej pri nas?

Vrabci, vrane, ščinkavci in sinice ostanejo pri nas.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Ali je jeseni tako toplo kakor poleti? — Kakšen postaja zrak? (Hladen, mrzel.) — Kakšno obleko nosimo zato jeseni? (Gorkejšo.) — Tudi ptice dobe gorkejšo obleko. Kaj namreč? (Perje.) — Porečemo:

Zraste jim gorkejše perje.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Katere živalce ste lovili poletiti po travnikih? (Metulje.) — Metuljev zdaj ni več, so poginili. — Katerih živalic tudi ni več? (Hroščev in muh.) — Kam so prešle? (Poginile so.) — Torej rečemo:

Metulji, hrošči in muhe poginejo.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Nekatere muhe pa le ostanejo žive. Kaj store na jesen? (Poskrijejo se.) — Kje? (V sobah, kletih ali med razpokami drevesnega luba.) — Porečemo:

Nekatere muhe se poskrijejo.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kje so žabe jeseni? (Na dnu vode.) — Kaj delajo ondi? (Spe.) — Katere živali tudi spe? (Krastače, kače, martinčki, ježi.) — Kako dolgo? (Do pomladi.) — Kaj store torej žabe ... jeseni?

Žabe, krastače, kače, martinčki in ježi grede spat.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

IV. Kaj je jesen?

Jesen je del leta. Pravimo, da je letni čas. — Kaj je jesen?

Jesen je letni čas.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ponovilo vseh stavkov.

a) po vprašanjih,

b) brez vprašanj.

Zajec.

(Glej formulirane stavke na strani 38.)

Vrana.

(Glej formulirane stavke na strani 55.)

IV. Ura.

Učilo: Ura (stenska in žepna), ki gre.

Formulirani stavki:

A. Popis.

1. Ura ima v sredi kolesje.
2. Okoli kolesja je okrov.
3. Spreдай ima ura ploščo s številkami.
4. Sredi plošče sta dva kazalca, manjši in večji.

B. Opazovanja.

5. Kazalca se sučeta.
6. Veliki kazalec se zasuče v eni uri okrog in okrog, mali pa od številke do številke.
7. Mali kazalec kaže ure.
8. Veliki kazalec kaže minute.
9. Ura ima 60 minut.
10. V petih minutah pride veliki kazalec od številke do številke.

A. Popis.

Učitelj pokaže stensko uro. Kaj je to? (Ura.) — Nato obesi uro na steno. Kje visi ta ura? (Na steni.) — Kako jo imenujemo, ker visi na steni? (Stensko uro.) — Potem vzame iz žepa žepno uro. Kje sem imel to uro? (V žepu.) — Kakšna ura je torej to? (Žepna ura.) — Kdo je videl še drugo prav veliko uro? — Kje? (Visoko na zvoniku.) — Kako se imenuje taka ura? (Cerkvena ura.) — (Otroke je opozoriti, naj vsakikrat, kadar hodijo mimo cerkve, pogledajo na uro na zvoniku ter naj to povedo učitelju.)

Kakšne ure imamo torej? (Imamo stenske, žepne in cerkvene ure.)

Danes se bomo učili o stenski uri.

Pokaži jo! (To je stenska ura.) — Odpro se vratca okrova, da se vidijo kolesa. Kaj vidiš tu? (Mnogo koles.) — Kakšno je to kolo po velikosti? (Veliko.) — In to? (Majhno.) — Tem velikim in majhnim kolesom rečemo kolesje. Kaj ima ura v sredi?

Ura ima v sredi kolesje.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj vidiš okoli kolesja? (Deščice.) — Da se kolesje ne napraši, je okoli njega ta hišica. To hišico imenujemo okrov. Iz česa je okrov? (Iz lesa i. t. d.) — Kakšen okrov je okoli kolesja? — Kaj je okoli kolesja?

Okoli kolesja je okrov.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj vidite tukaj spredaj? (Učitelj kaže na ploščo.) (Ploščo.) — Kaj je na plošči? (Številke.) — Beri jih! — Koliko jih je? (Če otroci še ne poznajo števil, jim jih učitelj razloži.) — Kaj ima ura spredaj?

Spredaj ima ura ploščo s številkami.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj je pritrjeno v sredi plošče? (Dva kazalca.) — Ali sta oba enaka? — Pokaži ju in povej, kakšna sta? (Eden je manjši, drugi večji.) — Rekli bomo:

Sredi plošče sta dva kazalca, manjši in večji.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Posnetek:

- a) Učitelj vprašuje, učenci odgovarjajo in kažejo.
- b) Učenci govorijo in kažejo sami.

B. Opazovanja.

I. Ko točno ob osmih zazvoni, opozori učitelj učence, naj pogledajo, kje stoji mali in kje veliki kazalec. (Mali stoji na 8, veliki na 12.) — Učitelj lahko napiše številke na tablo, na uri sami pa si to zaznamuje z rdečim papirjem. Naroči jim potem, naj včasih med poukom pogledajo na kazalca.

Ko je minulo kake pol ure, vpraša učitelj: Ali še stojita kazalca na onem mestu kakor prej, ko smo se začeli učiti? (Ne.) — Pokaži, kje je stal prej veliki kazalec in kje stoji zdaj! (Učenec pokaže.) — Ali je stal torej med tem časom veliki kazalec mirno? (Ne.) — Kaj pa je delal? (Sukal se je.)

Drugi učenec pokaže, kje je stal mali kazalec prej in kje stoji zdaj. Kaj je delal tudi mali kazalec? (Sukal se je.) — Kaj delata torej oba kazalca?

Kazalca se sučeta.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

II. Konec ure pokažejo otroci zopet pot, ki sta jo naredila kazalca. Kje stoji zdaj veliki kazalec? (Na 12.) — Kje je stal takrat, ko smo se začeli učiti? (Na 12.) — Kakšno pot je naredil torej veliki kazalec v tem času? (Učenec pokaže krog s prstom.) — Veliki kazalec se je zasukal torej v tem času okrog in okrog. Kako daleč se je zasukal v tem času? (Okrog in okrog.) — Ponovi, A! – B! – C!

Na kateri številki je stal v začetku pouka mali kazalec? (Na 8.) — Na kateri stoji zdaj? (Na 9.) — Kako daleč se je zasukal torej mali kazalec v tem času? (Od številke do številke.)

Pomnite torej: Ta čas od začetka pouka dozdam, v katerem se je zasukal veliki kazalec okrog in okrog, mali pa od številke do številke, je ena ura.

Kako daleč se zasučé veliki kazalec v eni uri? (Okrog in okrog.) — Kako daleč mali? (Od številke do številke.) — Kako daleč se zasučeta torej v eni uri veliki in mali kazalec?

V eni uri se zasučé veliki kazalec okrog in okrog, mali pa od številke do številke.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

To opazujejo učenci tudi v prihodnjih urah več dni, da si tako tudi dolgost ure sami lahko predstavljajo.

III. Ko so se otroci prepričali, da naredita oba kazalca v istem času (to je v eni uri) vedno isto pot, opazujejo mali kazalec. Kje stoji zdaj? (Na 8.) — Kam bo prišel čez eno uro? (Na naslednjo številko.) — Na katero? (Na 9.)

Ko je minula zopet cela ura, vpraša učitelj: Kje stoji zdaj mali kazalec? (Na 9.) — Kaj nam pove mali kazalec, kadar se zasučé od ene številke do druge? (Da je minula ena ura.) — Na kateri številki je stal mali kazalec v začetku pouka? (Na 8.) — Koliko je bila tedaj ura? (8.) — Kje je sedaj? (Na 9.) — Koliko je zdaj ura? (9.) — Kaj nam torej kaže mali kazalec?

Mali kazalec kaže ure.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Otroci bero potem v določenem času ure: 8, 9, 10, 11 ... 2, 3, 4. Ker v drugih urah niso v šoli, vpraša učitelj: Koliko je ura, kadar stoji mali kazalec na 7, 10, 12 i. t. d., veliki pa na 12? Tako se vadijo učenci več dni.

Dobro je, ako učitelj ne imenuje številke, ampak zasuče sam oba kazalca tako, da kažeta ure, ki jih otroci nimajo prilike opazovati v šoli. Učitelj samo veli: Beri, koliko kaže ura zdaj?

IV. Učitelj pokaže ploščo s številkami ter vpraša: Kaj vidite med posameznimi številkami? (Črtice.) — Paziti hočemo, koliko časa potrebuje veliki kazalec, da pride od ene črtice do druge? — Ko je naredil veliki kazalec to pot, vpraša učitelj: Ali je dolgo potreboval? (Ne.) — Pazite! Ta kratek čas, v katerem je prišel veliki kazalec od ene črte do druge, se imenuje minuta. Kako se imenuje čas, v katerem pride veliki kazalec od črte do črte? (Minuta.) — Kaj kaže torej veliki kazalec?

Veliki kazalec kaže minute.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

V. V katerem času pride veliki kazalec okrog in okrog? (V eni uri.) — Štej, koliko črtic je okrog in okrog? (60.) — Koliko minut rabi tedaj veliki kazalec, da pride okrog in okrog? (60.) — Koliko ur je to? (Ena.) — Koliko minut ima torej ura?

Ura ima 60 minut.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

VI. V katerem času pride veliki kazalec od črtice do črtice? (V eni minuti.) — Koliko črtic je med posameznimi številkami? (5.) (Učenec šteje med različnimi številkami.) — Koliko minut rabi tedaj veliki kazalec, da pride od številke do številke? (5 minut.) — V koliko minutah pride veliki kazalec od številke do številke?

V petih minutah pride veliki kazalec od številke do številke.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Otroci potem opazujejo še večkrat, kako se vsakih pet minut zasuče veliki kazalec od številke do številke.

Učitelj vpraša: Koliko je bila ura, ko smo se začeli učiti? (8 — 2.) — Koliko časa je preteklo odtedaj? (5 minut.) — Zakaj? (Ker se je zasukal veliki kazalec od številke do številke.) — Koliko minut čez 8 je torej zdaj? (5.)

Ko je minulo zopet pet minut, stavi učitelj isto vprašanje. Nato: Kolikokrat po pet minut je minulo od začetka pouka dozdej? (2×5 .) — Koliko minut je to? (10.) — Koliko minut čez 8 je torej zdaj? (10.)

Tako povprašuje učitelj dalje: 3×5 , 4×5 i. t. d., da pride slednjič do 12×5 . Izračunimo, koliko minut je že zdaj? (60.) — Kako to lahko drugače poveš? (Ena ura.) — Kaj se je zgodilo med tem z malim kazalcem? (Premaknil se je od 8 do 9, oziroma od 2 do 3.) — Koliko je zdaj ura? (9 — 3.)

Potem nastavi učitelj sam uro tako, da je veliki kazalec 5, 10, 30, 55 i. t. d. minut čez celo uro. Učenci povedo, koliko kaže.

Naposled se vadijo otroci brati minute med številkami.

Postopanje je isto kot prej. Počaka se, da pride kazalec 3, 8, 12, 21 i. t. d. minut čez celo uro. Otroci povedo, koliko minut čez 8 ali 2 je zdaj. Če je kazalec 12 minut čez celo uro, otrok ne sme šteti posameznih minut, šteje samo od številke do številke, torej $5 + 5 = 10$, $10 + 2 = 12$.

Da je 15 minut četrť, 30 pol, 45 tri četrti ure, to se učencem pojasni šele v tretjem šolskem letu, ko jim gre deljenje četrtine od 60 že gladkeje.

Ponovilo vseh stavkov:

- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

Uporaba pri računstvu: Glej Črnivčevo drugo računico, stran 49.

Ta opazovanja se ne vadijo nepretrgoma v določenem času, ampak vse šolsko leto, včasih namesto nazornega nauka.

V. Zima.

Ponovilo: «Jesen».

Učenci opazujejo dolgost dneva.

Učila: Hölzlova slika «Zima». Učitelj vseje pred začetkom zime žito v vlažno zemljo. Veje listnatega in iglastega drevja; kos ledu; premog, šota.

Formulirani stavki:

I. Začetek zime.

1. O Božiču je noč dolga 16 ur, dan pa le 8 ur; začne se zima.

II. Polje in gozd pozimi.

2. Sneg pokriva zemljo.
3. Pod snegom zeleni žito.
4. Drevesa so gola, le iglasto drevje ne izgubi svojih igel.

III. Ptice pozimi.

5. Ptičkom potresamo drobtinice in zrna, da ne poginejo gladu.

IV. Zima v prirodi.

6. Voda zmrzne in se strdi v led.
7. Led je lažji od vode; zato plava na njej.

V. Zima v domači sobi.

8. V peči kurimo z drvi in premogom.
9. Tudi šota je kurivo.

VI. Kaj je zima?

10. Zima je najmrzlejši letni čas.

I. Začetek zime.

Kateri praznik smo obhajali te dni? (Božič.) — V tem času niso dnevi nič več tako dolgi kakor ob začetku šolskega leta. Obkorej se konča šola? (Ob štirih.) — Takrat je že temno. Kje je solnce ta čas? (Zašlo je.) — Kaj nastane? (Noč.) — Obkorej? (Ob štirih.) — Doklej traja noč? (Do osmih zjutraj.) — Koliko ur je to? Štej! (16 ur.) — Kako dolga je torej o Božiču noč? (O Božiču je noč dolga 16 ur.) — Ponovi, A! - B! - C!

Obkorej se začenja šola? (Ob osmih.) — Ko pridete ob tej uri v šolo, je še skoro temno. — Kdaj vzhaja solnce? (Ob osmih zjutraj.) — Kaj se začenja takrat? (Dan.) — Doklej traja dan? (Do štirih popoldne.) — Koliko ur je to? (8 ur.) — Kako dolg je torej o Božiču dan? (O Božiču je dan dolg 8 ur.) — Ponovi, A! - B! - C!

Kaj smo rekli o noči? — In o dnevu? — Združi oba stavka! (O Božiču je noč dolga 16 ur, dan pa le 8 ur.) — Ponovi, A! - B! - C!

Kakšen je o Božiču zrak? (Mrzel.) — Ali je v tem času še jesen? (Ne.) — Kaj pa je zdaj? (Zima.) — Kdaj se torej začne zima? (O Božiču se začne zima.) — Ponovi, A! - B! - C!

Povej vse skupaj!

O Božiču je noč dolga 16 ur, dan pa le 8 ur; začne se zima.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

II. Polje in gozd pozimi.

Poglejte, kakšno je zdaj zunaj? (Belo.) — Zakaj? (Ker leži sneg.) — Na čem torej še spoznaš, da je zdaj zima? (Na snegu.) — Odkod je prišel sneg? (Z neba, iz oblakov.) — Kje leži sneg? (Na strehah, na cesti, na polju, v gozdu i. t. d.) — Torej povsod na zemlji. S čim je pozimi pokrita zemlja? (S snegom.) — Porečemo:

Sneg pokriva zemljo.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj sem oni dan vsejal v vlažno zemljo? (Pšenico, rž . . .) — Kaj se je zgodilo z njo v zemlji? (Skalila je.) — Kaj je priraslo iz zemlje? (Stebelce z listjem.) — Kakšne barve je? (Zelene.) — Tudi kmet je posejal jeseni v zemljo na polju pšenico, rž . . ., izkratka žito. Kaj se je zgodilo z žitom na polju? — Kaj je priraslo iz zemlje? — Kako visoko? (Pokaže.) — Zato je jeseni polje lepo zeleno. — Kakšen zrak je pozimi? (Mrzel.) — Zato bi mlado žito lahko pozeblo. A ljubi Bog skrbi za male rastlinice. S čim jih je pokrila? (S snegom.) — Kako jim je pod snegom? (Toplo.) — Zato pa ne pozebejo, ampak spe in ostanejo zelene. — Pravimo:

Pod snegom zeleni žito.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Poglejte drevje na vrtu! — Kaj je izgubilo? (Listje.) — Kakšni so hrasti, bukve, lipe . . . v gozdu? (Goli.) — Tu imam tako vejo, ki nima listja, le male popke. Kakšne so bile te veje poleti? — Jeseni? — Zakaj zdaj niso take? (Izgubile so listje.) — Kakšna so torej drevesa pozimi? (Gola.) — Ponovi, A! - B! - C!

A ne vsa. Poglej to-le vejo! — In to-le! — Od katerega drevesa je? (Od smreke, jelke . . .) — Kakšne so te veje? (Zelene.) — Kakšne so bile poleti? — Jeseni? (Tudi zelene.) — Kako se imenujejo ti-le mali listi, ker so tako priostreni, da bi se lahko zbodli na njih? (Igle.) — Kako se zato imenuje drevje z iglastimi listi? (Iglasto drevje.) — Kako pa se imenuje drevje s širokimi listi, kakor n. pr. hrast, bukev, lipa i. t. d.? (Listnato drevje.) — Katero drevje je tudi pozimi zeleno? (Iglasto.) — Zakaj? (Ker ne izgubi svojih igel.) — Porečemo: Le iglasto drevje ne izgubi svojih igel. — Ponovi, A! - B! - C! — Povej vse, kar veš o drevju!

Drevesa so gola, le iglasto drevje ne izgubi svojih igel.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

III. Ptice pozimi.

Česa pozimi ni slišati v gozdu? (Ptičjega petja.) — Kje so zdaj te pevke? (Odletele so v gorkejšje kraje.) — Katere ptice pevke? — Nekateri ptiči pa ostanejo tudi pozimi pri nas. — Kateri? (Vrabci, vrane, ščinkavci in sinice.) — Kaj store, kadar je polje pokrito s snegom? (Zapuščajo polja in pridejo blizu hiš.) — Zakaj? (Ker zunaj ne najdejo živeža.) — Kakšnega? — Kam prilete včasih? (Na okno.) — Kdo jih je že videl? — Katere? — Zakaj prilete? (Ker so lačne ali gladne, ker jih zebe.) — Kaj smo storili v šoli te dni? (Potresli smo jim drobtinice.) — Kaj še? (Zrna.) — Kdo izmed vas je že krmil pozimi gladne ptičke? — Kaj torej store vsi dobri in usmiljeni ljudje? — Kaj bi se zgodilo ptičkom, ko bi ne dobili hrane? (Poginili bi.) — Porečemo:

**Ptičkom potresamo drobtinice in zrna, da ne
poginejo gladu.**

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

IV. Zima v prirodi.

Otroci, kaj je to? (Led.) — Kdo izmed vas se je letos že drsal? — Kje? — Na čem? (Na ledu.) — Iz česa se je naredil ta-le led? (Iz vode.) — Da, mraz je izpremenil vodo v led. Zato pravimo: Voda zmrzne. — Ponovi, A! - B! - C!

Kako debel je ta-le led? (Učitelj pokaže.) — Ako je led prav debel, potem je tako trden, da moremo po njem hoditi kakor po mostu. — V kaj se strdi voda? (Voda se strdi v led.) — Ponovi, A! - B! - C! — Povej oboje!

Voda zmrzne in se strdi v led.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Glejte! Ta-le kos ledu vtaknem v vodo. Kaj zapaziš? (Da plava na njej.) — Kako je to mogoče? (Ker je lažji od vode.) — Porečemo:

Led je lažji od vode; zato plava na njej.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

V. Zima v domači sobi.

Kako je pozimi zunaj? (Mrzlo.) — Kako pa je v naši šolski sobi? (Toplo.) — Kako je pri vas doma? (Tudi toplo.) — Kje ste pozimi rajši, na mrzlem ali na toplem? — Kaj so storili mati, da je v vaši sobi toplo? (Zakurili so v peči.) — S čim? (Z drvi.) — Kaj pa je to-le? (Premog.) — Čemu je? (Da kurimo ž njim.) — S čim torej še kurimo v peči? — Reci:

V peči kurimo z drvi in s premogom.

Ponovi, A!... E! — Vsi!

Kaj je to? (Šota.) — Tudi s šoto kurijo. — Kaj so drva, ker kurimo ž njimi? (Kurivo.) — Kaj je premog? (Kurivo.) — In šota? (Tudi kurivo.) — Torej rečemo:

Tudi šota je kurivo.

Ponovi, A!... E! — Vsi!

VI. Kaj je zima?

Zima je le del leta, je letni čas. — Kaj je jesen? (Tudi letni čas.) — Ker je pozimi najmrzleje, kakšen letni čas je zima?

Zima je najmrzlejši letni čas.

Ponovi, A!... E! — Vsi!

Ponovilo vseh stavkov:

- a) po vprašanjih,
 - b) brez vprašanj.
-

Voda.

(Glej formulirane stavke na strani 52.)

Človeško telo in zdravje.

(Glej formulirane stavke na strani 43. in 48.)

VI. Zlato.

Učila: Zlata ura, zlat prstan, zlata verižica, zlati uhani, zlatnik, kolajna, zlata pena, srebrna verižica, krona.

Formulirani stavki:

1. Iz zlata delajo prstane, verižice, uhane in drugo lepotiche.
2. Iz zlata kujejo tudi zlatnike in kolajne.
3. Zlato je raztezno.
4. Zlato je dragocena ali plemenita kovina.
5. Tudi srebro je dragocena ali plemenita kovina.

Prinesel sem več reči s seboj. Oglejmo si jih! — Kaj je to? (Prstan.) — Kam se natika? — Zakaj se torej imenuje »prstan«? — Iz česa je prstan? (Iz zlata.) — Ponovi, A! - B! - C! — Danes se bomo učili o zlatu.

Kaj pa je to? (Verižica.) — Čemu nam je taka verižica? (Da uro obešamo nanjo.) — Iz česa je ta verižica? (Iz zlata.) — Ponovi, A! - B! - C! — Kdo ve, kaj je to? (Uhani.) — Kam jih vtikamo? (V uho.) — Zakaj se jim torej pravi »uhani«? — Iz česa so uhani? (Iz zlata.) — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj je torej iz zlata? (Učitelj kaže na predmete.) — Porečemo: Iz zlata delajo prstane, verižice in uhane. — Ponovi, A! - B! - C! — Ali so nam te reči potrebne? (Ne.) — Brez njih prav lahko živimo. Imamo jih zato, ker so lepe; rečemo jim »lepotiche«. — Kako jim rečemo? — Kaj so prstani, verižice in uhani? — Iz zlata delajo še razno drugo lepotiche. Naštej, katero? (Priveske, zapestnice i. dr.) — Rekli bomo nakratko: Iz zlata delajo prstane, verižice, uhane in drugo lepotiche.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Lansko leto ste se učili o železu. Kdo si je zapomnil, kakšno postane železo v ognju? (Mehko.) — Kaj dela kovač z železom, ko je mehko? (Krivi, tolče ga.) — Kako rečemo nakratko, kaj dela kovač z železom? (Kuje ga.) — Otroci, vse to se dela tudi z zlatom; tudi zlato se tolče in krivi. Pravimo: Zlato se kuje. — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj se kuje iz železa? (Podkve, orodje, ploščevina i. dr.) — Tudi iz zlata se kujejo razne stvari. — Kaj je to? (Denar.) —

Koliko je vreden? (10 K.) — Iz česa je ta denar? (Iz zlata.) — Zlat denar se imenuje zlatnik. — Kaj je torej to? — Kaj kujejo iz zlata? — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj pa je to? (Medalja.) — Rekli bomo: To je kolajna. — Ponovi, A! - B! - C! — Kolajno da cesar, papež ali kdo drug takemu, ki je kaj posebno dobrega ali znamenitega storil. Če se je vojak v vojski posebno odlikoval, če kdo prav dolgo služi, dobi kolajno. To je torej velika čast, če dobi kdo kolajno. Najimenitnejša je zlata kolajna. — Kaj torej še kujejo iz zlata? (Kolajne.) — Ponovi, A! - B! - C! — Poprej smo rekli, da iz zlata kujejo zlatnike. — Povej skupaj, kaj kujejo tudi iz zlata?

Iz zlata kujejo tudi zlatnike in kolajne.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj stori kovač z železom, preden ga kuje? (Segreje ga.) — Zakaj? (Da postane mehko, da se da kovati.) — Drugače je z zlatom. Tu-le vam kažem prav tanko skovano zlato. — Kako se imenuje? (Zlata pena.) — Kako so jo naredili? (Skovali so jo.) — Iz česa? (Iz zlata.) — A zlata ni bilo treba segreti. Ko so ga tolkli s kladivom, je šlo vedno bolj narazen, plošča je postajala večja in večja, a tudi tanjša. Ker se da zlato tako zelo raztegniti, pravimo, da je »raztezno«. Kakšno je zlato?

Zlato je raztezno.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kakšne barve je zlato? (Rumene.) — In sicer jako svetle. Kako rumene barve je zlato? (Svetlorumene.) — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj se zgodi z železom na mokrem? (Rjavi.) — Železo postane na mokrem drugačno; izpremeni se. Kakšno barvo ima rjasto železo? (Rjavo.) — Če pa pustimo zlato na mokrem, ostane vedno enako, barva se ne izpremeni. — Rekli bomo:

Zlato je svetlorumene barve, ki se ne izpreminja.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj je železo, ker se da kovati? (Kovina.) — Zlato se tudi kuje. Kaj je torej? (Zlato je kovina.) — Slišali smo, da se zlato ne izpreminja na mokrem. Zato je tudi dražje od železa. Pravimo, da je dragocena ali plemenita kovina. — Kakšna kovina je zlato?

Zlato je dragocena ali plemenita kovina.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Tukaj imam še nekaj! Kaj je to? (Verižica.) — Iz česa je pa ta verižica? (Iz srebra.) — Po čem poznaš to? (Po barvi.) — Kaj je to? (Krona.) — Čemu rabimo krono? (Da kaj kupimo zanjo.) — Kaj je, ker ž njo kupujemo? (Denar.) — Iz česa je krona? (Iz srebra.) — Kakšne barve je srebro? (Bele.) — Kaj meniš, se-li srebro tudi kuje? (Da.) — Kaj je torej tudi srebro? (Kovina.) — Tudi srebro se da raztegniti. Kakšno je? (Raztezno.) — Kakor zlato se tudi srebro ne izpreminja na mokrem; ostane vedno enako. Kakšna kovina je torej tudi srebro?

Tudi srebro je dragocena ali plemenita kovina.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ponovilo:

a) po vprašanjih:

1. Kaj delajo iz zlata?
2. Kaj kujejo tudi iz zlata?
3. Kakšno je zlato, ker se tako tenko skuje?
4. Kakšne barve je zlato?
5. Kakšna kovina je zlato?
6. Kakšna kovina je tudi srebro?

b) brez vprašanj.

Železo.

(Glej formulirane stavke na strani 59.)

VII. Svinec.

Učila: Kos svinca, svinčene krogle, prazna patrona, svinčena zrna in vodovodne cevi.

Formulirani stavki:

1. Iz svinca delajo krogle, svinčena zrna in vodovodne cevi.
2. Svinec se da rezati; mehak je.
3. Svinec se v ognju stali.
4. Barve je svetlosive, na mokrem pa stemni.
5. Svinec je neplemenita kovina.
6. Tudi železo je neplemenita kovina.

O kateri kovini smo se učili lansko leto? (O železu.) — Povej, kar si si zapomnil o železu!

Učitelj pokaže svinčeno kroglo. Kaj je to? (Krogla.) — Kdo jo rabi? — (Vojak in lovec.) — Čemu jo rabita? (Da streljata.) — Kam jo deneta? (V puško.) — Iz česa je krogla? (Iz svinca.) — Danes se hočemo učiti o svinču.

Kakšna je krogla, ker je iz svinca? (Svinčena.) — Porečemo: Iz svinca delajo svinčene krogle. — Ponovi, A! - B! - C!

Kaj je to? (Zrna.) — Iz česa so? (Iz svinca.) — Kako jih imenujemo zato? (Svinčena zrna.) — Kdo rabi svinčena zrna? (Lovec.) — Kam jih dene? (V puško.) — Čemu? (Strelja divjačino.) — Kaj torej še delajo iz svinca? Iz svinca delajo svinčena zrna. — Ponovi, A! - B! - C! — Povej oboje skupaj! Iz svinca delajo svinčene krogle in svinčena zrna. — Ponovi, A! - B! - C!

Iz svinca izdelujejo še druge reči. Odkod dobivamo v Ljubljani vodo? (Iz vodovoda.) — Vodovod je napeljan pod zemljo. Večkrat se kaj pokvari. Takrat morajo delavci odkopati zemljo. Kaj ste videli pri tej priliki? (Debele cevi.) — Po teh teče voda. V vsako hišo je potem še posebej napeljana manjša cev. Prinesel sem vam tako cev v šolo. — Iz česa je ta cev? (Iz svinca.) — Kakšna je torej? (Svinčena.) — Te cevi vodijo vodo po mestu. Zato se imenujejo vodovodne cevi. — Kaj torej še delajo iz svinca? Iz svinca delajo vodovodne cevi. — Ponovi, A! - B! - C! — Povej vse, kaj delajo iz svina?

Iz svinca delajo svinčene krogle, svinčena zrna in vodovodne cevi.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Tukaj imam kos železa. Poskusimo ga rezati. (Učitelj vzame nož in poskusi rezati železo.) — Ali se da železo rezati? (Ne.) — Zakaj ne? (Ker je trdo.) — Tukaj imam kos stekla; ali se da rezati? (Ne.) — Zakaj ne? (Ker je pretrdo.) — Poskusimo zdaj svinec rezati; ali se da? (Svinec se da rezati.) — Zakaj se da rezati? (Svinec se da rezati, ker je mehak.) — Rekli bomo:

Svinec se da rezati; mehak je.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Na žlici ali v porcelanasti posodi segrevaj svinec. Glejte, kaj se godi s svinčcem? — Ali ga je še vedno tako velik kos? (Ne.) — Kaj se godi s svinčcem? (Tali se.) — Kako pa je mogoče, da se

svinec tali? (Ker smo ga dejali v ogenj.) — Kaj se torej s svincem v ognju zgodi? (Stali se.) — Porečemo:

Svinec se v ognju stali.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Učitelj zareže kos svinca. Poglejte! Kakšne barve je svinec pri zarezi? (Svetlosive.) — Reci: Svinec je svetlosive barve. — Ponovi A! - B! - C! — Učitelj pusti kos svinca na vlažnem ali mokrem zraku. Učenci opazujejo, da ne ostane več tako lepo siv, ampak potemni. Kaj se zgodi s svincem na mokrem? (Svinec na mokrem stemni.) — Ponovi, A! - B! - C! — Povej oba stavka skupaj!

Barve je svetlosive, na mokrem pa stemni.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Lansko leto ste bili v kovačnici. — Kaj ste videli tam? (Kovač je koval železo.) — Kaj je torej železo? (Železo je kovina.) — Ogledati si hočemo, ali se da tudi svinec kovati. (Učitelj segreje nekoliko svinca in potolče nekolikokrat s kladivom po njem, da otroci vidijo, da se tudi da kovati.) — Kaj ste videli? (Svinec se da kovati.) — Kaj je torej? (Svinec je kovina.) — Ponovi, A! - B! - C!

Ker svinec na vlažnem zraku izpremeni svojo barvo, ne moremo iz njega narejati tako lepih reči kakor iz zlata. Ali se zlato izpremeni na zraku? (Ne.) — Zlato ostane vedno enako lepo in ne stemni. — Kakšna kovina je zlato, ker ne stemni? (Zlato je plemenita kovina.) — Ali pa moremo tudi svinec prištevati plemenitim kovinam, ker otemni na mokrem? (Ne.) — Zato pravimo:

Svinec je neplemenita kovina.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Katera kovina se tudi izpremeni na mokrem? (Železo.) — Kakšno postane železo na mokrem? (Rjasto.) — Kakšna kovina je tudi železo, ker se izpremeni na mokrem?

Tudi železo je neplemenita kovina.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ponovilo stavkov:

a) po vprašanjih

b) brez vprašanj.

VIII. Pomlad.

Otroci opazujejo dolgost dneva.

Učila: Zvončki, trobentice, vijolice, pomladni podlesek, zelene in suhe veje;
Hözllova slika «Pomlad».

Formulirani stavki:

I. Začetek pomladi.

1. O sv. Jožefu traja dan 12 ur in noč 12 ur; začne se pomlad.

II. Polje in gozd spomladi.

2. Zvončki, trobentice, vijolice, pomladni podlesek in druge pomladanske cvetice cveto.
3. Drevje zeleni in cvete.
4. Kmet obdeluje polje.

III. Živali spomladi.

5. Ptice selilke se vračajo in ležejo jajčeca.
6. Tudi metulji, hrošči in muhe ležejo jajčeca.
7. Živali se zbude iz zimskega spanja.

IV. Kaj je pomlad?

8. Pomlad je najlepši letni čas.

I. Začetek pomladi.

Kaj veš povedati o zimi? (Ponovilo formuliranih stavkov o zimi.)
— Ali je zdaj še zima? (Ne.) — Kaj pa se prične zdaj? (Pomlad.)
— Kateri praznik smo imeli nedavno? (Sv. Jožef.) — Prej ste mi povedali, da traja o Božiču dan 8 ur in noč 16 ur. Naročil sem vam, da na praznik sv. Jožefa dobro pazite, kdaj solnce vzhaja in kdaj zahaja. Ali ste storili to? — Kdo mi ve povedati, kdaj je solnce vzhajalo? (Ob šestih.) — In kdaj je zahajalo? (Ob šestih.)
— Koliko časa traja torej dan o sv. Jožefu? (12 ur.) — In koliko časa traja noč? (12 ur.) — Porečemo:

O sv. Jožefu traja dan 12 ur in noč 12 ur; začne se pomlad.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

II. Polje in gozd spomladi.

Kaj vidimo zopet na polju in na travnikih? (Cvetice.) — Kje so bile cvetice pozimi? (V zemlji.) — Kaj so delale v zemlji? (Spale so.) — Zakaj so spale v zemlji? (Ker jim je bilo zunaj premrzlo.) — Kaj pa se spomladi zgodi s cveticami? (Zbude se iz spanja.) — Kdo jih zbudi? (Solnce.) — Vidite, otroci, cvetice so zdaj zopet vesele, ker jim ni treba biti več v zemlji. Kadar jih solnce zbudi iz spanja, vzdignejo prav počasi svoje glavice in pokukajo iz zemlje. V začetku se malo boje, ker jim je še premrzlo. A ko vidijo, da solnčece sije tako lepo, tedaj pa pridejo iz zemlje in se vesele pomladi. Katera cvetica se prva prikaže iz zemlje? (Zvonček.) — Ali poznate zvonček? (Pokaže se.) — Prinesel sem vam nekaj zvončkov. Povedati vam hočem, zakaj imenujemo to cvetico »zvonček».

Ko pride pomlad, začne ta cvetica prav lepo zvoniti, tako da jo vse druge cvetice slišijo. »Vstanite, sestrice!» jim pravi. »Aha, zdaj moramo tudi me vstati,« pravijo druge cvetice, in ko vidijo, da zvonček že stoji na polju, hite za njim. Za zvončkom prva vstane modra cvetica, ki prav dobro diši. Ali jo poznate? (To je vijolica.) — Katere cvetice pa še cveto spomladi? (Trobentice.) — Pokaže se jim tudi ta cvetica. — Ali poznate to cvetico? (Pokaže se podlesek.) — Ker ta podlesek cvete spomladi, ga imenujemo pomladni podlesek. — Naštej mi še enkrat cvetice, ki spomladi cveto? — Kako bomo pač imenovali te cvetice, ker cveto spomladi? (Pomladanske cvetice.) — Imenuj mi še enkrat cvetice, ki cveto spomladi? — Porečemo torej:

Zvončki, trobentice, vijolice, pomladni podlesek in druge pomladanske cvetice cveto.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kje rastejo cvetice? (Na polju.) — Kakšno je polje zdaj? (Zeleno.) — Ali je bilo pozimi tudi zeleno? (Ne.) — Zakaj ne? (Ker je bilo pokrito s snegom.) — Kdaj postane torej zopet zeleno? (Spomladi.) — Kakšno je drevje pozimi? (Golo.) — Česa mu manjka? (Listja.) — Ali ostane drevje vedno golo? (Ne.) — Kaj bo dobilo drevje kmalu? (Listje.) — Kakšno bo potem? (Zeleno.) — Namesto »drevje postane zeleno« pravimo »drevje zeleni«. Kaj se zgodi z drevjem? (Drevje zeleni.) — Kaj dobe nekatera drevesa še spomladi? (Pokaže se jim češnja.) Le mislite na češnjo. — Kakšna je zdaj? (Bela.) — Kaj je dobila? (Cvetje.) — Namesto »drevje dobi cvetje«

pravimo «drevje cvete». — Kaj se še zgodi z drevjem? (Drevje cvete.) — Katera drevesa še cveto? — Kaj smo prej rekli o drevju? — Povej oboje! Kaj se godi z drevjem?

Drevje zeleni in cvete.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kdo ima spomladi na polju veliko dela? (Kmet.) — Kaj dela tam? (Orje.) — S čim orje? (S plugom.) — Čemu orje? (Da zrahlja trdo zemljo.) — Kaj stori potem, ko je zemlja zorana? (Potem seje.) — Kaj seje? (Seme.) — Kaj stori še prej, preden seje? (Pognoji zemljo.) — Čemu zemljo pognoji? (Da bolje raste.) — Povej še enkrat vse, kaj dela kmet na polju? — Krajše pravimo:

Kmet obdeluje polje.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

III. Živali spomladi.

Pozimi nismo videli veliko ptičkov. Zakaj ne? (Ker jih ni bilo pri nas.) — Kje pa so bili ptički? (V gorkejših krajih.) — Zakaj so šli v gorkejšje kraje? (Ker bi jim bilo tukaj premrzlo in bi ne dobili dosti hrane.) — Kateri ptički so šli od nas? — Ali ostanejo ti ptički vedno v gorkejših krajih? (Ne.) — Kdaj se zopet vrnejo? (Spomladi.) — Zakaj se vrnejo? (Ker jim je tukaj pri nas že gorko in dobe dosti hrane.) — Kako imenujemo te ptice, ker se selijo v druge kraje? (Ptice selilke.) — Katere ptice so se že vrnile? — Katera je bila prva? (Lastovica.) — Vidite, otroci, lastovica se prva vrne, zato pravimo, da nam naznanja pomlad. — Kdo je že videl zdaj kako drugo ptico selilko? — Kje pa? — Ali je imela kaj v kljunu? — Kaj pa? (Slamo . . .) — Čemu rabijo ptički slamo, travo, volno? (Da si napravijo gnezdo.) — Ali si iz same slame in trave delajo gnezda? (Ne.) — Kaj še rabijo, da je gnezdo trdno? (Blato.) — Kje si napravijo gnezdo? (Na strehi, na drevju.) — Čemu pa delajo gnezda? (Zato, da ležejo jajčeca vanje.) — Kaj pride potem iz jajčec? (Mladi ptički.) — Stari ptički so jih prav veseli. Skrbno jih pitajo in pazijo nanje, dokler so še majhni. Ko so večji, pa sfrče iz gnezda, skakljajo od drevesa do drevesa in veseli pojo. — Kdo se vrača spomladi? — Kaj delajo? — Povej oboje v enem stavku!

Ptice selilke se vračajo in ležejo jajčeca.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Tudi druge živalce, katerih pozimi ni bilo, zdaj zopet vidimo. — Ali veste, katere? (Metulje, hrošče in muhe.) — Vidite, otroci, tudi te živalce se vesele pomladi in prav vesele skačejo od cvetice do cvetice ter tudi ležejo jajčeca. Kdo še leže jajčeca?

Tudi metulji, hrošči in muhe ležejo jajčeca.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kdo izmed vas je bil spomladi že v gozdu? — Katero večjo žival ste videli v gozdu? (Veverico.) — Ali je bila veverica pozimi tudi v gozdu? — Ali je tudi tako veselo skakala po drevju kakor spomladi? (Ne.) — Kje pa je bila? (Skrita je bila in je spala vso zimo.) — Vidite, otroci, tudi druge živali, kakor medved in jazbec, spe vso zimo skrite, ker jim je zunaj premrzlo in ker ne dobe hrane. Kaj mislite, ali spomladi tudi še spe? (Ne.) — Kdo se torej zbudi spomladi iz zimskega spanja?

Živali se zbude iz zimskega spanja.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

IV. Kaj je pomlad?

Ali imamo vse leto pomlad? (Ne.) — Koliko časa traja pomlad? (Tri mesece.) — Koliko mesecev ima leto? (12.) — Torej je pomlad samo en del leta ali, kakor pravimo, letni čas. — Kaj je pomlad? (Letni čas.) — Pomlad je zelo lep letni čas. Spomladi vse zeleni in cvete, ptički veseli pojo, otroci skačejo po travnikih in se igrajo. Koliko letnih časov pa imamo? (Štiri.) — Ali je kateri letni čas lepši kakor pomlad? (Ne.) — Kako bomo torej rekli?

Pomlad je najlepši letni čas.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Zdaj bomo primerjali pomlad z zimo. — Kaj je zima? — Kaj je tudi pomlad? — Kdaj vzhaja solnce pozimi? — Kdaj spomladi? — Kdaj zahaja solnce pozimi? — Kdaj spomladi? — Koliko časa trajata dan in noč o Božiču? — Kaj se prične takrat? — Koliko časa trajata dan in noč o sv. Jožefu? — Kaj se prične takrat? — Kje so cvetice pozimi? — Kaj se zgodi spomladi z njimi? — Kakšno je drevje pozimi? — Kaj se zgodi spomladi z njim? — Kje so pozimi ptice selilke? — Kam pridejo spomladi? — Kaj delajo druge živali pozimi? — Kaj store spomladi?

Ponovilo:

- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

Češnja.

(Glej formulirane stavke na strani 66.)

Dnevni časi.

(Glej formulirane stavke na strani 35.)

IX. Izprehod na Grad.

(Razlaganje najpreprostejših zemljepisnih začetnih pojmov.)

Formulirani stavki:

I. Pot na Grad.

1. Danes smo bili na Gradu.
2. Najprej smo prišli do vznožja.
3. Ob vznožju izvira studenec.
4. Potem smo hodili po strmeh pobočju.
5. Naposled smo dospeli na vrhunec.
6. Na vrhuncu stoji grajsko poslopje; tu so tudi razvaline.

II. Razgled.

7. Z vrhunca smo imeli lep razgled.
8. Ob vznožju Grada se razprostira Ljubljana.
9. Okoli Ljubljane se širi velika ravnina s polji in travniki.
10. Po ravnini je mnogo vasi.
11. Ljubljansko barje je večinoma že osušeno.
12. Iz ravnine kipe griči in hribi.
13. Za gričevjem se vzdiguje visoko gorovje.
14. Na snežnikih leži vse leto sneg.

III. Solnce.

15. Solnce vzhaja nad Zalogom, opoldne stoji nad Krimom, zvečer zahaja za Šišenskim vrhom.

IV. Vrnitev.

16. Z Grada smo se vrnili po položnem pobočju.
17. Prišli smo v dolino med Gradom in Golovcem.
18. Ljubljanski Grad je hrib.

Učitelj napravi z učenci eden ali več izletov na Ljubljanski Grad. Ob tem izletu opozarja učence na najvažnejše zemljepisne predmete. Po izletu nadaljuje v šoli:

I. Pot na Grad.

Kje smo bili danes (včeraj)?

Danes smo bili na Gradu.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kje smo začeli iti na Grad? (Pri cerkvi sv. Florijana.) — Tam se začena Grad. Bili smo ob vznožju Grada. Vznožje je spodnji del Grada. Kje stoji cerkev sv. Florijana? (Ob vznožju Grada.) — Kam smo torej prišli najprej?

Najprej smo prišli do vznožja.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kje ste se napili vode? (Pri studencu.) — Odkod pride voda v studencu? (Iz zemlje.) — Tam studenec izvira. Kam teče studenec? — Kakšna je voda v studencu? — Porečemo:

Ob vznožju izvira studenec.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kam smo potem šli? (V breg.) — Kje? (Ulice na Grad.) — Kje potem? (Po cesti, poti.) — Kaj ste videli ob ulicah, ob cesti, ob poti? (Hiše, vrte, travnike, drevje.) — Tu smo hodili po pobočju Grada. Pot je bila težavna. Zakaj? (Ker je bila strma.) — Kakšno je torej pobočje na tej strani Grada? (Strmo.) — Porečemo:

Potem smo hodili po strmem pobočju.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kam smo dospeli naposled? (Na Grad.) — Bili smo na vrhuncu. Vrhunec je najvišji del Grada. — Reci:

Naposled smo dospeli na vrhunec.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Katero poslopje smo si ogledali na vrhuncu? (Grajsko poslopje.) — Kakšno je, veliko ali majhno? (Veliko.) — Kaj moli iznad poslopja? (Stolp.) — Kaj stoji torej na vrhuncu? (Na vrhuncu stoji grajsko poslopje.) — Ponovi, A! — B! — C!

Od grajskega poslopja smo šli po vrhu Grada naprej. Prišli smo do ostankov nekdanje trdnjave. Zidovje je že večinoma razpadlo ali se je razvalilo; zato so to razvaline. Kaj je torej še na vrhuncu? — Krajše: Tu so tudi razvaline. — Ponovi, A! — B! — C!

Kaj stoji na vrhuncu? — Kaj je tudi tam? — Povej oba stavka!

Na vrhuncu stoji grajsko poslopje; tu so tudi razvaline.

Ponovi, A!... E! — Vsi!

Ponovilo vseh stavkov:

a) po vprašanjih,

b) brez vprašanj.

II. Razgled.

Z vrhunca smo gledali na vse strani. Videli smo daleč naokrog. Kakšen je bil razgled? (Lep.) — Porečemo:

Z vrhunca smo imeli lep razgled.

Ponovi, A!... E! — Vsi!

Katero mesto smo videli ob vznožju Grada? (Ljubljano.) — Tu drže ceste in ulice daleč na vse strani. Ljubljana je torej zelo razprostrta. Kaj se razprostira ob vznožju Grada?

Ob vznožju Grada se razprostira Ljubljana.

Ponovi, A!... E! — Vsi!

Kakšen je svet okoli Ljubljane? (Raven.) — Tak svet se imenuje ravnina. Kakšna je ta ravnina, velika ali majhna? — Ozka ali široka? — Zato pravimo, da se širi. — Kaj ste videli po tej ravnini? (Polja.) — V kaj je polje razdeljeno? (V njive.) — Kaj raste na polju? — Kje raste trava? — Kaj je torej še na ravnini? (Travniki.) — Porečemo:

Okoli Ljubljane se širi velika ravnina s polji in travniki.

Ponovi, A!... E! — Vsi!

Katere vasi smo videli po ravnini? — Kaj je torej še po ravnini?

Po ravnini je mnogo vasi.

Ponovi, A!... E! — Vsi!

Pod Ljubljano smo videli veliko ravnino, po kateri teče Ljubljana. — Kako se imenuje? (Barje.) — Tu je stalo v davnem času veliko jezero, ki pa je odteklo. — Kakšna so tla na barju? (Mehka in močvirna.) — A ne povsod. Večinoma je barje že osušeno. Kaj dobivajo Ljubljanci z barja? (Šoto.) — Čemu jo rabijo? (Za kurivo.) — Porečemo:

Ljubljansko barje je večinoma že osušeno.

Ponovi A! ... E! — Vsi!

Ravnina okoli Ljubljane pa ni popolnoma ravna. Kaj se dviga iz nje? (Višine.) — Kje? — Takim višinam pravimo griči in hribi. Imenuj jih! — Reci:

Iz ravnine kipe griči in hribi.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Videli smo tudi griče, ki se drže drug drugega. To je gričevje. Daleč tam za gričevjem ob robu ravnine smo videli še večje višine. To so gore. Te gore so tesno skupaj zvezane. Imenujejo se gorovje. Kako se imenuje to gorovje? — Porečemo:

Za gričevjem se vzdiguje visoko gorovje.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kakšne barve je to gorovje? (Bele.) — Od česa? (Od snega.) — Tako gorovje so snežniki. Kdaj je sneg na snežnikih? (Vse leto.)

Na snežnikih leži vse leto sneg.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ponovilo vseh stavkov:

a) po vprašanjih,

b) brez vprašanj.

III. Solnce.

Opazovali ste solnce zjutraj, opoldne in zvečer. Kdaj je vzhajalo? — Kje se je prikazalo? (Nad Zalogom.) — Kdaj stoji najvišje? — Nad katerim vrhuncem? (Nad Krimom.) — Kdaj zahaja? — Kje? (Za Šišenskim vrhom.) — Povej vse!

Solnce vzhaja nad Zalogom, opoldne stoji nad Krimom, zvečer zahaja za Šišenskim vrhom.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

IV. Vrnitev.

Na gradu nismo ostali. Kaj pa? (Vrnili smo se.) — A ne po isti poti, po kateri smo prišli na Grad. Kje pa? (Proti Gruberjevemu prekopu.) — Po tej poti smo laže hodili. Zakaj? (Ker ni bila tako strma.) — Spuščala se je le polagoma proti vznožju. Pravimo, da je to pobočje položno. Po kakšnem pobočju smo se vrnili z Grada?

Z Grada smo se vrnili po položnem pobočju.

Ponovi, A!... E! — Vsi!

Kam smo naposled prišli? (Do vznožja.) — Kaj smo tu videli? (Vodo — Ljubljano.) — Na drugi strani se je svet zopet začel vzdigovati. Kateri hrib se začneja ondi? (Golovec.) — Med Gradom in Golovcem je dolina. — Kam smo torej prišli?

Prišli smo v dolino med Gradom in Golovcem.

Ponovi A!... E! — Vsi!

Kaj je Ljubljanski Grad!

Ljubljanski Grad je hrib.

Ponovi, A!... E! — Vsi!

Ponovilo vseh stavkov:

a) po vprašanjih,

b) brez vprašanj.

Ljubljana.

(Glej formulirane stavke na strani 63.)

Ljubljana.

(Glej formulirane stavke na strani 71.)

Vas.

(Glej formulirane stavke na strani 76.)

Mačka.

(Glej formulirane stavke na strani 28.)

X. Konj.

Učila: Slika: konj, kobila in žrebe. Griva, žima, kopito, podkev.

Formulirani stavki:

A. Šematiški opis karakteristiških delov.

1. Konj je domača žival.
2. Glava je podolgasta.
3. Ušesa so pokoncu stoječa in gibka.
4. Oči so bistre.
5. Vrat je dolg in zakrivljen.
6. Na vratu ima grivo.
7. Trup je valjast.
8. Rep je žimnat.
9. Noge so tanke in močne.
10. Na nogah ima kopita.
11. Na kopitih ima podkve.
12. Konj je oves, rezanico, seno in deteljo.

B. Lastnosti konja in njegova uporaba.

13. Konj je poslušen, razumen, pomnjev in pogumen.
14. Mlad konj se imenuje žrebe.
15. Konj vozi in nosi jezdeca.
16. Konjsko grivo in žimo devajo v žimnice.

A. Šematiški opis karakteristiških delov.

Učitelj naroči otrokom, naj si doma ali pri sosedu, na cesti . . . dobro ogledajo konja, da bodo vedeli v šoli kaj povedati o njem.

Čez nekaj dni jim pokaže sliko. Kaj vidiš na tej sliki? (Konja, kobilo in žrebe.) — Kdo mi ve o konju kaj povedati? (Otroci pri-povedujejo, kar so sami opazovali.)

Te stavke učitelj pri podavanju lepo uravnava.

O kateri živali se bomo torej učili danes? (O konju.)

Kako imenujemo živali, ki jih redimo doma? (Domače živali.) — Naštej nekaj domačih živali! (Konj i. t. d.) — Če smo tudi konja našteji med onimi živalmi, ki jih redimo doma, kakšna žival je konj?

Konj je domača žival.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Naštej dele konja! (Glava, vrat, trup — rep spada k trupu — in noge.) — Kakšna je glava? (Učitelj potegne podolgoma po njej.)

Glava je podolgasta.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj vidiš na glavi? (Ušesa.) — Kako stoje ušesa? (Pokoncu.) — Kakšna so torej ušesa? (Pokoncu stoječa.) — Ponovi, A! - B! - C! — Pa še nekaj drugega opazimo na ušesih živega konja. Ali so konjska ušesa vedno mirna? (Ne.) — Kaj dela konj z njimi? (Giblje jih.) — Kakšna so torej ušesa, ker jih konj giblje? (Gibka.) — Ponovi, A! - B! - C! — Povej oboje, kakšna so ušesa?

Ušesa so pokoncu stoječa in gibka.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj še vidimo na glavi? (Oči.) — Videli ste že vsi kravo. Ali gleda tako kakor konj? (Ne.) — Kako vas gleda krava? (Zaspano.) — Kako pa vas gleda konj? (Bistro.) — Kakšne so torej njegove oči?

Oči so bistre.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kateri del smo opisali zdaj? (Glavo).

Ponovilo:

- a) na vprašanja,
- b) brez vprašanj.

Kateri je drugi del? (Vrat.) — Kakšen je vrat? Učitelj pokaže dolgost. (Dolg.) — Kakšen je še? Učitelj potegne z ravnilom krivo črto po vratu. (Zakrivljen.) — Ponovi oboje!

Vrat je dolg in zakrivljen.

Ponovi, A . . . E! — Vsi!

Kaj še vidimo na vratu? (Grivo.) — Kaj ima konj na vratu?

Na vratu ima grivo.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Delni posnetek kakor zgoraj.

Kaj kažem zdaj? (Trup.) — Oglejmo si konjski trup. Ali se konju na trupu kaj poznajo kosti? (Ne.) — Kakšen je torej trup, ker ne vidimo kosti? (Okrogel.) — Kako okrogel, kakor krogla ali kakor valjar? (Kakor valjar.) — Zato rečemo:

Trup je valjast.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj vidimo na koncu trupa? (Rep.) — S čim je rep porasten? (Z žimo.) — Kakšen je torej rep, ker je porasten z žimo?

Rep je žimnat.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Delni posnetek.

Kaj kažem zdaj? (Noge.) — Primerjaj njih dolgost z debelostjo! Kakšne so noge? (Tanke.) — Ali so noge zaraditega slabe? (Ne.) — Če bi imel konj slabe noge, ne bi mogel tako daleč in tako hitro teči. Videli ste tudi že, da en sam konj pelje prav težak voz. Kakšne noge ima torej konj? (Konj ima močne noge.) — Ponovi oboje, kakšne so noge?

Noge so tanke in močne.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kaj ima konj na vsaki nogi? (Kopito.) — Koliko? (Eno.) — Kaj ima konj na nogah?

Na nogah ima kopita.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Varujte se, da ne pridete preblizu h konju. Kaj stori konj s kopitom? (Udari.) — Koga je že udaril? — Ali kaj boli? (Da.) — Zakaj? — Kaj ima konj na kopitih? (Učitelj pokaže podkev.)

Na kopitih ima podkve.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Iz česa je podkev? (Iz železa.) — Kdo podkuje konja? (Kovač.) — Kaj bi se zgodilo pozimi konju, če bi ne imel podkva? (Spodrsnil bi.) — Konj pa mora hoditi tudi po trdem kamenju. Kaj bi se mu zgodilo, če bi ne imel podkva? (Ranil bi se.) — Čemu ima torej konj podkve? (Da ne spodrsne in se ne rani.)

Kaj je konj? (Oves, rezanico, seno in deteljo) — Kaj je najrajši? (Oves.) — Kaj primešajo rezanici? (Oves, otrobe, korenje, repo.) — Porečemo:

Konj je oves, rezanico, seno in deteljo.

Ponovi, A!... E! — Vsi!

Posnetek:

1. Kakšna žival je konj?
 2. Kakšna je glava?
 3. Kakšna so ušesa?
 4. Kakšne so oči?
 5. Kakšen je vrat?
 6. Kaj ima na vratu?
 7. Kakšen je trup?
 8. Kakšen je rep?
 9. Kakšne so noge?
 10. Kaj ima na nogah?
 11. Kaj ima na kopitih?
 12. Kaj je konj?
-

B. Lastnosti konja in njegova uporaba.

Po cesti sta peljala dva konja voz drv. Naenkrat je zavpil gospodar: «E!» Konja sta se takoj ustavila. Potem je zavpil: «Hi!» in konja sta šla naprej. Kako je najprej zavpil gospodar? («E!») — Kaj je s tem konjema zapovedal? (Da naj se ustavita.) — Ali sta se konja ustavila? (Da.) — Kakšna sta bila konja, ker sta ubogala ali slušala gospodarja? (Ubogljiva ali poslušna.) — Kaj je zavpil gospodar potem? («Hi!») — Kaj sta naredila konja? (Šla sta naprej.) — Ali sta slušala gospodarja? (Da.) — Kakšna sta bila, ker sta ga slušala? (Poslušna.)

Konj se je pasel na travniku. Hlapec ga pokliče. Konj je takoj prišel. Kakšen je bil konj, ker je slušal hlapca? (Poslušen.)

Ali je kdo izmed vas že slišal, ko je gospodar konju kaj zapovedal? — Kdo mu je že sam kaj zapovedal? (Če se učenci oglase, jih učitelj vpraša, ali jih je konj slušal.) — Kakšen je torej konj, ker rad sluša? (Konj je poslušen.) — Ponovi, A! — B! — C!

Kako je zavpil gospodar, ko je hotel, da se konja ustavita? («E!») — Ali sta ga razumela, kaj jima hoče povedati? (Da.) — Kako pa veš, da sta ga razumela? (Ker sta se res ustavila.) — Kako je zavpil gospodar, ko je hotel, da gresta konja naprej? («Hi!») — Ali sta ga razumela? (Da.) — Kako to veš? (Ker sta šla naprej.)

Kaj naredi gospodar, če hoče, da konj hitreje teče? (Z bičem poči.) — Ali konj razume, kaj s tem gospodar želi? (Da.) — Kako to veš? (Ker potem res hitreje teče.)

Kako pa konj ve, kam naj gre, na desno ali na levo? — Kaj ima gospodar v roki, da ga vodi? (Vojke.) — Za katero vojko potegne gospodar, če hoče konja obrniti na desno? (Za desno.) — Ali konj vedno ve, kam se mora obrniti? (Da.) — Ali torej konj razume gospodarja? (Da.) — Kakšen je torej konj, ker razume gospodarja? (Konj je razumen.) — Povej oboje! (Konj je poslušen in razumen.) — Ponovi, A! - B! - C!

Ali je bil že kdo v hlevu in je dal konju košček kruha? — Kaj je storil konj drugič, ko si prišel v hlev? (Zarezgetal je.) — Zakaj? (Mislil je, da mu bom zopet dal kruha.) — Da, zapomnil si je, da si mu dal kruha, in zdaj je mislil, da ga zopet dobi. Kaj si je konj zapomnil? (Da je dobil košček kruha.) — Kadar hlapec konja izpreže, ali ga mora potem tudi peljati v hlev? (Ne.) — Zakaj ne? (Konj gre sam.) — Zakaj gre sam? (Ker ve, kje je hlev.) — Kako pa konj ve, kje je hlev? (Zapomnil si je.) — Ko pride konj v hlev, kam gre potem? (Na svoj prostor.) — Ali mu mora hlapec pokazati, kje je njegov prostor? (Ne.) — Zakaj ne? (Konj si je sam zapomnil, kje je njegov prostor.)

Mnogokrat se zgodi, da gospodar zaspi na vozu, konj pa vendar najde pot domov. Kako pa konj ve, katera pot drži domov? (Zapomnil si jo je.) — Kakšen je torej konj, ker si vse tako dobro zapomni? (Konj je pomnjev.) — Ponovi, A! - B! - C!

Povej vse, kakšen je konj? (Konj je poslušen, razumen in pomnjev.) — Ponovi, A! - B! - C!

Kadar gredo vojaki v vojsko, kaj vzamejo s seboj? (Puške, topove i. t. d.) — Topovi so pa zelo težki. Kdo jih vleče? (Konj.) — Saj ste gotovo že videli vojake topničarje. Kdo vleče topove? (Konji.) — Čemu pa še rabijo vojaki konje? (Da jih jezdijo.) — Da, če vojaki jezdijo, pridejo hitreje dalje, kakor pa če bi peš hodili. Kaj pa delajo vojaki v vojski? (Streljajo.) — Posebno, če s topovi streljajo, takrat silno poka in grmi, steklo na oknih zvenkeče

in hiše se tresejo. Če bi bili vi v vojski zdaj, ko ste še mladi, to bi vas bilo groza! A konja ne plaši ne hrup, ne vpitje bojevalcev, ne grmenje topov. In če pade raz konja gospodar, zadet od krogle, tedaj skoči konj v največjo gnečo, grize in razbija, dokler tudi on ne pade, od krogle zadet.

Kakšen je torej konj, ker se v vojski ne plaši in se celo sam vojskuje za svojega gospodarja? (Konj je pogumen.) — Ponovi, A! — B! — C!

Ponovi vse! Kakšen je konj?

Konj je poslušen, razumen, pomnjev in pogumen.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kažoč na žrebe: Kaj vidiš tukaj? (Mladega konja.) — Kako se imenuje mlad konj? (Žrebe.)

Mlad konj se imenuje žrebe.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Videli ste gotovo že vsi živo žrebe. Kdo ve, kakšno je? (Veselo in živahno, rado se igra, skače i. t. d.)

Čemu imamo konja? (Da vozi.) — Kaj vozi konj? (Različno blago.) — Čemu ga imajo vojaki? (Da ga jezdi.) — Ali ga samo vojaki jezdi. (Ne.) — Kdo še? (Drugi ljudje.) — Koga nosi tedaj konj? (Konj nosi jezdeca.) — Povej oboje!

Konj vozi in nosi jezdeca.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Čemu rabimo konjsko grivo in žimo? (Za žimnice.) — Porečemo:

Konjsko grivo in žimo devajo v žimnice.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Posnetek:

13. Kakšen je konj?
14. Kako se imenuje mlad konj?
15. Kaj dela konj?
16. Čemu rabimo konjsko grivo in žimo?

Končno ponovilo vseh formuliranih stavkov:

- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

XI. Poletje.

Otroci opazujejo dolgost dneva in nevihto.

Učila: Kresnica, Hölzlova slika «Poletje»; srp, cepec . . .

Formulirani stavki:

I. Začetek poletja.

1. O kresu je noč dolga osem ur, dan pa šestnajst ur; začne se poletje.

II. Poletje na kmetiji.

2. Žanjice žanjejo žito s srpom.
3. Mlatiči ga omlatijo s cepci.
4. Kosci kose travo.
5. Grabljevke jo suše z grabljami.
6. Posušena trava je seno.

III. Poletje v prirodi.

7. Solnce pripeka.
8. Večkrat nebo otemni; bliska se in grmi.
9. Nevihta je.

IV. Kaj je poletje?

10. Poletje je najgorkejši letni čas.

I. Začetek poletja.

Kdo je videl kresnice? — Kdaj letajo po zraku? (Zvečer.) — Kdaj si prvič opazil kresnice? (Včera — predvčerašnjim.) — Kaj so prižigali včera zvečer? (Kres.) — Opazovali ste tudi dolgost dneva. — Ali prižgo mati ob 8. uri luč? (Ne.) — Zakaj ne? (Ker je še svetlo.) — Da, do osmih je svetlo, a ravno o tej uri zahaja solnce. Kdaj zahaja solnce? (Ob osmih.) — Pomnite: Ob osmih zahaja solnce. — Ponovi, A! — B! — C! — Kateri dnevni čas je takrat, ko solnce zahaja? (Večer.) — Kdaj vstaneš zjutraj? — Ali je takrat temno? (Ne.) — Zakaj ne? (Ker že sveti solnce.) — Da, že ob štirih vzhaja solnce, tedaj se prične dan. Kdaj vzhaja solnce? (Ob štirih.) — Kateri dnevni čas je takrat? (Jutro.) — Kaj nastane po večeru? (Noč.) — Koliko časa traja noč? (Da vzhaja solnce.) — Koliko ur je dolga noč? Štejmo! Od osmih do devetih je ena ura i. t. d.

— Koliko ur je to? (Osem ur.) — Rekli bomo: O kresu je noč dolga osem ur. — Ponovi, A! - B! - C! — Šteli bomo, koliko ur ima dan. — Kdaj vzhaja solnce? (Ob štirih.) — Kdaj zahaja solnce? (Ob osmih.) — Štej! Od štirih do petih je ena ura i. t. d. — Koliko ur je dan dolg? (Šestnajst ur.) — Recimo: O kresu je dan dolg šestnajst ur. — Ponovi, A! - B! - C! — Povej prvi stavek! — Povej drugi stavek! — Združi oba stavka! (O kresu je noč dolga osem ur, dan pa šestnajst ur.) — Ponovi, A! - B! - C! — Koliko ur traja dan o sv. Jožefu? — Kaj se je začelo takrat? (Pomlad.) — Kaj se začne o kresu? (Poletje.) — Rekli bomo: Začne se poletje. — Ponovi, A! - B! - C! — Povej, kako dolga je noč in kako dolg je dan o kresu? — Kateri letni čas se prične o kresu? — Združimo še ta dva stavka!

**O kresu je noč dolga osem ur, dan pa šestnajst ur;
začne se poletje.**

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

II. Poletje na kmetiji.

Kako je spomladi na polju? (Vse zeleno.) — Kako je pa zdaj? (Rumeno.) — Zakaj? (Ker je žito dozorelo.) — Ali ostane žito na polju? (Ne.) — Kaj pa store z žitom? (Požanjejo ga.) — Kdo navadno žanje žito? (Ženske.) — Kako jim pravimo? (Žanjice.) — S čim žanjejo žito? (S srpom.) — (Učitelj pokaže srp.) — Pomnite:

Žanjice žanjejo žito s srpom.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj store z žitom, ko je požeto? (Nalože ga na voz in zvozijo domov.) — Doma ga denejo v kozolec, da se posuši. Kaj potem? (Omlatijo ga.) — Kdo ga omlati? (Možje.) — Kako jim pravimo? (Mlatiči.) — S čim mlatijo mlatiči? (S cepci.) — Pokaži cepce! — Pomnite:

Mlatiči ga omlatijo s cepci.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Poleti je tudi trava že visoka zrasla. — Kaj stori kmetovalec z njo? (Pokosi jo.) — Kdo navadno kosi? (Možje.) — Kako jim pravimo? (Kosci.) — Recimo: **Kosci kose travo.**

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kje ostane pokošena trava? (Na travniku.) — Zakaj ostane na travniku? (Da se posuši.) — Ali bi se dobro posušila, če bi ležala vedno na istem mestu? (Ne.) — Kaj pa morajo ljudje storiti, da se prej in dobro posuši. (Morajo jo obračati.) — S čim jo obračajo? (Z grabljami.) — (Učitelj pokaže grablje.) — Kdo obrača travo z grabljami? (Ženske, t. j. grabljevke.) — Tedaj porečemo:

Grabljevke jo suše z grabljami.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kako pravimo posušeni travi? (Seno.) — Pomnite:

Posušena trava je seno.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

III. Poletje v prirodi.

Zakaj nisi več v zimski obleki? (Ker je gorko — vroče.) — Odkod pride gorkota? (Od solnce.) — Če solnce prav gorko sije, pravimo, da pripeka, t. j. da nas peče. O solncu bomo tedaj rekli:

Solnce pripeka.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ali je poleti vedno lepo vreme? (Ne.) — Ako je bilo več dni prav vroče, se včasih zbirajo na nebu črni oblaki. Kam se skrije solnce? (Za oblake.) — Kakšno postane nebo? (Temno.) — Recimo: Večkrat nebo otemni. — Ponovi, A! - B! - C! — Kaj takrat še opazimo na nebu, ko se je stemnilo? (Iskre.) — Kaj so te iskre? (Blisk.) — Kako pravimo, če se prikazujejo iskre na nebu? (Bliska se.) — Kaj navadno slišimo, ko se zablisne? (Bobnenje — grom.) — Pravimo: Bliska se in grmi. — Ponovi, A! - B! - C! — Povej oboje!

Večkrat nebo otemni; bliska se in grmi.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Kaj še opazite takrat, ko se bliska in grmi? (Dež.) — Kaj še? (Veter.) — Da, če lije dež, se bliska in grmi in vleče veter, — je nevihta. — Recimo:

Nevihta je.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

IV. Kaj je poletje?

Rekli ste, da je poleti vroče. Ali je bilo spomladi tudi tako vroče? (Ne.) — Pozimi? (Ne.) — Jeseni? (Ne.) — Kdaj je najbolj vroče? (Poleti.) — Torej niso vsi letni časi enako topli. Poleti je najgorkeje. — Recimo:

Poletje je najgorkejši letni čas.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ponovilo vseh stavkov:

- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

Nevihta.

(Glej formulirane stavke na strani 79.)

Belin.

(Glej formulirane stavke na strani 73.)

XII. Štirje letni časi.

Ponovilo formuliranih stavkov o jeseni, zimi, pomladi in poletju.

Formulirani stavki:

1. Letni časi so: jesen, zima, pomlad in poletje.
2. Ob začetku šolskega leta se začne jesen; dan in noč sta enako dolga.
3. O Božiču se začne zima; noč je najdaljša, dan najkrajši.
4. O svetem Jožefu se začne pomlad; dan in noč sta zopet enako dolga.
5. O kresu se začne poletje; noč je najkrajša, dan najdaljši.

Kateri čas imamo zdaj? (Poletje.) — Kateri čas smo imeli pred poletjem? — Pred pomladjo? — Pred zimo? — Pred jesenjo? — Kaj pride za jesenjo? — Za zimo? — Za pomladjo? — Za poletjem?

Jesen, zima, pomlad in poletje se torej vedno menjavajo. Ti štirje časi skupaj naredo leto; zato se imenujejo letni časi.

Kaj je jesen? — Zima? — Pomlad? — Poletje? — Koliko letnih časov imamo torej? — Katere? — Porečemo:

Letni časi so: jesen, zima, pomlad in poletje.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kdaj se začne jesen? (Ob začetku šolskega leta se začne jesen.)
— Ponovi, A! - B! - C!

Koliko ur je takrat dolg dan? (Dvanajst.) — In noč? (Tudi dvanajst.) — Torej sta dan in noč enako dolga. Reci: Dan in noč sta enako dolga. — Ponovi, A! - B! - C!

Povej oba stavka!

Ob začetku šolskega leta se začne jesen; dan in noč sta enako dolga.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kakšne postajajo potem noči? (Daljše.) — In dnevi? (Krajši.)
— Kdaj se začne zima? (O Božiču.) — Reci: O Božiču se začne zima. — Ponovi, A! - B! - C!

Kako dolga je noč o Božiču? (Šestnajst ur.) — In dan? (Osem ur.) — Kaj je daljše? — Krajše? — Kako pa po Božiču? (Po Božiču se noči zopet krajšajo, dnevi pa daljšajo.) — Kdaj je torej noč najdaljša, dan pa najkrajši? (O Božiču.) — Porečemo: Noč je najdaljša, dan najkrajši. — Ponovi, A! - B! - C!

Združi oba stavka!

O Božiču se začne zima; noč je najdaljša, dan najkrajši.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kdaj se začne pomlad? (O sv. Jožefu se začne pomlad.) — Ponovi, A! - B! - C!

Koliko ur je dolg dan? (Dvanajst.) — In noč? (Tudi dvanajst.)
— Kdaj je bilo tudi tako? (Ob začetku šolskega leta.) — Torej: Dan in noč sta zopet enako dolga. — Ponovi, A! - B! - C!

Povej skupaj!

O sv. Jožefu se začne pomlad; dan in noč sta zopet enako dolga.

Ponovi, A! . . . E! — Vsi!

Kdaj se začne poletje? (O kresu se začne poletje.) — Ponovi, A! - B! - C!

Koliko ur je dolga noč? (Osem.) — In dan? (Šestnajst.) — Kako je po kresu? (Noči se daljšajo, dnevi pa krajšajo.) — Kdaj je noč najkrajša in dan najdaljši? (O kresu.) — Porečemo: Noč je najkrajša, dan najdaljši. — Ponovi, A! - B! - C!

Porečemo:

O kresu se začne poletje; noč je najkrajša, dan najdaljši.

Ponovi, A! ... E! — Vsi!

Ponovilo vseh stavkov:

- a) po vprašanjih,
- b) brez vprašanj.

Pripovedovalni nazorni nauk.

V drugem šolskem letu je pripovedovalni nazorni nauk združen s čitanjem. Pri obravnavi posameznih beril se nudi učitelju lepa prilika, da vadi učence v jezikovni spretnosti. Kehrein pravi: Ako zna otrok pripovedovati povest ali pripovedno pesem s svojimi besedami, si je pridobil že dokaj jezikovne naobrazbe. Zato priporočamo obravnavo beril po formalnih stopnjah.

Omenjati jih hočemo nakratko.

Prva stopnja je priprava. Vanjo sprejmi učitelj to, kar je potrebno, da učenci popolnoma razumevajo bistveno vsebino berila. Pripravo sestavljajo učenci in učitelj razgovarjaje se. Ako ima priprava več delov, jih je treba združiti in sestaviti v celoto.

Po pripravi napove učitelj smoter.

Nato se poda snov. Učitelj pripoveduje berilo. Ako je prav slab pripovedovalec, ali ako je berilo tako dovršeno pisano, da bi s pripovedovanjem ne napravil boljšega vtiska nego s predčitanjem, tedaj naj berilo čita, učenci pa poslušajo, ne da bi gledali v knjigo. Vsekako pa bo uspeh večji, ako učitelj sam pripoveduje. Nato pripovedujeta eden ali dva učenca, ki se sama oglasita. (Prvo ali surovo pripovedovanje.) Potem sledi nadrobna (stvarna) razprava. Berilo ima malone vselej po več odstavkov, ki so med seboj v logiški zvezi. Učitelj prečita vzorno prvi odstavek sam, ne da bi gledali učenci v knjigo; potem ga da čitati dobremu bralcu. Drugi učenci pa gledajo v knjigo. Zdaj razloži odstavek stvarno in besedno, da poiskati glavno misel (vodilne besede) ter jo zapiše na tablo. Nato sledi izčiščena ponovitev odstavka, t. j. učenci pripovedujejo odstavek. Na slični način obravnavamo vse druge odstavke. Potem sledi izčiščena ponovitev celote. (Drugo ali izčiščeno pripovedovanje.) Najprej ponavlja vzorno učitelj, potem učenec za učenecem, izprva po vodilnih besedah, potem iz spomina, pa ne oni, ki se oglasi, ampak zdaj mora znati pripovedovati vsak učenec, ki ga pokliče učitelj, najprej boljši, potem slabši.

Ko so si učenci prisvojili vsebino, kolikor zadeva dejanje in stvar, pride na vrsto uglabljanje ali druženje, t. j. psihološka, нравna in verska stran berila. Učenec naj dobi pogled v duševno stanje delujočih oseb, spozna naj razloge, ki so bili vodilni pri dejanju, da se je vršilo tako in ne drugače, predložiti mu je dejanja, da izreče o njih svojo pohvalno ali grajalno sodbo.

Posname ali povzame se jedro, t. j. glavna misel berila, nauk, pregovor, rek ...

S tem je končano priobčevanje tvarine, in zdaj sledi vaja in uporaba. Poedine dele priobčene tvarine je spojiti s predstavami, ki so sposobne za to iz priprave, iz vsakdanje izkušnje učenčeve in iz prejšnjega pouka.

Le taka obravnava pospešuje samostalno mišljenje, pravilno izraževanje lastnih in razumevanje tujih misli, le ta more pripomoči k jezikovni izobrazbi, k razumnemu čitanju in sploh k poznejši nadaljnji izobrazbi.

Poudarjati ni treba, da se ne obravnava vsako berilo po tej razporedbi, ampak da izostane včasih ta, včasih ona, včasih tudi več točiek.

Popolnoma drugače pa obravnavamo taka berila, ki jih določimo za vajo v čitanju. Mnogim učiteljem je razjasnjevanje takih beril najvažnejša stvar. To misel zajemajo iz obširnih komentarjev. Toda uprav nasprotno je res.

Razlagaj kratko in jedrno, vadi pridno in oziraj se posebno na slabейše učence, to je najimenitnejše pravilo v čitanju. S samim razlaganjem ne dovedeš učenca do spretnega in urnega čitanja. S čitanjem je prav tako kakor s petjem. Kakor učencu, ki se hoče naučiti dobro peti, ni treba, da bi znal teoretiški pojasniti vse posameznosti pevske vaje, ampak se mora pridno vaditi, pravtako naj tudi ljudskošolski učenec predvsem pridno čita, in to tudi berivo, ki bi ga morda izprva še ne doumeval popolnoma. Marsikaka temna stran beriva mu postane jasna med čitanjem. — Zato je uporabljati za vajo v čitanju lažja berila, pri katerih učitelju niti treba ni mnogo razlagati, dodajati in izpraševati.

Učna slika «Zajec».

(Po formalnih stopnjah)

Učila: Podmašen zajec, zelnata glava

Učitelj pokaže podmašenega zajca. Otroci, danes pa imamo gosta! — Kdo ga pozna? — Kaj že veste o zajcu? (Ponovilo formuliranih stavkov iz prvega šolskega leta.) — Rekli smo, da je zajec posebno rad zelje. Ali znate še uganko o zelju? (Katera glava nima lic?) — Glejte jo! — Kaj ima na spodnjem koncu? (Štor.) — Pomnite! Zajec objeda glavo pri štoru. — Zakaj neki? (Štor je trd; na njem gloda.) — Ne sne pa cele glave, temveč vsako le načne. Kaj dela s tem zajec? (Škodo.) — Kako imenujemo njivo, na kateri raste zelje? (Zelnik.)

Povedati vam hočem, kaj se je godilo nekoč na nekem zelniku. Učitelj pripoveduje: Za kmetiško hišo je bil vrt, ki je bil ograjen s plotom. Za plotom je bil zelnik, na katerem so rasle debele zelnate glave. Blizu zelnika je bil gozd, v katerem je bilo mnogo zajcev. Nekemu zajcu je bilo zelje zelo všeč. Kaj stori? — Res je, hodil je vsak dan iz gozda ter objedal glave. Kar ga zagleda kmet. Ali je bil kmet s tem zadovoljen, da je hodil zajec na zelnik? — Zakaj ne? — Kaj je storil kmet? (Ustrelil ga je.) — Pomislite! Kaj stori učitelj, ako prvič kaj zagrešite? — Kaj je storil torej tudi kmet? (Kmet je posvaril zajca in ga zapodil.) — Kaj menite, je-li zajec ubogal kmeta in ni hodil več na zelnik? (Da. Zakaj je prišel? — Ne. Zakaj ni prišel?) — Glejte, drugi dan pride zopet. Poišče si najdebelejšo glavo in jo začne objedati. Kmetič ga zopet ugleda. Kaj je zdaj storil? (Ustrelil ga je.) — Zaslužil je sicer, a kmet je bil usmiljenega srca in mu odpusti še enkrat. Pokaže pa mu puško ter mu zažuga, da ga v prihodnje prav gotovo ustrelji. Kaj mislite, ali je prišel zajec še katerikrat na zelnik? (Ne. Zakaj ne? — Da. Zakaj je prišel?) — Poslušajte! Zajec je kmalu pozabil prestani strah ter je zopet prišel na zelnik. Mislil je, da mu bo kmetič vedno odpuščal. Kaj pa stori kmetič?

Prvo pripovedovanje.* Dva učenca, ki se sama oglasita, pripovedujeta basen.

* Pri razvijajoče-upodablajočem poučevanju pripoveduje učitelj najprej sam.

Stvarna razprava.

1. Prvo kitico prečita najprej učitelj, a učenci poslušajo; potem jo prečita učenec.

Kam je hodil zajec? — Kdaj je hodil na zelnik? — Kako smo čitali v knjigi? — Prečitaj! (Ni se bal praznika, niti nedelje.) — Kaj se pravi to? — Hodil je tedaj tudi o praznikih in nedeljah — vsak dan.

Prva glavna misel. Prečitaj prvi odstavek prav pazljivo še enkrat! — Kdo zna povedati to prav kratko? — Dobro, — ti si povedal že mnogo krajše, kakor je v knjigi. Ali zna kdo še krajše povedati? — Zdaj vam hočem povedati sam nakratko: Zajec je hodil na zelnik. — Narekuj! — Učitelj napiše ta stavek na tablo.

Prečitaj še enkrat ta odstavek, v katerem smo slišali, da je hodil zajec na zelje!

Kdo zna ta odstavek povedati?

2. Učitelj prečita drugo in tretjo kitico, nato ju prečitajo učenci.

Kaj je delal zajec na zelniku? — Kakšno glavo je objedal? — Zakaj si je izbral mlado glavo? — Kdo ga je videl? — Kaj je storil? — Namesto »pokara ga« bi lahko rekli še drugače. Kako? (Posvari ga.) — Kdo pa tebe pokara, če ne storiš prav?

Druga glavna misel. Prečitaj drugi odstavek prav pazljivo še enkrat! — Kdo bi znal povedati to prav kratko? Kmetič ga posvari. — Narekuj! — Učitelj napiše stavek na tablo.

Prečitaj še enkrat ta odstavek, v katerem smo slišali, da kmetič posvari zajca.

Kdo zna ta odstavek pripovedovati?

3. Učitelj prečita četrto in peto kitico, nato ju prečita učenec.

Ali se je zajec poboljšal? — Kaj pa? — Kaj je zopet delal v zelniku? — Kaj pa kmet? — S čim mu je grozil ali žugal? — Ali vedno grozimo s puško? (S palico — s pestjo.)

Tretja glavna misel. Prečitaj pazljivo tretji odstavek! — Kdo bi znal povedati to prav kratko? Drugič mu zagrozi s puško. — Narekuj! — Učitelj piše na tablo.

Prečitaj še enkrat ta odstavek, v katerem smo slišali, kako se je godilo zajcu drugič!

Kdo zna ta odstavek povedati?

4. Učitelj prečita šesto, sedmo in osmo kitico, nato jih prečita učenec.

Kaj pa zajec potem? (Ni jenjal...) — Kaj stori? — In potem? (Priskače...) — Ali je vedel zajec, da je v nevarnosti? — Ker je šel vedoma v nevarnost, kakšen je bil? (Predrzen.) — In kmet? Zakaj ga je ustrelil? — Prečitaj, kako stoji v knjigi? (Ker ni opustil...) — Katero grešno navado je imel zajec? (Kradel je.)

Četrta glavna misel. Prečitaj ta odstavek pazljivo! — Kdo bi znal povedati to prav kratko? Vtretje ga ustreli. — Narekuj! — Učitelj napiše.

Prečitaj še enkrat ta odstavek, v katerem smo slišali, kako se je godilo zajcu vtretje! — Kdo zna ta odstavek povedati?

Prečitaj, kar smo dozda čitali!

Zaprite knjige!

Pripoveduj še enkrat, kar smo dozda čitali! Kako ti je treba pripovedovati, tega te spominjajo ti stavki na tabli! — Pripoveduj, A! - B! - C!

5. Učitelj prečita zadnjo kitico, potem jo prečita učenec.

Kdo je svaril zajca? — Je-li zajec ubogal kmetiča? — Kaj se je zgodilo, ker ga ni ubogal? — Ali bi bil zajec umrl, če bi bil ubogal? — Zajec je bil hudo kaznovan za svojo neubogljivost. Bil je nesrečen. — Kaj se tedaj učimo iz tega berila? (Da moramo ubogati. Da ne smemo krasti.) — Kakšen je bil zajec, ker ni ubogal? — (Nesrečen.) — Kakšen boš tudi ti, ako ne boš ubogal staršev in učiteljev? — Ali boš posnemal zajca? — Zakaj ne? — Kaj boste storili, ako vas bodo svarili starši in učitelj? — Pomnite! Pregovor pravi: «Kdor ne uboga, ga tepe nadloga». — Narekuj! — Zapiše se na tablo!

Kdo je bil skrit za grmičem? — Kaj je rekel zajec izza grmiča? — Kdo zna povedati še kak pregovor, ki pove nauk tega berila? (Kdor nevarnost ljubi... Ne dotikaj se, kar ni tvojega.) — Kako se glasi zapoved božja, ki prepoveduje tatvino? (Ne kradi!) — Katerih pregovorov in rekov ne boste pozabili? — Katero božjo zapoved si boste zapomnili?

Slišali ste v prvem razredu slično povest o jagnjetu, ki tudi ni slušalo svarila. — Kdo jo še ve? — Pripoveduj! — Kdo je svaril jagnje? — Ali je jagnje ubogalo? — Kaj se mu je zgodilo, ker ni ubogalo? — Ali bi si bilo jagnje zlomilo nogo, če bi bilo ubogalo mater? — Kdo ve povedati nauk, ki smo ga posneli iz berila «Mlado jagnje!» (Oh otroci, ubogajte...)

Napisovanje osnove. (Glej učno sliko «Napisovanje», II. stopnja.)

Dodatek.

Napisovanje.

I. stopnja.

Prečitati hočemo nekolikokrat vajo, ki je napisana in natisnjena na stenski tabli, potem pa se bomo vadili sami napisovati. (Učenci jočitajo dvakrat posamezno in končno v zboru.)

Nato veli učitelj: »Zvezke na klop! — Ena! Dve! Tri!»

Z napisovanjem se prične tako-le: Prečita se na stenski tabli stavek, ki se je določil za napisovanje, n. pr. o - na že - ne ži - vi - no. Učitelj vpraša: Kdo žene živino? (Ona žene živino.) — Otroci! Namesto »ona žene živino» tudi lahko rečemo »žena žene živino». — Ponovi!

Kaj smo izgovorili, ker smo o ženi nekaj pripovedovali? (Izgovorili smo stavek.) — Ponovi ta stavek, a udarjaj obenem na klop! — Kolikokrat si udaril na klop? — Koliko besed ima torej ta stavek? (Tri.)

Kako se glasi prva beseda? — Druga? — Tretja? — Izgovori še enkrat prvo besedo! — Izgovoriti jo hočem sam, a prav počasi. Pazite na to, kolikokrat bom odprl usta! — Kolikokrat sem jih odprl? — Koliko zlogov ima prva beseda? — Izgovoriti hočem prvi zlog počasi: ž . . . e. — Kateri glas ste slišali najprej? (ž.) — Katerega potem? (e.) — Hočem to besedo napisati. Katero črko napišemo najprej? (ž.) — Katero potem? (e.) — Otroci, še nekaj! Koliko glasov ima zlog »že»? (Dva.) — Poslušajte, kako bom izgovoril ta dva glasa v tem zlogu! (že.) — Ali sem ju izgovoril skupaj (zdržema) ali vsakega posebej? (Skupaj.) — Ker sem ju izgovoril skupaj, kako bomo pisali tudi znamenji za ta dva glasa, skupaj ali vsako posebej? (Skupaj.)

Napišimo torej zlog »že»! — Narekuj!

Oglejte si ta zlog dobro! — Napisani zlog se izbriše, in naredi se le črta zanj. — Napišite ga! — (V prvem četrletju učenci napisani zlog samo prepišejo s šolske table.) — Prečitaj, kar si napisal, A! - B! - C! — Kaj stavimo med zloge? (Ločila.) — Ker bomo besede napisali po zlogih, kaj moramo narediti, preden napišemo drugi zlog? (Ločilo.) — I. t. d.

II. stopnja.

Brali ste včeraj berilo »Zajec«. — Kdo zna povedati razporedbo tega berila z nadpisom vred? No, J!

Zajec.

Zajec je hodil na zelnik. Kmetič ga posvari. Drugič mu zagrozi s puško. Vtretje ga ustreli. Kdor ne uboga, ga tepe nadloga.

Ponovi razporedbo z naukom vred, A! - B! - C! — Danes boste to razporedbo po nareku napisali v svoje zvezke. — Zvezke na klop! — Ena! Dve! Tri! — O kom hočemo pisati? (O zajcu.) — Kako se glasi nadpis? (Zajec.) — Črkuj to besedo! (Z - a - j - e - c.) — Še ti! — Črkujte vsi! — Začni! — (Da učenci istočasno črkujejo, dviguje učitelj prste.) — S kakšno začetno črko bomo napisali to besedo? (Z veliko začetnico.) — Zakaj? (Ker začnemo pisati.) — Napravi veliki Z v zraku! — Še ti! — Vsi! — (Učitelj narekuje črko, in učenci jo pišejo v zraku.) — Kje je v knjigi nadpis? (V sredi nad berilom.) — Napisali ga bomo tudi mi tako. Peresnik **primi**! — Pomoči! — Nastavi! — Začni! — Kdor napiše, naj odloži peresnik! — Preberi, kar si napisal, A! - B! - C!

Kako se glasi prvi stavek? (Zajec je hodil na zelnik.)

a) Razstavljanje stavka v besede.

Izgovori stavek počasi in označi besede z udarci na klop! (Zajec - je - hodil - na - zelnik.) — Koliko besed ima ta stavek? (Pet.) — Izgovorite prvo, drugo ... peto besedo!

b) Razstavljanje besed v zloge.

Razzloguj prvo besedo! (Za - [premolk] - jec.) — Vsi! — Prvi zlog! — Drugi!

(Enako postopaj pri vsaki naslednji besedi.)

c) Črkovanje posameznih besed.

Črkuj prvo besedo! — Vsi! (Dviguj prste!) — (Istotako se postopa pri drugi — peti besedi.) — Povej besedo, ki jo bomo pisali z veliko začetnico! (Zajec.) — Zakaj? (Ker je prva beseda v stavku.) — Katero ločilo bomo naredili? — Kje? (Na koncu stavka.) — Zakaj? — Kje bomo začeli stavek pisati? (V posebni vrsti.) — Kateri stavek hočemo napisati? A! - B! - C! — Vsi! — Napišite ga!

(Pravtako obravnavaj ostale stavke.)

č) Poprava.

Ko so učenci napisali stavke, sledi splošna poprava na šolski tabli. Dasi je učitelj že med pisanjem beležil na listek napake učencev, vendar stavi najprej vprašanja: Kdo je napravil kako napako? — Katero napako si napravil? — Zakaj je to napačno? — Kako bi moral pisati? — Glaskuj! — Napiši na tablo! — I. t. d.

Učenci popravljajo napake sami, seveda je treba, da jih učitelj k temu navaja. Končno dvigne učitelj zgornjo tablo — na spodnjo je namreč že pred uro napisal dotično vajo. — Nato sledi medsebojna poprava.

Založba Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani.

Kot darila trajne vrednosti priporoča nastopna
literarna dela svoje zaloge:

- Aškerc A., *Balade in romance*. 8°, 155 strani, 2 K, elegantno vezane 4 K.
— *Lirske in epske poezije*. 8°, 160 strani, 2 K 60 h, elegantno vezane 4 K.
— *Nove poezije*. 8°, 222 strani, 3 K, elegantno vezane 4 K.
— *Izmajlov - Red sv. Jurija - Tufka*. Tri drame. 8°, 113 strani, broširane 2 K.
Baumbach R., *Zlatorog*. Planinska pravljica, poslovenil A. Funtek. 8°, 95 strani, elegantno vezan 4 K.
Bedének Jakob, *Od pluga do krone*. Zgodovinski roman iz minulega stoletja. 8°, 270 strani, 2 K, v platno vezan 3 K.
Brezovnik Anton, *Šaljivi Slovenec*. Zbirka najboljših kratkočasnic iz vseh stanov. Druga, povsem predelana in za polovico pomnožena izdaja. 8°, 308 strani, 1 K 50 h.
— *Zvončki*. Zbirka pesni za slovensko mladino. 8°, 356 str., vez. 1 K 50 h.
Dimnik Jakob, *Avstrijski junaki*. 8°, 126 strani, s 17 podobami, elegantno vezani 1 K 80 h.
Funtek Anton, *Godec*. Poleg narodne pravljice o Vrbskem jezeru. 8°, 100 strani, elegantno vezan 2 K 50 h.
Gregorčič Simon, *Poezije I*. Druga, pomnožena izdaja. 8°, 160 strani, elegantno vezane 3 K.
Haymerle dr. Frančišek, vitez, *Životopisni obrazi iz obsega obrta, umetnosti in industrije*, preložil Anton Funtek. 8°, 100 strani, vezani 1 K.
Kosi Anton, *Zlate jagode*. Zbirka basni za slovensko mladino in preprosto ljudstvo. 8°, 148 strani, vezane 1 K.
Majar H., *Odkritje Amerike*. Poučno zabavna knjiga v treh delih: I. Kolumbus, II. Kortes, III. Pisar. 8°, 440 strani, vezana 2 K.
Scheinigg J., *Narodne pesmi koroških Slovencev*. 16°, 463 strani, 2 K, elegantno vezane 3 K 30 h.

V nobeni knjižnici se ne bi smelo pogrešati:

- Prešeren dr. France, *Poezije*. Druga, ilustrirana izdaja. 4°, 5 K, v platno vezane 6 K 40 h, v elegantnem usnju vezane 9 K.
— *Poezije*. Ljudska izdaja 1 K, v platno vezane 1 K 40 h.
Jos. Stritar, *Zbrani spisi*. Sedem zvezkov 35 K, v platno vezani 43 K 60 h, v pol francoski vezbi 48 K 40 h.
Tavčar dr. Ivan, *Povesti*. Pet zvezkov po 2 K 40 h, v platno vezani po 3 K, v pol francoski vezbi po 4 K 20 h.
Levstikovi *zbrani spisi*, uredil Frančišek Levec. Pet zvezkov 21 K, v platno vezani 27 K, v pol francoski vezbi 29 K, v najfinejši vezbi 31 K.

Založba Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000510750

